Fihrist’e ulaşmak icin tıklayın

Mevlana Halid-i Bağdadî (Kuddise Sırruhu)

Risale-i Halidiyye Tercümesi
(Nakşî Tarikatındaki Edepler)

İsmail Fakirullah

Yasin Yayınevi

Yazan : Halid-i Bağdadî (Kuddise Sırruhu)
Tercüme ve İzah : İsmail Fakirullah

Baskı Cilt: Sistem Matbaacılık
Yılanlı Ayazma yolu No. 8 Davutpaşa
Zeytinbumu İstanbul Tel 0212 482 11 01
İstanbul 2007

İsteme Adresi: Yasin Yayınevi
Manyasızade Cad. No : 47 Çarşamba-Fatih-İstanbul
Tel: (0212) 523 49 11 - 635 30 55; Faks : 635 30 55

ÖNSÖZ

Esaslarını Kur'ân ve Sünnetten alan sofîlik, hayatın her safhasında Peygamber Efendimizin uygulamalarını örnek almayı esas alan bir disiplindir.

Müritlerin uymaları gereken temel prensipleri açıklayan bir Adab risalesi mahiyetindeki bu eser, hacim bakımından küçük olmakla birlikte değerli bilgiler ihtiva etmektedir.

Tarikata intisap eden bir müridin uyması gereken adabı bulabileceği esere Hâlid-i Bağdadî hazretleri, mürşitten feyiz almanın ihlas, edep ve ehlullah'a muhabbet gibi şeylere bağlı olduğunu ifade ederek başlar ve eserin devamında "Niyet, rabıta, mürşit huzurunda bulunma, mürşit ile konuşma, şeyhe hizmet, ihlas ve talep, vird ve hatme, sülük ve mücahede edepleri hakkında bilgiler verir. Niyet edebi konusunda ihlas ve teveccühe temas eden Hâlid-i Bağdadî hazretleri ihlas olmadan Allahü Teala'ya manen yaklaşacağını zannedenler, yalnız hakikatten uzaklaşmış olurlar" diyerek ihlasın önemine işaret eder. Bilahare rabıta yapılırken bir müridin uyması gereken edebi zikreden Hâlid-i Bağdadî hazretleri, müridin mürşidinden feyiz almasının onunla zahirî ve batinî anlamda davranış beraberliğiyle mümkün olabileceğini belirtir ve sülük ve mücahede edeplerini sıralayarak eserini bitirir.

Arapça olan eser, Hâlid-i Bağdadî hazretlerinin halifelerinden Muhammed Aşık hazretlerinin emri ile Şerif Ahmed bin Ali tarafından Türkçe'ye ve Şeyh Mustafa İsmet Efendi hazretleri tarafından arapça nüsha esas alınarak Osmanlıca'ya çevrilmiştir.

İsmail FAKİRULLAH

Edebi kendi rahmetine yaklaşmanın ve O'na dost edinmenin anahtarı kılan, nazar ve inayet erbabından feyiz elde etmeye sebep kılan, edebe riayet etmeyeni (Allah'a manevi yakınlık bakımından) **en yüksek dereceden en alçak dereceye düşüren Allahü Teala'ya hamd olsun.**

Allah'ım! (Günahlardan ve edebe aykırı hareketlerden) **bizi muhafaza etmeni ve himaye etmeni; teşebbüs ettiğimiz ve sakındığımız işlerde bizi razı olduğuna muvaffak kılmanı, hidayet etmeni ve onu bize anlatmanı isteriz.**

Salat ve selam, hikmetlerin ve dirayetlerin (bilgilerin) **kaynağı olan Hazreti Muhammed** (sallallahü aleyhi ve sellem) **ve** (hadislerin) **nakil ve rivayet işini en güzel yapan ve en son seviyenin de en son seviyesinde O'nun edepleriyle edeplenen Âl'ine** (ve Ashabına) **olsun.**

İhlas, Edeb ve Muhabbet

Akıl sahiplerine gizli olmaya ki, "Batın ashabı"ndan ve nebilerden -hepsinin üzerine salat ve selam olsun- feyiz alabilmek (Mevlâ'dan gelecek sevgiyi kazanmanın esası) **iki şeye bağlıdır. Ve bazıları üç şeye bağlıdır, dediler.**

Birincisi: İhlas,

İkincisi: Edeptir. Çünkü Allah dostları (denilen iç alemleri feyiz ile dolu takva sahibi kullar ve peygamberlerden **feyiz elde etmek, ancak onların kalplerinden olur** (alınabilir).

İmdi (böyle olduğu halde) **bir mürit ki, onun kalbi ihlas elbisesinden soyulmuş** (ihlas bulunmayıp), **ya da Allah dostları hakkında edebe zıt hareketi varsa, bu durumda o müride o zatların feyizle dolu iç alemleri meyletmez** (ne feyiz gelir, ne de bu insanları severler).

Üçüncüsü : **Allah dostlarına muhabbet etmek** (ve onları örnek kabul etmek)tir. **Çünkü; muhabbet, feyzin çokluğuna ve son derecede artmasına sebeptir.**

Şu halde bir müritte söylenen üç şey (ihlas, edeb ve muhabbet ne kadar) **çok bulunursa, hiç şüphe yok ki elde edilecek feyzinin de o kadar artacağı kesin ve tam bilinen bir şeydir.**

Ve de denildi ki: Feyiz elde edebilmenin birinci şartı, kâmil mürşide muhabbet beslemek (ve onu örnek kabul etmek) **tir. Ayrıca bu sevginin yapmacık ve zorlamaksızın, doğruluk** (gayrı samimi olmaması ve gösterişten uzak) **ve yakîn** (şüpheden uzak olarak bilmek) **üzere bulunması da gereklidir. Çünkü** (söz konusu) **muhabbet, müridin iç aleminden mürşidinin içine akan, manevi bir nehirdir** (cereyana benzer. Mürid) **onun sayesinde** (mürşidinden) **devamlı olarak feyiz alabilme imkânını elde bulundurur. Bu manevî nehrin** (ve feyzin)**in genişliği, müritteki muhabbetin az veya çokluğuna bağlıdır. Çünkü bazen muhabbetin coşması** (artması) **anında o manevi nehir, deniz gibi olup müridin kalbi,**

mürşidin tarafına teveccüh eder. Hatta bu muhabbetin çokluğu sebebiyle (kalbini mürşidine yönelten) **mürid, şeyhinde fani olup** (diğer bir ifadeyle, kendi özellik ve iradesini bir tarafa bırakan müridin kalbine, aynanın karşısına geçen bir kimsenin aynada görünmesi gibi) **mürşidinin bütün halleri bir anda müridin kalbine aksetmiş olur.**

(Tasavvuf! terbiyede önemli bir yer tutan) **muhabbet; diğer iki emri - yani, edeb ve ihlas sahibi olmayı - da gerektirir. Çünkü seven bir kimse, sevdiğine karşı edebe riayet** (saygılı olmaya) **ve ihlasa** (samimi olmaya) **sürat edegelmiştir** (devam etmiştir. Seven kişilerin sevdiğine karşı yaptıkları fedakarlık bunun bariz delilidir.) **Nitekim** (bu konuda) **denilmiştir ki**:

حُبُّكَ الشَّيْءَ يُعْمِي وَيُصِمُّ

" **Bir şeyi** (aşırı derecede) **sevmen,** (o şeydeki kusurlara karşı senin gözünü) **kör ve** (kulağını) **sağır eder. "**

Buna göre seven kişi, sevdiğinde kusur ve eksiklik (aramaz ve) **göremez ki,** (aksi takdirde sevgisinde samimi olmadığını gösterir ve böylece) **kendisinden ihlas ve yakin** (hakiki iman) **yok olur.**

Ve yine bilinmelidir ki ; (aslında) **ihlaslı olmak,** (Allah yolunda olanlara karşı) **muhabbet** (beslemek), **ve saygı** (ve hürmetkar olmak, hakikatte) **yüce Allah tarafından** (kulun kalbine) **faiz** (ihsan) **olur. Zira her bir makama layık ve ona uygun edep vardır.** (Tasavvuf ise, bir edepler manzumesidir.)

İmdi (böyle olduğu halde) **bu hususta tam gayret, belki İlahi Rabbaniye** (Mevla'dan kalbe akan ilham ve yardım) **gerekir.**

"Edeplerin cüzleri (kısımları), **kitapta sığmanın dışındadır** (kitaba sığmayacak kadar çoktur)" **denilmesi buna mebnidir** (bağlıdır).

Bununla (sözle) **beraber** (tasavvuf erbabı): " **Tasavvuf tamamı ile edepten ibarettir." buyurdular.**

İmdi (böyle olduğuhalde):

مَا لاَ يُدْرَكُ كُلُّهُ لاَ يُتْرَكُ كُلُّهُ

"Tamamına ulaşılamayan şeyin hepsi de terk edilmez" sözünün ifade ettiğince edep çeşitlerinden bazısını zikreden selef-i sâlihi-nin (geçmiş salih kişilerin) **izine iktifa** (tabi olunarak) **ve** (bu küçük risalede) **kısaca zikretmekle yetinildi. Tâ ki,** (burada) **zikredilmeyen diğer edepler, onun üzerine** (burada zikredilenler üzerine) **kıyas olunsun.**

"Allahü Teala, doğru yola - yani hidayet isteyeni - hidayet edicidir. "

(Ey hidayete talip olan kişi!) **Allahü Teala beni ve seni, sevdiği ve razı olduğu**

şeye muvaffak etsin. Bizi ayıplanacak ve helak edecek işlerden muhafaza etsin.

- Bilinmelidir ki; mürşide karşı gösterilmesi gereken edepler, birkaç vecih üzerinedir (bir kaç kısma ayrılır):

1. Niyet edebidir.

2. Rabıta ve şeyhin hizmetinde bulunma edebidir.

3. Mürşidin huzurunda bulunma edebidir.

4. Mürşit ile konuşma edebidir.

5. Mürşidin işlerinde hizmet edebidir.

6. Feyiz alabilmek için kalbin hazırlanması, İhlasın keyfiyeti ve talep edebidir.

7. Vird (manevi vazife) **ve hatm**(i hacegân) **edebidir.**

8. Sülük (Mevla'ya giden yolu tutmak) **ve mücâhede** (nefis ve şeytanla mücadele) **edebidir.**

İnşallah şimdi bu (konuları) **sıra ile** (ele alarak) **tafsilatlı olarak** (genişçe) **beyan olunacaktır.**

1 - Niyet Edebi

Niyet, kalbin yapmak istediği bir amele meyletmesidir.

(Niyetin) **sıfatı** (yapılış şekli) **şöyledir:**

(Niyet;) **Şeyh İbni Hâcer'in de - onun sırrı mübarek olsun - ifâde ettiği gibi, dinin asıllarından** (rükünlerinden) **olan en büyük asıldır** (bütün ibadetlerde bulunması gereklidir. Amellerin kabul olabilmesi için niyet şarttır. İbâdetler, yapılış niyetlerine göre değerlendirilirler.).

Bununla ilgili olarak Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) **bir hutbe esnasında:**

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اِنَّمَا الْاَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ

"Ey insanlar! Ameller ancak niyetler iledir" diye buyurmuşlardır. Her ne kadar senedi zayıfsa da bir hadisi şerifte şöyle buyuruldu:

نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ

"Müminin niyeti, (yapacağı) **amelinden daha hayırlıdır."**
İmam Şafiî (radıyallahü anh): **"Niyet, yetmiş kısma girer."**

Ve yine Resulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) **buyurdular ki:**

وَاِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ اِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ (اَىْ
قَصْدًا وَنِيَّةً) فَهِجْرَتُهُ اِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ (اَىْ ثَوَاباً وَاَجْرًا) وَمَنْ كَانَتْ
هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا اَوِ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ اِلَى مَا هَاجَرَ اِلَيْهِ (اَىْ
لاَ يَحْصُلُ لَهُ غَيْرُهُ)

" Ancak her kişi için kendisinin niyet ettiği şey vardır (niyetine göre karşılık verilecektir). **Öyleyse** (her kimin) **hicreti - amacı ve niyeti - Allah ve Resulüne olursa, o kişinin hicreti - ecir ve sevap bakımından - Allah ve Resulünedir. Ve her kimin de hicreti, nail olacağı dünya**(lık bir menfaat) **veya evlenmek üzere bir kadın**(a kavuşmak) **için olursa, onun hicreti hicret ettiği şeyedir - yani, onun için o şeyden başkası meydana gelmez** (niyetinden başka bir karşılık alamaz) -.

Yine ihlassız bir niyetle yapılan amel ve ibâdetler, Yüce Allah'a manen yaklaşmaya hiçbir zaman vesîle olamaz.

Bu durumda (herhangi bir işe başlarken her şeyden önce samimi bir) **niyet ve ihlas**(ın bulunması) **her şeyden lüzumlu, her işten daha önemli ve her şeyden daha öncedir.** (Yine ihlassız bir niyetle yapılan amel ve ibâdetler, Yüce Allah'a manen yaklaşmaya hiçbir zaman vesîle olamaz. Çünkü, niyet hâlis, yani Allah rızası için olmazsa, o işten herhangi bir sevap beklemek mümkün değildir.)

(Mürid her şeyden önce daima ihlas ve samimi bir niyet üzerine olmalıdır.) **Ta ki mürid, talep ettiği** (bir çok) **şey**(i) **elden kaybetmesin ve bilakis** (Allahü Teala'ya) **yakınlık uzaklaşmaya,** (Allah'ın) **rıza**(sı) **da** (Onun azabına ve) **gazabına dönüşmesin. Nitekim riyakarların** (amelleri gösteriş için yapanların) **vaki olduğu** (başına gelen) **durum gibi** (onlarda ecre ve sevaba ulaşamamıştır).

İhlas, her amelde vaciptir. Özellikle kalbî amelde en mühim ve lüzumlu olandır. Çünkü (onun) **hakkında :**

اَلْعَمَلُ الْقَلْبِىُّ كُلُّهُ نِيَّةٌ

" Kalbe ait amellerin bütünü niyettir " denilmiştir.

Müridin veya Mürid Olmayanların Niyeti

Pes (öyle ise) **imdi** (bu durumda) **Tarikat-ı Aliyye'nin Meşayıhını -Allah sırlarını yüce etsin - kastedenler** (niyet edenler) **ya mürittir veya mürid değillerdir.**

Müridin Niyeti

- İradesinde (ve isteğinde gerektiği şekilde samimi ve) **doğru olan mürid için niyet edebi şudur:** (Mürid,) **Şeyhi**(nin kalbini Allahü Tealanın yeryüzündeki aynası olarak düşünüp, o ayna) **vasıtasıyla** (manevi) **kalbin yüzünü** (o aynaya çevirip), **Allahü Teala'nın mukaddes öz zat tarafına tevcih** (kalbin yüzünü çevirir) **ve Zât-ı Bâri'yi** (Allahü Teala'nın rızasını elde etmeyi) **kast eyler, yani** (sâdık bir müridin niyeti ve maksadı,) **dünyaya ve ahirete ait bazı garaz** (amaç -cennet girme, cehennemden korunma -) **ve ivaz** (ibadetlere karşılık) **ve batini** (kalbe ait) **haller olan;** (manevî) **yakınlık,** (mücerret mânada) **velilik** (keramet sahibi olmak) **ve** (insanları) **etkilemek ve irşad** (yol göstericilik), **marifet** (kul ile Mevla arasındaki perdenin kalkması gibi makamları) **ve diğer Allah'ın** (rızasının) **dışında olan şeyleri murad etme olmamalıdır.**

(Niyetin) **tek şartı şudur ki** : '(Onun hedef ve niyeti, mürşidi vasıtası ile manevi kalbin yüzünü Allahü Teala'nın mukaddes öz zat tarafına) **teveccüh** (yöneltip), **kulluk edepleriyle beraber sadece Allahü Teala hazretleri**(nin rızası elde etmek) **olmalıdır.'**

- "Reşahat" isimli eserin yazarı - Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun - der ki: "Mürid, (Allahü Teala'nın) **Zât**(ın)**a** (manevî) **yöneldiğinde,** (Allahü Teala'nın) **sıfatlar**(ın)**a** (manen) **yönelmesi doğru olmaz. Çünkü Zât'a** (manen) **yönelmek, sıfatlara** (manen) **yönelme mertebesinden daha yüksektir."**

Bilinmelidir ki: "(Allahü Teala'nın) **Zât**(ın)**a yönelmek" demekten murad,** (mecazî anlamdaki manen yönelmenin dışında) **künh** (asıl) **ve hakikat itibarıyla** (yönelmek ve düşünmek doğru) **değildir. Çünkü** (böyle bir yöneliş, mekan mefhumuyla olacağından iddiası bile caiz olmayıp,) **künh** (asıl) **ve hakikate itibar** (edip bunları düşünmek de) **haramdır. Bilakis teveccüh** (manevî yönelme) **misliyetin** (benzerinin) **olmaması ve** (düşünce ve mülahazadan) **uzak olan** (Zât) **itibarıyladır.** (Bu ayrıcalığı iyi) **anla!**

İşte bu zikrettiğimiz teveccüh sadece "Zât-i Muhabbet" sahibi olanlara mümkün olur. Çünkü o taifeye göre (Allahü Teala'nın) **lütuf** (ikram) **ve kahır** (azabı birbirine) **eşittir. Nitekim bazıları:**

كُلُّمَا صَدَرَ مِنَ الْحَبِيبِ حَبِيبٌ

"Sevgiliden sadır olan bütün işler sevgilidir. " demiştir.

Mürid Olmayan Kimselerin Niyeti

- Mürid olmayan kişinin niyeti, (herhangi bir tarikata intisap ederek) **sadece Allah rızası olmalı**(dır)**.**

Şeyhi imtihan etmeyi kast etmemeli (aksine onun sayesinde Yüce Mevlâ'nın hoşnutluğunu tahsil etmek için olmalı)**dır. Çünkü** (istifade etmek için değil de, imtihan etmek için kâmil bir mürşide giden) **imtihancı kişi melundur** (sâlih kullardan olmadıkları malumdur).

Ayrıca (mürid, mürşidinden özellikle) **keramet görmek** (için intisap etmemeli ve) **de** (böyle) **murad eylememelidir. Çünkü** (keramet aramak, ona inanmamak ve teslim olmamak anlamına gelir ki,) **velilikte keramet şart kılınmamıştır. Ve** (kerameti olan) **şeyhin** (kerameti olmayandan) **daha faziletli olmasına da alamet değildir. Nitekim** (şeyhi imtihan etmeyi kast edenlerin lanete uğrayacakları) **İbni Hacer de** (kitabının) **hatimesinde açıklamıştır.**

Bazen olur ki, şeyhte keramet olur, fakat açığa vurmasına izin verilmiş olmaz. Ya da izinli olur, ama açığa vurmasını fayda saymaz ('gerek görmez' olabileceğini de dikkatten uzak tutmamak lâzımdır. Bir istikametin bin kerametten üstün olduğunu da) **iyi anla** (ve hiç unutma! Cenabı Hakk'ın kulundan başlıca istediği şey, istikamettir. Nitekim, Yüce Mevlâ'nın kulundan istediği, onun istikamet üzere olmasıdır. Yüce Allah'tan hepimizi istikamet ve hidayette dâim kılmasını niyaz ediyoruz).

2- Rabıta Edebi

Rabıta "bağ, alaka, sağlamlaştırma, vuslat ve muhabbet" demektir.

- Rabıtanın Yapılış Şekli:

Kemal (en güzel) **rabıta** (şekli) **şöyledir: Hayal hazinesi ki, iki gözün arasıdır, onunla mürşidin ruhaniyetinin yüzünü, bilakis iki gözü arasına bakmandır. Zira orası** (iki gözü arası) **feyiz kaynağıdır.**

Sonra (mürid,) **mürşide tazarru** (kendini alçaltarak, değersiz ve huşu' ile yalvarmak) **ve tevessül** (Mevla ile kendi arana mürşidini sebep) **edindiğin halde,** (iki gözünün arasından elde etmeye çalışarak) **mürşidin ruhaniyetini** (kendi) **hayal hazinesine dahil ve orada hazır eyleye.** (Ve sonra) **kalbe ve derinliklerine yavaş yavaş aşağıya indiğini düşünüp, sen de arkasından yavaş yavaş giderek aşağıya inip, hayal** (kalp) **gözünden kaybetmeyesin** (yani, onu hayalinden çıkarmamaya dikkat etmelisin).

Hatta nefsinde gaip olasın (yani, kendini unutsan bile, onu unutmamalıdır). **Çünkü kalbin derinliğinin bir sonu yoktur ve seyr-i ilallah** (Arş'ın üstüne kadar olan manevî yürüyüş) **kalpten erişilir. Eğer cemiî vukuf** (kalbin bütün yönelişleri) **bu rabıta ile olsa, nüzul yönünden** (kalbin derinliklerine inmek) **daha süratlidir. Çünkü kast edilen,** (Allahü Teala'nın) **Zat**(ı)**dır** (Allahü Teala'ya ulaşmaktır); **rabıta ise, senin için daima seyr-i ilallah'a vesiledir** (sebeptir).

- Rabıta delilleri

Eğer denilirse ki : " Rabıtaya sabit (doğruluğu ispat edilmiş) **bir delil var mıdır?" Biz deriz ki : "Evet** (vardır). **Kitap** (Kur'ân-ı Kerim)**, sünnet** (hadisi şerifler) **ve kıyas** (Kur'ân ve hadisi şeriflerden çıkarılan hükümler) **ile delil sabittir."**

- Kitap (Kur'an-ı Kerim) ile sabit olmasına gelince; **Hakk Teala'nın:**

وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ

"O'na (Allah'a, sizi kavuşturacak) **vesîle arayınız."** (Mâide Suresi, 35) **kavl-i şerifidir** (ziyade şerefli sözüdür).

Eğer denilirse ki : " Burada (bu ayette geçen) **"vesîle** (insanı Allah'a yaklaştıran vasıta)"**den maksat, "rabıtanın gayrısıdır** (dışındaki şeylerdir). "

Biz (şöyle karşılık vererek) **deriz ki : " Mefhum** ("vesile"nin ifade edeceği mana) **umumîdir** (geneldir). (Ayette) **vesile talebiyle emir buyurulmuşsa, o zaman rabıta da vesilelerin en üstünüdür** (ki, en üstün ve faziletli vesîle olan rabıtayı da içine alır. Rabıtadan ve sağladığı faydadan habersiz olan bazı kimselerin, bir takım görüş ve değerlendirmeleri gerçeği yansıtmaz). **Çünkü vesile, Peygamber** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) **ya da vekilleridir.**

(Diğer bir ayettede Peygamberimize hitap edilerek) **Hakk Teala'nın** :

قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونِى

"(Resulüm! Allahü Teala'yı seviyoruz diyenlere) **de ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız, bana tâbi olunuz."** (Âl-i Imran Suresi, 31) **kavl-i şerifi de aynı şekilde rabıtaya işarettir. Çünkü ittiba** (tabi olmak), **metbuun** (tabi olunanın) **görülmesini ya da hayal edilmesini gerektirir. Zâten böyle olmasa, buna tabi olmak da denilmez** (yani, tam gerçekleşmiş olmaz).

- Sünnet ile (delilimizin) sabit olmasına gelince :

İmam Buharî'nin zikrettiği şekilde (şu hadisi şeriftir: Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)in kalp gözünün önünden hiçbir zaman gitmeyen) **Hazreti Ebu Bekir Sıddık** (Radıyallahü Anh) **bir gün hazreti Resulü Ekrem** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) **hazretlerine** (gelerek halinden) **şikayette bulunmuş ve:** "(Ey Allah'ın Resulü, her zaman kalp gözümün önünde duruyor. Hatta) **ruhaniyet hasebi** (itibarı) **ile helada** (istemediğim bazı yerlerde) **bile hayalimden ayrılmıyorsunuz " diye** (halini) **anlatmıştır.** (Peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) ona "hayal etmeyiniz" diye buyurmamışlardır.)

Hazreti Sıddık-ı Ekber (Radıyallahü Anh) **bu sebeple Fahr-i Âlem** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)den **gayet haya ederdi.**

- Kıyas ile (delilimizin) sabit olmasına gelince :

Vesileleri, maksûd bizzâtı (asıl aranan Allahü Teala) **için bir takım araçlar olarak ve maksut** (olan birşeyin meydana gelmesine vesile) **yardımcı olması özelliğiyle hayal etmekte bir beis** (sakınca) **yoktur.** O vesile bize maksut olan birşeyin meydana gelmesine yardımcı, kastedilenin önemi kadar vesilenin de önemi vardır. Aynı şekilde

rabıta, Allahü Teala'nın zikrine yardımcı ve gaye olduğundan, zikir ne kadar önemli ise ona yardımcı olan rabıtanın da o kadar önemi vardır.

- *Rabıtanın Yasak Olanı:*

(Bu arada rabıtanın yasak olanı da vardır.) **Ancak menedilen** (rabıtanın yasak olanı), **nefsi ve vesileleri, "Zâtı kastedilenin kendisi" kılmaktır.** (Rabıtada bizzat vesilelerin maksat kabul edilmeleri caiz değildir. Böylesi bir rabıta normal olamaz. Çünkü burada vasıtayı gaye kabul etmek ve ona takılıp esas maksadı unutmak söz konusudur.) **Fakat** (meşru rabıtada) **durum böyle değildir.**

Münkirler (rabıtayı kabul etmeyenlerin inkarı) **ise,** (çok kere bu inceliği anlayamadıklarından dolayı olup, bu) **iki işin arasını fark ve temyizden** (ayrıt etmekten) **kasırdırlar** (acizdirler. Ama gerçeklere inmeden vehmedilen yanlışlara takılıp bocalamanın da bir anlamı yoktur. Nitekim Hicr Suresinin 72. âyetinde şöyle buyurulur:)

لَعَمْرُكَ اِنَّهُمْ لَفِى سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ

" (Habibim!) **Elbette senin ömrüne** (yaşamana) **yemin ederim ki, şüphesiz onlar** (rabıtayı inkar edenler), **sarhoşluk** (rabıtayı zâtı kastedilen kendisi olduk)**ları** (düşüncesi) **içinde hayret eder bir haldedirler. "**

Mürşidin Huzurunda Edep

Mürşidin hizmetine gelme edebine gelince (aşağıda maddeler halinde sıralanan esaslara dikkat etmek tasavvuf? edeplerden olup) **birkaç çeşittir:**

Birincisi: Abdestli olmak.

İkincisi: Bütün günahlardan, kusurlardan ve gafletten (nefsin arzusuna uymaktan) **on beş kere yahut daha fazla istiğfar etmek.**

Üçüncüsü : Fatiha ve ihlas-ı şerif okuyup, mürşidin ruhaniyetine hediye etmektir. Sayılan bu üç şey (mürşidin huzuruna) **yürümeye başlamadan öncedir.**

(Bu vazifeleri, mürşidini ziyaret etmek üzere henüz yola çıkmadan önce yapmalı,) **yürüme esnasında ise, feyiz almak için kalbini mürşidin kalbine tamamen** (birliktelik sağlayarak) **bağlamalıdır. Lâkin** (kibirlenmekten, kendisini beğenip üstün görmekten uzak tutup,) **bu raptı** (ilgiyi) **ihlas ve muhabbet şekli üzere son derece yalvarma ve inkisar** (kırgın ve üzgün olma hali) **ile olmalıdır.**

Rabıtaya devam, kalpte zikri meydana getirir, zikir ise huzur temin eder. Onun için sadık müritlerin en mühim vazifesi huzuru halini buluncaya kadar sıkd-ı sadakatle rabıtaya devam etmektir.

Ve bilakis (yolda yürürken, otururken, yatarken, yemek yerken iş ve gücünde

çalışırken, kısaca her yerde) **mürşidin ruhaniyetinin kendisiyle beraber olduğuna ve nerede olursa olsun, mürşidin nazarında olduğuna kesin inanmalıdır** (ve Allahü Teala hazretlerini unutmamaktır). **Çünkü ruhaniyet için perde, uzaklık, yakınlık, madde ve müddet yoktur. Bundan dolayı mürşidin ruhaniyetinin hazır olması müridin kalbinin hazır olmasıyla beraberdir. Çünkü ruhaniyet, lemh-i basardan** (mahiyeti anlaşılmayan bir anlık bakıştan) **daha süratlidir. Bilakis makbul olan** (beğenilen), **müritten uyanıklık ve uyku halinde mürşidin ruhaniyeti asla kesilmez** (yani daima müritle beraberdir).

(Aslında) **mürşid, maksud** (olan Allah'a kavuşmay)a **vesile olduğu için, mürid mürşidini göz açıp kapama miktarı unutsa, mürid olamaz, denilmiştir.** (Çünkü mürşidini örnek almayan, onu benimsemeyen ve hayal etmeyen bir müride, gerçek mürid demek imkanının olmadığı açıktır.)

(Rabıta,) **Peygamber Efendimizin** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) **devamlı müşahede edilmesine** (görür gibi olunmasına) **sebep olan haslet** (özellik) **budur. Çünkü** (özellikle rabıta vasıtasıyla) **şeyhte fâni olmak, Resulullah'ta** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) **fâni olmanın, o da** (Resulullah'ta fâni olmak da) **fenafillah'ın mukaddimesidir** (başlangıcıdır).

Bundan dolayı bazı tarikat erbabı: "Eğer Resulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) **hazretleri bizden göz açıp kapama miktarı muhtecib olsa** (yani, görünmez, müşahede edilmez bir durumda perdelense) **kendimizi müslüman topluluğundan saymazdık" demişlerdir.**

3- Mürşidin Huzurunda Bulunma Edebi

- **Feyzin** (gelişi, mürşidin huzurunda bulunma edebine dikkat etmeye) **bağlanmış olduğu şey budur. Mürşidin huzurunda bulunma edebi, ya zahir** (bedenî olarak yapılan edep) **hasebiyledir** (sebebiyledir), **ya batın** (iç alemiyle yapılan edep) **hasebiyledir** (sebebiyledir).

Mürşidin karşısında dururken yapılacak zahirî (bedenle yapılacak) edep ise şöyledir :

- (Mürid,) **mürşidin yüzüne bakmayarak,** (mürşidin karşısında) **boynunu eğip şöyle durmalı ki : Sanki** (kendisi), **sahibi olan efendisinden kaçmış ve** (daha sonra yakalanıp) **geri getirilmiş bir köle gibi tevazu ile durmalı** (boynu bükük ve kusurunu itiraf eden bir kişi gibi olmalı ve daima huşu, huzur, saygılı ve hürmetkar olmaya dikkat etmeli)**dır.**

- Mürşidi emretmediği müddetçe oturmamalıdır.

- Dinî bir ihtiyaç yahut tarikatta bir müşkülü (problemi) **yahut da mürşide ait bir iş olmadıkça kendiliğinden** (konuşması emredilmeden) **konuşmaya başlamamalıdır.**

- Mürşidin huzurunda bulunanlarla konuşmamalıdır. (Mürid olan kimse, huzurda bulunanlardan) **her ne kadar yaşlı bile olsa, konuşmaktan kaçınmalıdır.** (Edebe

uygun düşmeyen davranışlardan şiddetle kaçınmalıdır.)

- Aşık olan kimse, aşık olduğu kimseden başkasına ihtiyaç duymadan (meyletmeden gönlü sadece onunla ilgilenerek) **nasıl duruyorsa,** (mürid de) **öyle durup, mecliste olanlara** (mürşidinin yanında bulunan kimselere) **asla ilgilememeli** (yüz çevirip bakmamalı)**dir. Çünkü müridin mürşide** (karşı) **aşık** (olan kimse gibi muhabbetli) **olması ve tazimi** (hürmeti), **Hakk Teala için olduğundan, mürşide tazim ve aşık olmak, gerçekte Mevla Teala'yadır.**

- Ve yine suskun ve gözleri kapalı olarak durup şeyhinden feyiz almak için (kalpten) **yalvarma ile beraber, batına** (şeyhin kalbine) **yönelici olmasıdır.**

- Netice olarak, mürşidini Resulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)**ın vekili ve hüküm vermede, tasarrufta** (eşya ve varlıklar üzerindeki manevi tesirleri hususunda) **sultan saymalı** (ona göre hürmet etmeli)**dır. Ve mürşidine karşı yaptığı muamelesini** (davranışlarını) **Resulullah'a yahut sultana yapacağı muamele gibi bilmelidir. Çünkü** (veliler Resulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)in varisi ve halifeleridir. Muhammedî nuru yayar, sünneti ihya, kulları ıslah ederler. Bununla ilgili olarak) **hadisi şerifte** (şöyle) **buyurulmuştur:**

اَلْعُلَمَاءُ وَرَثَةُ الْاَنْبِيَاءِ

"Alimler, Peygamberlerin varisleridir. (Şüphesiz Peygamberler, altın ve gümüş cinsi maddî şeylerden mîras bırakmazlar. Onlar sadece ilim bırakırlar. Kim o ilmi alır ve hakkı ile amel edip yayarsa, (dünya ve ahirette) büyük bir nasip ve derece elde etmiş olur.)"[1]

وَالْعَالِمُ فِى قَوْمِهِ كَالنَّبِيِّ فِى اُمَّتِهِ

"Kavmi içindeki alim, ümmeti içindeki Peygamber gibidir." ([2])

وَعُلَمَاءُ اُمَّتِى كَاَنْبِيَاءِ بَنِى اِسْرَائِلَ

"Benim ümmetimin alimleri İsrailoğulları'nın Peygamberleri gibidir. " ([3])

Tahkik erbabı (hakikat derecesine ulaşan kimseler) **katında bu hadisi şerifin hakikati** (gerçek manası) **şudur : ' Hadisi şerifteki alimlerden murad** (zahir âlimler olmayıp), **ilminin gereğiyle amel eden Arif-i billah** (fena fillah mertebesine erişen Allah'ın dostları) **olan âlimlerdir. Çünkü Allahü Teala'nın kelamının delil olmasıyla** (âyette şöyle zikredilmiştir) : **"İlmiyle amel etmeyen alim,** (kitap yüklü) **hımara** (eşeğe) **benzer."** [4]

Böyle olunca ilmiyle amel eden alim ile amel etmeyen alim arasında büyük ayrılık, fark vardır. Hatta hiçbir şekilde (bu iki kısım âlimlerin) **karşılaştırılmaları bile caiz değildir. Çünkü Hakk Teala ilmiyle amel etmeyen alimleri:**

اَتَاْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ اَنْفُسَكُمْ

"İnsanlara iyiliği emreder, kendinizi unutur musunuz? " [5] **kavli şerifiyle azarlamıştır. İlmiyle amel etmeyen alimler hakkında gelen haberler belli bir sayıyla sınırlandırılmayacak şekildedir.**

(Hatta cehennem ehlinin bunlardan Allahü Teala'ya sığınacakları bildirilmiştir. Cenabı Hakk cümlemizi bu fena akıbete düşmekten kurtarsın, âmîn!)

(İlmiyle amel etmeyen alimlerden olmayıp) **günah işlemekten dönüş ve** (ilmiyle amel eden alimlerden olup) **Allahü Teala'ya itaat etmeye** (emirlerine uymaya) **kuvvet, ancak yüce ve ziyade büyük olan Allah'ın yardımıyladır.'**

Bâtın hasebiyle (ruhen) mürşidin karşısında durma edebi şöyledir:

- Mürid, mürşidin karşısına çıktığında müridin kalbi gafil ve kalbinde çeşitli düşünceler veya (mürşidi) **imtihan** (etmek) **veya** (ona zahiren veya bâtınen ona karşı) **itiraz veyahut** (şeyhe karşı) **nefsinde meyilsizlik** (rağbetsizlik, şeyhi) **hoş görmeme** (beğenmeme) **olmamalıdır. Çünkü bu sayılanların hepsi mürşidin kalbinin müritten nefret etmesini ve mürşidin nazarından düşmesini ve kalbinden çıkmasını icap ettirir. Çünkü her bir müridin mürşid kalbinde karargâhı** (bir yeri) **vardır.**

- Ve "Yedinci kat semadan yerin en altına düşmek, kalp erbaplarının (mürşitlerin) **kalplerinden düşmekten hayırlıdır " denildi. Allahü Teala bizi ve sizi bundan korusun ve Ashâb-ı Kulübü** (Ehlullah'ı) **nefret ettirici şeylerden uzak etsin. Çünkü Ehlulllah'ın nazarından düşmek, Hakk'ın nazarından düşmeye sebep olduğundan Bâtın Ashabı'nın kalbinden düşmek, helak olmanın başıdır.**

Bu hususta İsmail Hakkı Bursevî hazretleri şöyle buyurur:
" Kalbe giren kimse Kabe'ye giren kimseden daha üstündür. Bu sebeptendir ki, salih kullara ve Allah dostlarına : 'Bizi gönülden çıkarmayınız' derler ve böylece manevî yardım o kimselere ulaşır. Zira arifler ve kâmiller katında bilinen bir husustur ki, insan-ı kâmilin makbulü olan kimse, Hakk'ın kabul ettiği ve reddolunmuşu olan da Hakk'ın reddettiğidir."

Bundan dolayı mürşidin karşısında gafletten uzak olduğu halde vukuf-i kalbîyi (kalbin Allah'a yöneltip) **raptederek** (alakalandırarak) **iç feyzi talep edici olarak kalbini mürşidin kalbine muhabbet** (sevgi) **ve** (kalben) **yalvarma şekli üzere bağlayıp, mürşidin teveccüh** (gönlünü ona bağlayıp) **ve iltifatını beklemelidir.**

---

1 Buharı, ilim, 10; Ebu Davud, ilim,1; Tirmizi, ilim, 19, ibni Mace, Mukaddime, 17
2 Keşfu'll-Hafa, II, 64
3 Tecrîd-i Sarih, Mukaddime, I, 107; Ruhu'l-Beyan, 5, 466
4 Cuma Suresi: 5
5 Bakara Suresi, 44

- Ve mürşidin feyzinin (güneş ışığının her tarafı kapladığı gibi) **ufku doldurup kapattığına ve müride** (feyiz) **gelmesinin ise, müridin** (feyzi alma) **talebine bağlı olduğuna kesin olarak inanmalıdır.**

Mürşid, her istediğine dilediği kadar feyiz veremez. O, sadece Allah'ın takdir ettiği nasipleri yerine ulaştırır. İnsanın buna güvenmesi ve ibadetleri terk etmesi büyük bir yanılgıdır.

Her ne kadar (kendi eksikliğinden dolayı feyiz alamasa da veya) **feyzin geldiğini anlamasa da,** (yine bu husustaki itikadını bozmayıp) **böyle inanmalıdır. Çünkü feyzin gelmesi için,** (feyzin geldiğini) **idrak** (anlamak) **şart değildir. Bilakis şart olan, müridin feyzin** (Allahü Teala tarafından mürşidim vasıtasıyla) **geldiğine sadece inanması ve feyzin geldiğine** (Allahü Teala'ya) **hüsn-ü zan** (iyi niyet) **etmesidir.**

- Dünya ehlinin maslahat hasebiyle (iş icabı) **veya dünya işlerinden bahs-edenlerin** (konuşanların) **mürşidin huzurunda bulunmaları, müride** (feyiz gelmesine) **zarar vermez.**

- (Mürid,) **mürşidinin karşısında oturmayı uzatmamalıdır. Çünkü mürşidin kalbinin nefret** (ve usanç) **etmesinden kaçınmak lazımdır. Böyle olmaktan Allah bizi korusun.**

- (Mürid,) **mürşidin batınından gafil olup, zahirî** (dış görünüşü) **ile meşgul olmamalıdır ki, feyz-i bâtınîden** (mürşitten gelen feyizden) **mahrum kalmasın. Çünkü mürşidin zahiri** (görünen yönünü), **zahir erbabı** (şeriat ilimlerini bilip de tasavvufa yabancı kalan alimler) **için, batını** (iç âlemi) **da bâtın erbabı içindir.**

Ve "mürşidim başka kimseye nazar ettiğinden ve onunla konuştuğundan benden gafildir. Ben bu halde ondan (mürşidimden) **nasıl feyiz alabilirim" şeklindeki bir düşünceyi aklına getirmemelidir. Çünkü bu düşünce, mürşide olan itikadın azlığından ve bilakis mürşide olan kötü zandan meydana gelir. Halbuki her durumda da** (mürşidin başka kimselerle meşgul olması ve diğer durum-larda) **mürşitten feyiz talep etmek hasıl olur.**

(Mürid, mürşidinin başkalarıyla meşgul olmasına bakarak, benden yana habersizdir, benimle ilgilenmiyor, ben ondan nasıl istifade edebilir ve feyiz alabilirim? diye düşünmemeli hatta hatırından bile geçirmemelidir.) **Çünkü mürşid bir mertebededir ki, halk** (ile meşgul olması,) **onu Hakk'tan** (Allahü Teala ile beraber olmaktan) **ayırmaz. Hakk ile meşgul olurken de** (Allah ile beraberken de), **halktan** (in-sanlardan) **gafil** (habersiz) **değildir.**

Bilakis bütün müritler, mürşidin kalbinin ortasında hardal tanesi gibidir. Özellikle :

وَمَا يَسَعُنِى اَرْضِى وَلاَ سَمَائِى اِلاَّ قَلْبُ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ

"Beni(m isim ve sıfatlarımın tecelli ettiği mahalli), **yerim göğüm almaz. Ancak** (kâmil olan) **mümin kulumun kalbi** (tecellilerimi) **alır "** [1] **hadisi kutsisi buna** (müritlerin mürşidin kalbinde hardal tanesi kadar olduğuna ve mürşidin kalbinin genişliğine) **yeterli delildir.**

[1] Keşfü'l-hafa, 2, 255

- Ve (mürid,) **şeyhini mertebece** (emsalsiz bilip) **öyle ayrı tutmalıdır ki: ' Eğer şeyhim olmasa, yeryüzünde beni Rabbime ulaştıracak başka bir şeyh yoktur ' diye inanmalıdır.**

Ve bilakis : ' Bu alemde hiçbir kimse mevcut yoktur ve Mevladan başka hiçbir şey baki değildir ve Rabbime vasıta (ulaştıracak) **olan şeyhimdir' diye düşünmelidir.**

Bundan dolayı bütün (âlemdeki) **mevcut olan şeyler, müridin müşahedesinden** (görüşünden) **yok** (mesabesinde) **olduğu için, mahlukat** (insanlar) **kendisini ayıpladığı** (kınadığı ve tenkit ettiği) **halde, bütün mahlukat müridin nazarında yok makamında olduğundan dolayı kimsenin ayıplamasından korkmamalıdır.**

(Buna karşılık) **mürşidin**(e muhalefet etmek)**den son derece** (kaçınmalı ve) **korku hali üzere olup,** (mürşidin) **yardımını ümit ve çok arzu etme halinden uzak olmamalıdır.**

- Malından, evladından bilakis kendi canından çok mürşidini sevmeli (ve onun iradesini kendi isteklerine tercih etmeli)**dir.**

- (Mürid,) **kendisinin mutluluğunun** (ve kurtuluşunun) **mürşidinin kendisinden razı olmasında; şekavetinin** (ve felaketinin) **ise, mürşidinin kendisini kovmasında** (ve gazabında) **olduğuna kesin olarak inanmalıdır. Bilakis mürşidini,** (silsile yoluyla) **şeyhinin şeyhi üzerine takdim etmelidir** (öne almak suretiyle sunmalıdır). **Çünkü mürşidi kendisini kovmuş olsa, şeyhinin şeyhi de onu kovmuş olur.**

Aynı şekilde Resulullah'a (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) **kadar** (giden bir silsile yoluyla) **arası kesilmeden bütün şeyhler kendisini kovmuş olur. Çünkü vekilin** (mürşidin) **razı olması, kendisine vekil olunanın, yani Resulullah'ın rızası ve sevgisidir. Bundan dolayı mürşidin razı olması sebebiyle Allah'ın rızası; mürşidin kovması ise, Hakk Teala'nın kovmasıdır.**

- Ve (mürid, saygı ve edebini) **mürşidin karşısında ve mürşidin olmadığı yerde** (nefsin istek ve arzularına uymak suretiyle) **şiddet ve helakinden kaçınmak ve uyanıklık** (çok dikkatli) **üzere olmak lazımdır. Çünkü Allah dostları kalp casuslarıdır** (kalbin sırlarına Allah'ın izniyle haberdâr olurlar).

Hakk Teala mürşidleri müridin (bütün) **iş** (ve hareket)**lerinden** ve **düşüncelerinden** (Allah'ın izniyle) **haberdar eder. Gerçi** (mürşitlerin), **müride** (bu konuda) **bildirmeleri** (konuşmaları) **nâdir olur ise de, müridin işleri mürşide** (Allah'ın izniyle) **gizli değildir.**

- (Mürid,) **mürşidin** (tebessümle) **gülmesine; zahiren kendisine güzel** (iltifatkâr) **muamele etmesine aldanmamalıdır. Bilakis** (içinden bu davranışın sona ermesini arzu etmeli ve) **zahiren kendisine güzel muamele etmemesini mürşidinden rica etmelidir. Çünkü mürşitlerin bazıları, müride zahiren güzel muamele edip, bâtinî olarak onu mahrum bırakırlar.**

- (Ve mürid,) **mürşidinden** (kendisine) **itibar etmesini ümit etmemelidir** (istememelidir). **Çünkü mürşidin müride itibar etmesi, mürid için öldürücü zehirdir ve müridi yabancı saymasındandır. Mürşidin müridi azarlaması ise, onu terbiye**

etmek içindir. (Mürşid,) **müridini bütün hallerde ve bütün işlerinde imtihandan boş kalmaz.**

Hikaye

Bir şeyh, mürid(lerinden birisi)**ine emretmiştir ki**: " (Misafir) **oda kapısını açıp, süpürüp, döşe ve şu tarafta görünen kadınlardan sağ tarafta oturan ve şu şekil elbise giymiş olan kadını odaya çağır.** (Kadın) **girdiğinde ben de odaya gireceğim. Bir saat kadar üzerimize kapıyı kapa** (ve hiçbir kimsenin içeri girmesine izin verme,) **ondan sonra aç ! "**

Mürid de kendisine emredildiği şekilde yapmış. Kadın odadan çıktıktan sonra, mürid eski hali üzere feyiz alıcı ve kalbini mürşidin kalbine hazır olduğu halde mürşidinin huzurunda durmuş. Aslında mürşidin görüştüğü kadın kendi kız kardeşidir. Ancak, müridin böyle bir durumdan haberi yoktur.

Mürşid de :

- " (Nasıl olurda karşımda eskisi gibi edepli bir şekilde) **bu duruş ve** (benden hala) **feyiz talep etmenden ne fayda ele geçer** (nasıl olur). **Halbuki sen benim yaptığım şeyi gördün. Bu yaptığım şeyden sonra bende batın** (maneviyat)**dan bir şey kaldı mı** (zannediyorsun)? " **demiş.**

Mürid de cevaben :

- " Evet, ben evvelki (eskisi) **gibi feyzi buluyorum** (feyiz almaya ve hissetmeye devam ediyorum) **ve inanıyorum ki, yaptıklarınız bir hikmet ve maslahattan** (faydadan) **boş değildir** (bir hikmete dayanıyordur). **Buna da her an şahidim. Çünkü sizden tesir ve tasarruf** (feyiz alarak istifade) **görüyorum." demiş.**

Daha sonra (şeyh efendi) **müridin** (kötü düşüncelere kapılmayıp ortaya çıkan) **bu kararlılığını güzel görüp : " O kadına git,** (kim olduğunu ve) **bana bir akrabalığı** (yakınlığı) **var mı, diye sor? " diye tekrar edilmiş bir şekilde, emir ve tembih etmiş.** (Mürid ise, buna gerek olmadığını dolayısıyla böyle bir şeye asla cesaret edemeyeceğini anlatmaya çalışmış. Bunun üzerine mürşit, "gerçeği bilmemiz için söylediklerimi yapmanız gerekir" deyince, kalkar, o kadının yanına gider.) **Mürid, kadına** (niçin mürşitle baş başa kaldıklarını ve aralarında bir akrabalık olup olmadığını) **sorduğunda** (kadın da) : **"Ben, Şeyh hazretlerinin kız kardeşiyim. Sıla-i rahim** (akraba ziyareti) **için geldim ve yalnız kalmayı bekledim.** (Fakat bir türlü fırsat bulamıyordum. İzdiham dolayısıyla ancak bu şekilde onunla görüşme imkanı buldum) " **diye cevap vermiş** (ve mürid de, zaten hüsnü zan beslediği mürşidi ile ilgili bu durumu gerçek şekliyle öğrenerek Allah'a hamd etmiş).

Ey ihvanlar ! Madem ki, şeyhinizden tesir ve tasarruf (feyiz alarak istifade) **görüyorsunuz, şeyhin yaptıkları ve söyledikleri şeylere itiraz etmeyin.**[1] **Eğer kalbinize** (mürşidinize karşı kötü) **bir düşünce veya itiraz gelirse, hemen peşinden o şeyden tövbe ve istiğfar edin. Çünkü** (Allah dostları hakkındaki)

---

[1] Kamil mürşide itiraz, Allah'a itiraz demektir. Çünkü onun muradı, ilahi murattır. Nefsi adına bir his ve hareket içine girmez. Böylesi bir veliye itiraz etmekten sakınmalıdır.

düşünce (ve gelişi güzel konuşmak), **o an öldürücü bir zehirdir** (helak edici sebeplerdendir). **Ehlullah'a itiraz kapısını açık bırakanların kötü akıbet** (küfür üzere) **öldüklerini keşif, vicdan, tecrübe, imtihan erbabı ve tahkik ve îkan ashabı** (doğru olup olmadığını) **araştırmışlar ve** (doğruluğunu ve yanlışlığını) **açıklamışlardır.**

Kötü şeyleri nefsin güzel göstermesinden ve şeytanın hilesinden Allahü Teala'ya sığınırız.

Bu konuda gelen hadisi kutsinin deliliyle ehlullah'a (karşı çıkıp) **itiraz** (ve alay) **eden kimsenin kesin olarak küfür üzere öleceği bazı kitaplarda yazılıdır.** Çünkü Yüce Allah, sevip hoşnut olduğu veli kullarına yersiz bir şekilde itiraz edilmesine ve onların alaya alınmasına asla razı olmaz.

- Ve dediler ki : Eğer mürid, (kamil manadaki) **şeyhinden zahiren şeriata zıt bazı işler görse - Hazreti Musa ve Hazreti Hızır** (aleyhimasselam)**ın** (arasında geçen) **kıssa ki,** (Hızır aleyhisselam'ın) **çocuğu öldürmesi, gemiyi delmesi ve diğer işlerin - zahir** (görünen tarafı) **ve batını** (hakikat tarafını) **- düşünsün** (aklına getirsin). Bilindiği gibi o olayda, çocuğun öldürülmesi ve geminin delinmesine Hazreti Musa (aleyhisselam) tarafından itiraz edilmişti. Onu, gemiyi delmesi ve çocuğu öldürmesi hususunda uyarmıştı. Ama daha sonra bunların gerçek sebepleri bilinince Hızır (aleyhisselam)ın fiilinde isabet olduğu açık olarak görülmüştü.

Ki (bu düşünmesi), **ya** (görünüşte şeriata zıt bazı işlediği) **günahı şeyhten ya da şeyhi günahtan engeller** (yani, müridin mürşidi hakkında hüsnü zan beslemesi, günaha düşmesine ve onun hakkında "günahkârdır" gibi yanlış bir kanaate düşmesine engel olur). **Çünkü veli olmak için ismet** (haramlardan ve kötü şeyleri işlemekten bütünüyle kaçınmak) **şart değildir.** Çünkü her insanın az veya çok bir kusuru ve günahı olabilir. İsmet denilen günah işlememe sıfatı, sadece peygamberlere ait bir özelliktir.

Bilakis Peygamberlerin (salat ve selam olanların üzerine olsun) **hazretlerinin masum** (gizli ve aşikâr her türlü günahlardan, küçük düşürücü bayağı işlerden tamamen beri olmasında) **olduklarında ihtilaf vardır.**

Söz konusu ihtilaf şu şekildedir:

1. Alimlerin bir kısmı, onların sadece tevilde hataya düşme şeklinde günah işleye-bileceklerini, büyük küçük hiçbir günaha teşebbüs etmelerinin mümkün olamayacağı görüşündedir.

2. Alimlerin bazısına göre onlar, büyük küçük hiçbir günah işleyemezler. Ne kasıtlı, ne tevil yolu ile ve ne de hata sonucu. Ancak dalgınlık ve unutkanlıkla mümkün görülmüştür. Bu durumda da hemen uyarılırlar.

(Alimler katında) **en sahih** (geçerli) **olan, Peygamberlerin günahsız olduğudur.**
Veli olmakta ismetin (günahsız olmanın) **şart olmamasına delil, Resulullah** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)**ın ashabı**(nın hepsi bir veli olmasına rağmen) **recm edilmek** (zina suçu sebebiyle evli olanların taşlanması), (hırsızlık sebebiyle) **el kesilmesi gibi şer'î cezaların meydana geldiği** (bir günahı işlemişler)**dir.**

Bununla (şer'î cezaları gerektirecek günahları işlemiş olmalarıyla) **beraber sahabenin** (mertebece) **en düşüğü veli olup, evliyanın en faziletlisinden üstün, velayet** (velilik) **sıfatında da en kuvvetlidir.**

Beyazıd-ı Bestâmî (Kuddise Sirruhu)den **soruldu ki : Mürşid olan şeyh, zinaya düşer mi?** (Beyazıd-ı Bestâmî hazretleri) **buyurdu ki** : **'Evet,** (zinaya) **düşer."**

وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا

" **Allah'ın emri takdir olunmuş, hükmü kafidir** (öylece yerine gelecektir)" ' ((Ahzab suresi:38) mealindeki âyet-i kerimeyi okumuş, bununla takdir edilmişse, onun da düşebileceğine işaret etmiştir.

Fakat veliler günaha ısrar etmekten (tekrar tekrar işlemekten) **korunmuşlardır.**

Velayet için hatasız olmak değil, hatada bilerek ısrar etmemek şarttır. Bir kusurundan veya nefsi adına hoşlanmadığı bir durumdan dolayı mürid mürşidini terk etmemeli, terbiyesinden ayrılmamalıdır.

Ve (günah işledikleri zaman, o günaha karşılık) **süratle** (hemen) **tazarru** (boyun eğerek yalvarırlar), **tövbe ve istiğfar ederler. Bilakis bazen günah işlediklerinden dolayı huşu ile çokça yalvararak, niyaz** (dua) **ederek, pişmanlık duyarak,** (günahtan) **tesirlenerek, ağlayarak devam ettiklerinden dolayı dereceleri kat kat ziyade olur.** (Çok ağlamakla hem ucub denilen kendi amellerini beğenip güvenmek yanlışlığından kurtulurlar, hem de bu sayede onların Allah katındaki dereceleri yükselmiş olur.)

Bu sebeple İbni Ata (Kuddise Sirruhu) **Hikem** (adlı eserin)de **demiştir ki:**

مَعْصِيَةٌ اَوْرَثَتْ ذُلاًّ وَانْكِسَارًا خَيْرٌ مِنْ طَاعَةٍ اَوْرَثَتْ عِزًّا وَاسْتِكْبَارًا

" Zillet (nefsi alçaltıcı) **ve inkisar** (kırgın ve üzgün olma hali) **veren masiyet** (günah işlemek), **izzet** (yücelik) **ve kibir veren itaat** (ibadet)**ten hayırlıdır.** "(Çünkü bir kimsenin kendini beğenip üstün görmesi, ilâhi tevfiki, yani Allah tarafından hayırlı işlerinde başarıya ulaştırılmasını engeller. Yine aynı kötü haslet, gurur ve büyüklenme gibi haller, ilâhi yardıma mazhar olmaya da mani olur.)

Aynı şekilde (tasavvuf ehli) **demişlerdir ki : " Eğer sıfat ve amel bakımından** (iki veli) **eşit olurlarsa, tövbe eden veli, masumdan** (günahtan korunmuş (günahsız) veliden) **daha faziletlidir. "**

- Bu zamanda tarikat ashabından (şeyhlerinden) **birinin lezzetli yemekler yediğini, soğuk şeyler içtiğini, güzel elbiseler giydiğini görseler, halbuki bunların hepsi şeriatın mubah kıldığı şeyler olup, zarar ve ziyan vermekten uzak olup, o tarikat sahibinin** (şeyhinin) **tasarruf** (velilerin eşya ve varlıklar üzerindeki manevi tesirleri) **ve eserleri** (belirtileri) **de semanın ortasındaki güneş gibi zahir ve aşikar olduğu halde, onu inkar ve haline itiraz ederler.**

(Ama buna karşılık) **bazı kitapların kenarına yazılan izahlarda zikredilmiştir ki: " Fakat bunun gibi olan** (güzel elbise giyinip de lezzetli yiyecekler yiyen) **tarikat ehlinde tasarruf ve eserler** (velilik belirtileri) **bulunmazsa, haline itiraz ve inkar etmek vacip olur. Çünkü bu zamanda çoğu şeyhlik taslayanlar çöldeki serap gibi olup, gönülleri susamış olan müridler, o şeyhlik taslayanları irşad şarabını içirmeye** (seyr-i sülükün sonu kabul edilen ve Allah sevgisiyle irşad makamına ulaştıracak kapasitede manen) **kabiliyetli zannederler** (fakat böylelerine itiraz lazımdır ki, şeyh olmadıkları anlaşılsın).

Ne zaman ki (şeyhlik taslayan kimselere) **kavuşurlar,** (huzurlarına vardıklarında o şeyhlik taslayanda) **bir şey bulamayıp** (gönüllerindeki) **susuzluklarının artmasından başka bir şey göremezler. Çünkü o şeyhlik taslayanlar, cahilliğin aldatması içinde** (olup), **gaflet uçurumunda ve ahmaklıktadırlar.** Oysa böyleleri mürid bile olamazlarken, cehaletin yaygınlığından dolayı mürşit olarak itibar görmüşlerdir. Riya, kendini beğenme, kibir ve gurur gibi kötü huylar her taraflarını sarmış, dinî bakımdan tasvip edilip uyulacak herhangi bir halleri müşahede edilmez olmuştur. Buna rağmen bazı insanlar, çenelerinin kuvveti ve sözlerin cazibesine kapılarak onların peşlerinden gitmektedirler.

(Şeyhlik taslayanın) **kendisi bu durumda iken,** (hakikatten bir şey tadamayan irşat makamında olmayan bu insanlar) **şarab-ı hakiki'yi nasıl içirebilir** (Allahü Teala'ya manen nasıl vasıl edebilir). "

(İbni Ata Hazretlerinin Hikem isimli eserinde anlatıldığı şeyler) **burada bitti.**

(Netice olarak denilebilir ki, şeyh efendinin eşya ve varlıklar üzerindeki manevi tesirleri görüldüğü halde lezzetli yemekler yiyen, güzel elbiseler giyen hakiki mürşide) **inkar ve itiraz** (ve üstünlüğünü kabul etmemek ve onu inkar edip), **kendi görüşüne dayanarak : "Böyle de şeyh olur mu?" deyip, aklıyla** (hakiki) **veli olan kimseyi** (sadece) **riyazet yapan** (nefsin arzularını yapmayan) **kimse olarak uydurmasından** (onu böylece zannetmesinden) **meydana gelmektedir.**

Bununla beraber Allah dostlarının (İslâm'a uygun olmak kaydı ile) **avam** (tarikat ehli olmayan kimselere) **ve âdete** (alışılmış davranışlara) **zıt halleri bulunur,** (o hal ona) **zarar vermez. Bilakis** (Allah dostu olan kişi, günah ve) **yasakları terk etse, farzlarla** (ve vacib olan vazifeleri yapmakla) **yetinse, aynı şekilde veli olmasına zıt değildir** (ters düşmez). **İmam Müslim'in rivayetiyle Numan bin Kavfel** (radıyallahü anh)**in hadisi buna delalet eder.**

(Numan bin Kavfel radıyallahü anh :) **" Yasaklardan kaçınsam ve** (sadece) **farzlarla** (ve vaciplerle) **yetinsem, cennete girer miyim?" diye Resulullah** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) **sorduğunda** (Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem:) **"Evet!" buyurmuşlardır.**[1]

Ve Peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) :

إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ أَغْضَبُ كَمَا يَغْضَبُ الْبَشَرُ

1 Sahihi Müslim, 1 /44

"Ben de sizler gibi beşerim (insanım), **bir beşer gibi öfkelenirim."** [(1)] **buyurmuştur. Kur'ân-ı Kerim'de de :**

قُلْ اِنَّمَا اَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ

" Habibim ! Sen de ki : Ben ancak sizin gibi bir beşerim " [(2)]**buyuruldu.**

Bazı evliya :

اَوْلِيَائِى تَحْتَ قُبَابِى لاَ يَعْرِفُهُمْ غَيْرِى

" Velilerim, benim (manevî) **kubbelerimin altındadır. Onları benden başkası bilmez "**[(3)] **hadisi kutsisindeki 'kubbeler' sözüyle murad, 'ancak beşeriyet sıfatıdır' demişlerdir.**

Böyle olduğu halde bir velide tesir (manen bir etkilenme) **ve tasarruf** (mürşidin müritlerinin hal, huy ve ahlaklarını iyiye doğru değiştirdiği) **görüldükten sonra, sünnetlerden bir sünneti terk ettiğinden dolayı yada şeriatın mubah gördüğü birşeyi yaptığından dolayı** (velinin) **haline itiraz etmek, cehaletin** (ve bilgisizliğin) **çokluğundan doğar** (ileri gelir). **Çünkü bir kimse veliden tesir gördükten** (etkilendikten) **sonra, sanki her zaman** (o velinin) **veliliğine şahitlik eder.** (Velinin velili olmasını) **kendi nefsiyle gördükten sonra, dışarıdan başka bir şahide ihtiyaç kalmaz. Bilakis mubah olan şeylere itiraz etmek, cahiliyet âdetlerindendir. Nitekim Mevla Teala,** (Kur'an-ı Kerim'de bu çeşit davranışların yanlış olduğunu bildirerek, İsa (aleyhisselam) hakkında konuşulan haber vermekte ve) **cehaletlerini anlatarak** (şöyle) **buyurur ki** :

مَالِ هَذَا الرَّسُولِ يَاْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِى فِى الْاَسْوَاقِ

" (Kafirler dediler ki :) **Bu Peygamberlik davasını iddia eden kimseye ne oldu ki, yemek yer ve diğerleri gibi** (geçim talebi için) **pazarlarda gezer."** ([4])

Halbuki, gerek Peygamberler ve gerekse Allah'ın veli kulları, nihayet birer insandır. Bu itibarla tabii durum ve ihtiyaçlar onlar için de söz konusudur.

- Kaldı ki (durum böyle iken) **mürid, mürşidiyle beraber yemek yemesin, elbisesini giymesin ; mürşide ait olan kâseden su içmesin, bineğine binmesin, mürşidin** (ait olan) **mekanına oturmasın. Eğer bunları yapmasını mürşid emretmiş** (veya izin vermiş) **ise, yapsın.**

---

1 Ahmed bin Hanbel, 2, 493 ; Tecrîd-i Sarih, 21, 342.
2 Kehf Suresi, 110
3 Abdurrahman Cami', Nefahâtü'l-Üns, S: 45
4 Furkan Suresi, 7,8

- Mürid, mürşidinin bütün amellerini (hareketlerini ve hatta kendisine ait bazı özel durumlarını aynen) **taklid etmesin. Çünkü** (her makam ve derecenin halleri aynı değildir. Nitekim) **bazı muhakkıklar** (hakikatlere hakkı ile vakıf kişiler): " **Her kim ki,** (aynı hal ve makamda olmadığı halde, yapmacık olarak) **mürşidinin her halini taklid ederse,** (o hal onu) **zındık**(lığa -dinsizliğe- ulaş)**tır**(ır) " **buyurmuşlardır. Çünkü Allah dostlarında bazı fiiller** (işleri) **vardır ki, sadece Allah'ın kudretinden doğar** (ileri gelir). **Ve** (bazı fiiller vardır ki,) **sekr** (kuvvetli bir tecelli ile kendinden geçme) **ve mağlubiyet** (manevi hislerin tesiri ve hakimiyeti altına alan bir hal) **gelmesinden dolayıdır.**

Allah dostlarının bazı fiilleri, bir hikmete bağlıdır. Nitekim Hallâc-ı Mansur ve Beyazıd-ı Bestâmî (kuddise sirruhüma)**deki bu haller, sekirden doğmuştur.**
(Ayrıca) **Hızır** (aleyhisselam ile Musa aleyhisselam)**ın** (yolculuğu ve arkadaşlığı sırasında bir çocuğu öldürmesini Kur'ân-ı Kerim'de onunla ilgili olarak bildirilen) **ise, bir hikmet ve yaptığı şeyin maskadından ötürü gerçekleşmiştir.**

(Durum böyle olunca) **eğer bir kimse, Allah dostlarının fiillerini** (yaptıklarını bir hikmet ve maksattan ötürü yaptığını düşünmeden yapmacık olarak) **taklid ederse, dinsizlerden ve helak olanlardan olur** (yani helak olması gayet açıktır).[1]

Bu itibarla onların işlerini gelişi-güzel taklit etmek yanlıştır. Mürid bu duruma da dikkat etmelidir.

- (Mürid,) **mürşidin kovmasını ve azarlamasını çirkin görmeyip, bilakis şeyhin kendisine lütfü olduğunu ve bir iş** (gereği olduğunu) **saymalıdır** (kabul etmelidir). **Eğer** (bu azarlama ve kovmanın kendisine bir lütuf olduğu) **kabul etmezse,** (ihlas ve muhabbetinde eksiklik olduğuna işaret olup,) **tenkit edilir, makamından düşer ve tövbe ve istiğfar etmeye muhtaç olur.**

Mürid, mürşidinin vefat etmesinden sonra mürşidinin hanımıyla evlenmemelidir.
(Ayrıca şu hususlara da dikkat etmelidir :) **Mürşid, bineğine binmeden önce binmemeli ve inmeden önce de inmelidir** (ve mürşidinden önce inip, binmesinde ona yardımcı olmalıdır.).

---

[1] Mürşid, Vahdet-i Şuhud makamındayken Şeriata ters düşen şeyler söyleyebilir. Mürid bu hali bilmeden taklid ederse, dinsizlerden olur. Vahdet-i Şuhud ise, Salikin her şeyi Allah olarak, Allah'ın tecellileri olarak görmesi, O'ndan başkasını görmemesi halidir. Bu halde iken salik, nefsinden fâni olması sebebiyle kendini de görmediğinden Hallâc-ı Mansur hazretleri gibi "Ene'l-Hakk (Ben Hakk'ım)" der. Beyâzıd-i Bestâmî hazretleri gibi, "Cüppemin altınki Allah'tan başka bir şey değildir" der. Yunus Emre hazretleri gibi: "Ete kemiğe büründü, Yunus diye göründü." der. Fakat bu hal geçtikten sonra, Hak ile halkı ayrı ayrı görür, yaratanı yaratılandan ayırır. O hal içinde iken söylediklerine de tövbe eder.

- Eğer mürşidin hizmetinde bulunan kimse ise, mürşitten evvel uyumamalı, hazarda (istirahat zamanında veya yolcu olmadığı zamanda) **iken evin helasına giderken helaya yakın oturmamalı ve sahrada** (açık alanda) **kaza-i hacete** (büyük abdeste) **giderken** (şeyhin) **kendisini göreceği yerde durmamalı ve şeyhinin helasında kaza-i hacet etmemelidir.**

Hâsıl-ı kelam (kısacası), **mürşidinin kullandığı şeyleri ona hürmeten kullanmamalıdır.**

- (Mürid, mürşidinden sır gizlememelidir. Ona karşı duyduğu saygı da sorusuna cevap vermesine bir engel olmamalıdır.) **Mürşid,** (müridine) **her ne şey sorarsa,** (o sorulan şey müridin) **günahı** (ve eksikliği) **bile olsa, gizlemeyip söylemelidir.**

- (Müridin) **kalbine ait olan** (yanlış ve yersiz) **düşünceleri mürşidinden gizlememelidir. Eğer o düşünceler mürşidin hakkında yahut tarikatla ilgili ya da nefsin hoşlandığı şeylerle alakalı olsun,**[1] **tövbe ve istiğfar çekerek** (o düşünceleri) **gidermeye gücü yetmediği halde ondan** (o düşüncelerden) **kurtulmak için mürşidine vakit kaybetmeden söylemelidir. Eğer** (o düşünceleri) **gidermekte acele etmezse, o düşünce kalbinde bulunduğu müddetçe feyiz kapısı ona kapanır.**

- (Kendine ait) **iç hallerini de mürşidinden başkasına gizlemeli, mürşidine ise vakit kaybetmeden açıklamalıdır.** (Eğer başkalarına söylerse veya şeyhinden gizlerse, müridin) **mürşidine hıyanetinden** (vefasızlığından) **dolayı, o haller kendisinden gider.**

- Mürşidinin sevdiklerini sevip, buğzettiklerine (sevmediklerini) **de buğzetmelidir** (sevmemelidir).

Bir mürid ki, mürşidini sever, onun sevgisi ile yakınlarını, sevdiklerini, hizmet edenlerini, evini ve evindeki her şeyini de sever.

- Bidat ehlinden (dine sonradan sokulan uyduruk şeyleri yapan kimseden), **gaflet erbabından ve** (tarikatı) **inkar edenlerden son derece uzak olmalıdır. Çünkü denildi ki:** '(Müritlerin,) **yabancılardan** (tarikat aleyhtarlarından ve şeriata muhalefet edenlerden),**aslandan kaçar gibi kaçmak lazımdır.**'

Ve yine : '(Müritlerin, tarikat aleyhtarlarından ve şeriata muhalefet edenlerden) **ateşten sakınır gibi kaçmak lazım ' olduğu rivayet olunmuştur. Çünkü onların kalplerinin katılığı müridin kalp aynasına aksedip, su ateşi söndürdüğü gibi** (kalp) **nurunu söndürür ve müridin huzurunu karmakarışık eder.** (Bu durum) **gaflete, kalp katılığına ve zikirde kalbin ağırlığına sebep olur. Bazen** (öyle bir durum) **olur ki, kalbi zikirden engeller.**

- (Mürid, tarikatı) **inkar edenlerin yemeğinden yememelidir. Çünkü denildi ki: O yemek,** (kalbe gelen) **feyiz kapısını kırk gün kapatır.**

[1] Şu bir gerçektir ki; Nefsânî arzuların kalbe tatlı gelmesi, kalpte Allah sevgisinin ve ilahî tadın bulunmayışındandır.

(Müridin) **yediği yemeği pişirenin temiz ve abdestli olması lazımdır. Eğer yemeği pişiren huzur ehlinden** (Hakkın zikri kalbini kaplayıp, gönlü Hakk ile olan) **olursa, efdaidir** (daha güzeldir). **Bu sayılan şartlar** (müridin tarikatı inkar edenlerin yemeğinden yememesi, yiyeceği yemeği pişirenin temiz ve abdestli olması ve huzur

ehlinden olması), **o yemek helal olduğu ve şüpheli şeylerden uzak olduğu zamandadır.** Bilindiği gibi, haramla beslenen bir vücût ancak cehennemde yanmaya lâyık olur.

- (Mürid,) **yemekte ve içmekte bir lokma olsun ve gerek bir yudum su da olsa, israftan ve hırsla ve açgözlülükle yemekten ve kalbi gafil** (kendi meşru olmayan bir şey ile ilgilenip Mevla'yı unutmuş) **iken yemek yemekten kaçınmalıdır. Çünkü gaflet** (ile yiyen kişinin) **lokması, gaflet getirir** (Mevla'yı unutturur); **huzur** (Mevla'yı kalbinde bulundurarak yiyen kişinin) **lokması ise, huzur getirir** (huzurun devamına ve artmasına vesile olur).

- Nefsini de gazaptan (öfkelenmekten) **ve** (çok) **gülmekten korumalıdır. Çünkü bunlar,** (zikirden gafil edip,) **nispet nurunu** (Allah'a yakınlık ile elde edilecek nuru) **söndürmekte ve kalbi öldürmede suyun ateşi** (söndürmesi) **tesirinden süratlidir** (daha hızlı bir tesir icra ederler). **Öyle ise, gazap ve gülme işi yapılan mekandan başka bir mekana kaçmalıdır.**

- Yasaklardan fazla olarak (bütün yasaklardan kaçtığı gibi), **her malayani'yi** (dünya ve ahirette fayda sağlamayacak gereksiz söz ve işleri) **de terk etmelidir. Çünkü hadisi şerifte :**

مِنْ حُسْنِ إِسْلاَمِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لاَ يَعْنِيهِ

"Malayani'yi terk etmesi kişinin İslam'ının güzelliğindendir" ([1]) buyurulmuştur.
Ve bunların (malayani ve diğer fiillerin) **hepsi, ceza** (kıyamet) **gününde Mevla'nın huzurunda gösterileceğinden utanmalıdır.** O halde, aleyhinde netice verecek ve cezalandırılmasına sebep olacak işlerden sakınmaması normal olamaz. Geçen her anın bir daha geri gelmeyeceğini bilerek, hayatın boş söz ve işlerle geçirilmemesine çok dikkat etmesi lâzımdır. **Çünkü** (insanın) **ömür**(ü, çok) **değerli ve vakit çok kıymetli bir cevher, fırsat** (ölü olan kimselere nispetle hayatta olmamız) **ise ganimettir. Melik-i Cebbar olan** (Mevla)**dan** (bir daha) **mühlet verilmesi mümkün olmadığını düşünerek, her ânı ondan enfes** (güzel) **olan Allahü Teala'yı zikretmeye ve Mevla ile beraber olmaya harcamalıdır.**

- Bilakis (mürid,) **kendi üzerine kefen giydirilmiş ölü ve mezara girmiş sayıp, haline merhamet için** (kendisine acınıldığı için) **sırf zikrullah ile meşgul olsun diye mezardan çıkmasına izin verilmiş olduğunu ve her an tekrar mekanına** (mezara) **dönme emrinin gelmesi ihtimalinin bulunduğunu düşünmelidir.** Yani, müminin hakiki vatanı âhirettir. Bir yolcu nereye giderse gitsin, hep vatanını düşünür ve asıl vatanını özler. Hep orası için hazırlık yapar. Öylece de müslüman kalbiyle hep âhireti düşünmeli, onu hatırlayıp onun için hazırlık yapmalıdır.

[1] Râmuzu'l-Ehâdis, 5612

Nitekim Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) **vasıtamız** (Hakk ile halk arasında rabıta olan insan-ı kâmil) **olan mürşidimiz Hazreti Ebu Bekir Sıddık** (Allah ondan razı olsun ve ruhum ona feda olsun) **hakkında** :

مَنْ اَرَادَ اَنْ يَنْظُرَ اِلَى مَيِّتٍ يَمْشِى
عَلَى وَجْهِ الْاَرْضِ فَلْيَنْظُرْ اِلَى اَبِى بَكْرٍ الصِّدِّيقِ

"Her kim yeryüzünde yürüyen ölüye bakmak isterse, Ebu Bekir Sıddık'a baksın" buyurmuştur. Ve yine :

كُنْ فِى الدُّنْيَا بِبَدَنِكَ وَبِقَلْبِكَ فِى الْآخِرَةِ

"Bedeninle dünyada, kalbin ile de ahirette ol" hadisi vârid olmuştur (ulaşmıştır).

Bu manaya (zikredilen hadisi şerife) **imalı bir şekilde işaret eden Resulullah** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) **üç kere buyurmuştur ki:**

كُنْ فِى الدُّنْيَا كَاَنَّكَ غَرِيبٌ
اَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ وَعُدَّ نَفْسَكَ مِنْ اَصْحَابِ الْقُبُورِ

"Dünyada garip gibi ya da yola çıkan yolcu gibi ol ve kendini kabir ehlinden say. " ([1]) Hakk Celle ve Alâ'nın :

اِنَّكَ مَيِّتٌ وَاِنَّهُمْ مَيِّتُونَ

" (Efendimize hitap edilerek) **Sen ölüsün, onlarda ölüdürler** (yani, ölüm herkesi bulacaktır) " ([2]) **kavli şerifi de kısaca buna işarettir.**

وَاللّٰهُ يَهْدِى مَنْ يَشَآءُ اِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

" Allahü Teala dilediğini dosdoğru yola hidayet eder. " ([3])

4. Edep
Mürşid ile Konuşma Edebi

- Mürid mürşidiyle konuşacağı zaman, mürşidinden izin isteyip ve mürşidin (huzurunda) **hoşuna gitmeyecek** (değersiz, basit ve menfaate yönelik konuları dile getirmekten kaçınıp,) **mekruh** (kötü) **bir iş yapmaktan sakınarak** (onu hafife almak suretiyle yüksek sesle konuşmayıp bilhassa) **sesini alçaltıp, Allah'a sığınarak kölenin efendisi karşısında konuştuğu gibi yavaşça konuşmalıdır.**

1 Feyzü'l-kadir, 5, 51,6421
2 Zümer Suresi, 30
3 Bakara Suresi, 213

Çünkü Mevla Teala, mürşid-i hakikinin (Resulullah Efendimizin) **bazı ashabını O'nunla** (Resulullah Efendimiz ile) **konuşmada edeplendirmek için buyurmuştur ki**:

لاَ تَرْفَعُوا اَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ

"(Ey müminler!) **Peygamber** (aleyhisselam) **ile konuşmada sesinizi O'nun sesinin üzerine kaldırmayın** (yükseltmeyin). " ([1])

(İşte mürid de bu emre uyarak sesini fazla yükseltmemeli,) **mürşidin söylediklerini dil** (ile ikrar edip) **ve kalbiyle tasdik edip, lafzen** (konuşmak bakımından) **ve gerek kalben** (kalpten) لِمَ (niçin) **ve** لاَ (hayır öyle değil de böyledir, şeklinde kalbe gelen) **düşünçelerle mukabele etmemelidir** (karşılık vermemelidir).

(Nitekim) **tahkik erbabı demiştir ki : "Mürşide** لِمَ (niçin) **ve** لاَ (hayır) **ile karşılık veren mürid, ebedî olarak kurtuluşa ermez. " Çünkü Allah dostlarının bazı işleri vardır ki, sırf Hakk'ın kudretinden** (sekr ve mağlubiyetten) **meydana gelir. Bazı işler de** (Hızır aleyhisselam'ın kıssasındaki gibi) **bir hikmetten dolayıdır.**

Durum böyle olunca, mürşidin işlerinden, o işlerin sebep ve hikmetlerinden soru sorarak mürşide kaşı gelmek, âdâbdan değildir. Bilakis müride lazım olan hemen huzur-u kalp (kalbin, saflık sayesinde gözden gaip olan sevgilisinin yanında hâzır olması) **ile tasdik** (kabul) **edip susmaktır.**

- Ve (her zaman) **mürşid ile konuşmak mutlak** (haliyle) **caiz değildir. Ancak müşkül** (içinden çıkılması zor) **bir durumu çözmek için yahut halini** (mürşidine) **bildirmek için olursa,** (konuşmak) **caizdir.**

- Ve (mürid,) **gördüğü rüyayı, keşiflerini** (his ve akıl ile idrak edilmeyen hususları kalp gözüyle gördüklerini) **mürşidine anlatıp mürşidi de tabir etmese** (yorumlamasa), **tabir etmesini mürşidinden istememelidir.** (Çünkü bu hareket edebe ters düşer.)

- Ebedî olarak (asla), gaybî (duyu organları ve akıl ile bilinmeyen) **şeylerden soru sormamalıdır. Çünkü gaybî şeyler mürşide aşikâr olduğu halde, belki onları açıklamasına** (manen) **izin verilmemiştir.**

Eğer kendisi (o mürşid olan kişi), **gaybî şeylerden açıklasa,** (bu açıklaması) **ya** (o gaybî şeyi) **açıklamakla emrolunduğundandır. Böyle olursa, ona noksanlık ve eksiklik yoktur. Ya da mürşid izhar etmeye** (emredilmemiş,) **izin verilmiştir. Fakat mürşid açıklamakla din işlerine ait bir maslahat** (fayda) **görmüş** (onun için açıklamıştır.

Durum böyle olunca, mürid olan kimsenin mürşidine ve mürşitten meydana gelen fiillerin tamamına inanması ve tasdik etmesi vacip olur.

- (Mürşidin) **keramet** (göstermesi, keramet göstermeyen mürşitten), **üstün olmasına sebep değildir. Bilakis üstün olmaya sebep olan şey, yakîn kuvveti** (şüphe ve

[1] Hucurat Suresi, 2.

tereddüde meydan bırakmayan doğru bilgi) **ve irfan** (keşif ve ilhamla meydana gelen vasıtasız bilgedir. (Zaten veli kemale erdikçe kerameti azalır.)

Keramet çoğu zaman zâhidlerden (dünyadan yüz çevirip, helalleri ve mubahları zaruret miktarı hariç terkeden) **ve** (Allahü Teala'ya karşı) **muhiblerden** (muhabbet sahibi olanlardan) **meydana gelir. Arifler** (marifet sahibi zâtlar) **ise, keramete iltifat etmeyip** (yönelmeyip), **bunu hayz-ı ricalden** (sanki erkeklerin hayız görmesi olarak) **sayarlar. Ve bu taifenin efendisi** (görüşün temsilcisi) **Cüneydi Bağdadî** (Kuddise Sirruh) **buyurmuştur ki:**

"Erkeklerden (velilerden) **su üzerinde yürümüş ol**(up da keramet göster)**anlar vardır. Onların** (o velilerin) **daha faziletlileri ise, susuz olarak** (keramet göstermedikleri halde) **vefat etmiştir."**

O halde mücerret olarak keramet, üstünlüğü gösteren yegâne sebep değildir.

Bu zikredilenlerin hepsi, bu meseleyi uzun olarak anlatılan kitaplarda ayrıntılı bir şekilde yazılıdır.

- (Ve mürid olan kimse, (yapmayı düşünüp de arzu ettiği) **her iş ve emirlerinde mürşidinden izin istemelidir. Çünkü mürşidin izin vermesinde bereket vardır.** (Hatta mürşidine teslimiyeti,) **ölüyü yı kayan ölüyü nasıl çeviriyorsa, kendisi de aynı şekilde iradesinden** (kendi seçiminden) **öylece soyulsun** (terk etsin ve işlerinin seçimini mürşidine bıraksın. Çünkü kâmil mürşit, peygamberin vekilidir. O halde mürid, nefsinin isteğine değil, mürşidinin emrine uymalıdır.).

- Mürşidinden halini, sözlerini ve malını gizlememelidir. Sefere (yolculuğa) **gitmek için mürşidinden izin isteyip, seferden döndüğünde de tekkenin kapısı önünde inip, mürşidinden izin alarak ailesine dönmelidir.**

Eğer mürşidi kendisinin (müridin) **yanına** (evine) **gelirse,** (hürmette kusur etmeyip) **mürşid kalkıp giderken misafiri** (şeyh efendiyi) **yolcu etme işinde hızlı davranıp,** (o ' artık) **geri dön' diye** (dönmesini) **emredinceye kadar** (beraber gitmeli, sonra) **o yerde şeyhin elini öpüp, şeyhinden feyiz** (ve himmeti) **talep edici olduğu halde** (şeyhi) **gözden kayboluncaya kadar** (edepli bir vaziyette) **o yerde durmalı ve ondan sonra mekanına** (evine) **dönmelidir.**

- Hasılı kelâm (netice olarak) ; **mürşidine sultanlara layık olan** (tazim ile) **hürmet etmelidir. Eğer hiç sultanları görmemiş ise, sultalara nasıl tazim edildiğini görenlerden bu edebi sorup, o edebi yerine getirmeli, vesselam ...**

5. Edep
Mürşide Hizmet Edebi

Bir mürşide hizmet, ya beden ile olur, yada mal ile olur:

- Beden ile Hizmet Edebi şudur Ki: **Mürşide hizmet etmenin Resulullah'a** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem), **bilakis** (oradan da) **Hakk Teala'ya döndüğüne** (yapıldığına) **inanıp, mürşide hizmet etme işini Mevla Teala tarafından kendisine**

bir nimet bilmelidir.

(Mürşide hizmet işini) **tevfika mazhar** (Cenabı Hakk'ın yardımıyla sahip olduğuna) **ve o hizmete has kılınmış olduğuna** (seçildiğine) **memnun ve şükredici olmalıdır. Kalbinden** (de bu yaptığı hizmetlerini, "ben sana şöyle hizmet ettim" diye bir minnet duygusu bulundurmaman, onu her önüne gelene anlatarak yaymamalı ve) **mürşidinin başına kakmamalıdır. Çünkü bu şekilde** (davranmak suretiyle) **başa kakmak, zehir** (mesabesinde)**dir. Ve ecrini** (mükafatını) **zayi' (yok) edeceği kesindir.** (İnsanı helak olmaya sürükleyici olduğu da unutulmamalıdır.)

İşte (buraya kadar beyan ettiğimiz) **hizmet edebinin bu türü,** (edebinin) **itikat yönüdür.**

Hizmet edebinin amel yönüne gelince; **mürşidin emrettiği şeyi katiyen geciktirmemelidir. Velev ki başının kesilmesi** (bahasına) **da olsa** (geciktirmemelidir). (O işi geciktirmesine de) **hiçbir** (şekilde) **yalandan sebepler aramamalıdır. Ancak** (mürşidin emrettiği işi geciktirmesine sebep) **şer'î** (Allah ve Resulünün emrettiği) **bir sebep olursa** (o zaman geciktirebilir).

- Eğer (mürşidin emrettiği) **bir işi üzerine almış ise** – helak olacağını bilse bile - (o işi yerine getirme hususunda) **uygunsuzluk yapmamalı** (sözünden dönmemeli, aldığı görevi yerine getirmelidir).

- Ve (üzerine aldığı görevi) **kendi işleri** (nefsinin ihtiyaçları) **üzerine onu** (mürşidinin hizmetini) **öne geçirip (tercih etmeli ve emirlerini öncelikle yapmalı, mürşidi tarafından** (kendisine ' işi filan vakitte yap ' diye bir vakit belirtilip) **karar verilmiş ise, o vakitten bir an bile geciktirmemelidir.** (Böyle olduğunda) **mürşidinin himmet** (manevî teveccüh) **ve mededi** (ruhanî yardımı) **o hizmete yetişip, o yardım ile iş meydana gelir.**

- Ve hizmetten (maksat ve gayesi mürşidine) **hizmetkâr olmak** (aldığı görevi yerine getirmek) **ve aldığı emre uygun hareket etmekten başka bir şey kastetmemelidir** (istememelidir)**. Eğer** (kendisine) **kurb** (ibadet taatla Allah'a yakın olma), **fütuh** (Allah'tan gelebilecek keşif, zuhurat ve kalp gözünün açılması gibi maddî ve manevî ihsanlar), **velayet** (Allahü Teala ile kulu arasındaki karşılıklı sevgi ve dostluk) **ve bunun dışındaki** (manevî değerler)**den bir garaz** (kötü niyet) **arız olsa** (gelse), **bu durumdan istiğfar etmelidir.**

En kuvvetli olan (görüş) i**se, Hakk Teala kendisini sanki mürşid için yaratmış olduğuna inanmasıdır. Bilakis hizmeti nefsine nispet etmemek için kendisini var görmemelidir .** Bu konuda "bu hizmet bana yaptırıldı da yaptım" diye itikad etmelidir.

- Ve (mürid olan kimse) **mürşidinin meclisine** (toplanıp oturduğu kimselerin arasına gereksiz şekilde) **oturmamalıdır. Mürşidinin yanında yememeli, içmemeli, karşısında başını açmamalı, örtüsü altında ve karşısında uyumamalı, mürşidinin seccadesi üzerinde, mürşidinin bulunduğu yerde namaza durmamalıdır. Eğer mürşid namaz kılıyorsa yahut bulundukları mekan mescit ise,** (o zaman mürşidi varken namaz kılabilir ki,) **bunda beis** (sakınca) **yoktur. Fa kat namazı kaçırma ihtimali gibi şer'î zaruretler** (şeriatın emrettiği zorunluluklar) **var olduğunda yine bir beis** (sakınca) **yoktur.**

- Ve (mürid,) **kendisini mürşidin hizmetine layık görmeyip emrolunduğu hizmette kendisini kusurlu** (ve aciz) **bilmelidir.**

- Şeyhinin muhtaç olduğu işleri, (mürşidin) **emir vermesine fırsat bırakmayarak ve** (şeyhinin) **hatırına gelmeksizin yerine getirmeye koşmalı ve dikkat etmelidir. Çünkü bu şekil üzere hizmet ederse, mürşidinin kalbini rahatlatmış** (ve memnun etmiş olup, mükafatı da o nispette çok) **olur ve** (nitekim bu hareketiyle) **gönlünün ferahlanmasına** (gönlünü kazanmaya) **sebeptir. Bilakis mürid, şeyhin kalbinin ortasına girer** (kalbinde yer alır).

Böyle olunca, mürşidinin batınının (iç aleminin) **hepsi, müridin kalbine aksedip, bu sebeple** (feyzin) **artma ve devam etmesi meydana gelir.**

- Mürşidin hizmetini son derece sevinç ve güler yüzlülükle yerine getirmelidir.

- Nakîb (büyük mürşid) **Hâce Abdullah Herevî'nin** (kuddise sirruhu) **şeyhine olan hizmette bu** (anlattığımız) **şekilde vasıflanmış olup, mürşidine hizmeti sebebiyle anlatılamayacak şekilde** (büyük dereceler elde etmiş, herkesin gönlünde) **sevildiğini ve beğenildiğini görmüşüzdür. Ve** (zamanındaki) **bütün halifeler on**(un durumun)**a gıpta edip** (imrenip, bulunduğu yerin), **etraf ve civarından herkes onun emrine itaat etmişler.**

- Mürşide Mal ile Hizmet Edebi şudur Ki: **Mevla Tealanın kendisine verdiği bütün mal ve evlatların ezelî âlemde mürşidin ruhaniyeti bereketine olduğuna inanmalıdır. Her ne kadar bu alemde meydana gelmesi gecikmiş** (sonradan olmuş) **ise de, bunların** (mal ve evlatların) **hepsinin** (hakiki sahibi Allahü Teala olduğunu, mecazî olarak da) **mürşidinin olup, kendisi de onun hizmetçisi** (gibi) **olduğunu, yediği ve giydiği mürşidinin cömertliğinden ve yardımı sayesinde olduğunu bilmeli** (ve böylece düşünmeli)**dir.** Bu durumda kalp, nimete değil, onu verene bağlanmış olur. Hakikatte bunu, mürşidi vesilesi ile kendisine verenin Allah olduğuna iman ettiğinden Allahü Teala'ya şükreder, mürşidine teşekkür eder.

- Mürşidine bir şey verdiğinde mürşidinin mahcup olacağı yerde vermemelidir. Yaptığı ikram ve nimeti mürşide göstermeyi (belli etmeyi) **kastetmemelidir.**

Bizzat (getirdiği birşeyi) **mürşide vermeyip, mürşidin hizmetçisine teslim etmeli ve kendisinden kabul olunması için zahirî** (aşikâr) **ve bâtinî** (gizli) **olarak Hakk Teala hazretlerine yalvarıp ve itimat edip** (güvenip, yaptığı şeyin kabulü için) **mürşidine sığınmalıdır. O** (getirdiği) **şeyi mürşidine ve şeyhlerden olan mürşitlere** (vacip olarak) **adaşa, kabul edilmesi daha kuvvetli ve** (artık verilmesi vacip olduğu için) **riyadan da daha uzaktır.** (Hediye olarak getirdiği şey,) **malının en iyi ve en temizi olup, kabul edilmesini kendisi için bir minnet** (yapılan iyiliğe karşı şükür hissi) **ve nimet** (yarar) **saymalıdır. Bunun** (kabulünün) **karşılığında da Hakk Teala'ya şükretmelidir.**

Hikaye

Hikaye olunur ki : Meşayıhtan biri, vakit ve hal gereği : " Bana 1.000 dirhem altın lazım oldu " deyip, müritlerinden biri de bunu işittiğinde, derhal hemen

evine gidip (ölmüş) **babasından ne kadar para olarak miras kaldığını annesine sorar. O da : "Babandan 1.000 dirhem dinar** (altın para) **kaldı, falan yerde saklıdır " diye haber verdiğinde,** (o mürid) **o kadar altını alıp, şeyhi yalnız iken şeyhinin karşısına çıkıp,** (şeyhinin) **elini öptükten sonra altınların kabul edilmesi için şeyhine tazarru** (tevazu ile yalvarmış) **ve iltica etmiş** (sığınmış)**tır. Kabulünden sonra şeyhin karşısından bir topluluk oluşmuş ve şeyh hazretleri bu gencin gayretini güzel bulduğundan dolayı topluluğa açıklamış.**

Mürid, (kendisinin yaptığı) **bu işi** (cemaata açıkladığını) **işittiğinde hemen kalkıp, şeyhinin elini öper ve der ki : "Size verdiğim altınlara annemin rızası olmadı. Geriye vermenizi rica ederim. "**

Şeyh de (müridin verdiği altınları) **evinden getirip,** (müride) **geri vererek teslim ettiğinde, o toplulukta bulunan kimseler, müridin bu hareketine şaşırmışlardır. Akşamdan sonra mürid, altınları alıp şeyhi yalnız iken** (odasına) **gelir ve der ki : " Ey benim şeyhim! O altınları** (Allah rızası için vermiş,) **beni insanlar içinde övesiniz diye vermemiştim.** (Ve halk arasında bana kibir gelir diye korktum.) **Bunun için topluluk karşısında bununla** (getirdiğim şeyle) **memnun** (hoşnut) **olduğunuzu** (bildirmenizi ve arkadaşlarımın arasında kıymetimin olmasını sağlamak) **istemedim ve o sebepten o topluluk huzurunda nefsimi çirkin** (aşağı) **gösterip, şimdi** (yalnız Allah rızası için) **yine geriye getirdim.** (Kusurumun affını ve aynı meblağın kabulünü rica ederim.) "

Bu şekilde şeyh hazretlerine tazarru ettiğinde (tevazu ile yalvardığında), **şeyh hazretleri müridin bu** (yaptığı) **hareketini güzel bulup, onu kabul olunanların en faziletlisinden kılmış.**
(Nitekim) **hadisi şerifte :**

لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى

" Her kişi, kendisinin niyet ettiği şey(in karşılığı) vardır. "

وَإِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ

" Ameller ancak niyetler iledir " buyuruldu.

Efendilerin efendisi, lütuf ve ihsan kaynağı olan Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) **doğru söyledi.**

6. Edep
İhlas, *(Feyzin Gelmesini)* ***İsteme ve F eyiz Alabilmek için Kalbi Hazırlamanın Şekli***

- Müridin ihlası şu şeklide olmalıdır: (Feyiz alabilmek için mürid son derece ihlaslı ve samimi olmalıdır.) **Mürşidin Resulullah'ın** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) **vekili ve âlemde Allah'ın halifesi olduğunu bilir.**

Mürşidin kendisini reddetmesini Allah ve Resulünün reddetmesi, kabul etmesini de aynı şekilde Allah ve Resulünün kabul etmesi olduğuna inanmalıdır. Ve yukarıda geçtiği şekilde bir müridi, şeyhi reddederse, şeyhinin şeyhi de kabul etmeyip ta ki Re-sulullah'a (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) **varıncaya kadar** (silsiledeki şeyhlerden) **hiçbirinin kabul etmeyeceğini bilmelidir.**

Mürşitte öyle bir ruhaniyet vardır ki, bütün hallerde müridinden ayrılmaz. Hatta ihvanımızdan bazıları, mürşidin ruhaniyetinin üzerlerinde hazır ve kendilerine baktığını gördükleri (ve hissettikleri) **için uykuda bile ayak uzatma**(ya cesaret edeme)**zlar** (ve bunu edep dışı sayarlar).

Eğer mürid bu hali göremezse (ve hissetmese bile, onu) **görüyor gibi inansın. Çünkü bu inanç gereği edeplendiği için,** (şeyhinin kendisine) **baktığını gören mürid ile feyizde eşittirler.**

Bilakis mürşidinin ruhaniyeti, mürid can çekişirken ve kabir suali zamanında müridin yanında hazır olur. Ve iki münkere (münker ve nekir isimli meleklere cevap vermekte) **yardım edip teselli verir ve şeytan** (ise, Hazreti Ömer'den kaçtığı gibi) **o** (kâmil) **mürşitten** (hemen) **kaçar** (uzaklaşır). **Çünkü** (daha önce) **anlatıldı-ğından dolayı ruhaniyet için** (engelleyecek) **perde, madde ve müddet yoktur.**

İhvanımızdan bazıları, vefat etmiş olan ve Allah'a (manen) **yaklaşmış müridin kabrine teveccüh ettiklerinde** (kalben yöneldiklerinde) **keşif yoluyla mürşidin ruhaniyetini kabirde görüp, ona yardım ettiğini ve teselli verdiğini ve ziyade korku ve heyecanını yatıştırdığını görmüşlerdir.**

Anlatılan bu durum, Allah'ın kudretine bağlıdır. Allah'ın kudretine inanmak ise, iman rükünlerindendir (şartlarındandır). **Bu gibi şeyler, aklın tasarrufu** (akla mâlik ve sahip) **olmamakla** (erdirememekle beraber, akla ve mantığa uydurmaya çalışmayıp), **ancak bu şekilde inanmak lazımdır.**

(Mürid) **Hakk Teala**(nın)**, mürşidine gaybette gerçekleşeni** (gözün görmediği yerde olan şeyi) **görecek göz, işitecek kulak verdiğine inanmalıdır.**

Her ne kadar bu durumu mürşidi ona göstermese de (açıklamasa da), **böylece itikat etmesi gerekir. Çünkü hadisi kutsi'de :**

لاَ يَزَالُ الْعَبْدُ يَتَقَرَّبُ اِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى اَحِبَّهُ فَاِذَا اَحْبَبْتُهُ
كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِى يَسْـمَعُ بِهِ وَبَصَرَهُ الَّذِى يَبْصُرُ بِهِ

" Kul, nafile ibadetlere devam ettikçe bana o kadar yaklaşır ki, ben onu severim. Ben onu sevdiğim vakit (özel ihsan edeceğim nurum ile) **işiten kulağı, gören gözü olurum " (**[1]**) buyurulmuştur.**

Bir rivayette de :

فَبِى يَسْمَعُ وَبِى يَبْصُرُ وَبِى يَبْطِشُ وَبِى يَمْشِى وَبِى يَنْطِقُ

[1] Deylemi, rivayet etmiştir.

"Benimle işitir, benimle görür, benimle tutar, benimle yürür, benimle konuşur" [1] **diye** (zikredilen rivayet bize kadar) **ulaşmıştır. Ve Mevla Teala'nın :**

وَمَا رَمَيْتَ اِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللّٰهَ رَمَى

" Hani sen (ok) **attığın zaman** (aslında) **sen atmadın, fakat Allah attı** " (Enfâl Suresi: 17) **kavli şerifi bu manaya işarettir** (yani, yukarıdaki hadiste geçen mananın benzerini ifade etmektedir.)

Eğer böyle inanırsa, (kâmil) **mürşidinin feyzi** (güneş aydınlığının her tarafı doldurduğu gibi,) **doğudan batıya uzayıp - mürid nerde olursa olsun - mürşidin feyzinin suyun çok ve en derin yerlerine bile ulaştığını bilir.**

Durum böyle olunca, feyiz almanın anahtarı bu şekilde ikan (kalbinde şüphe olmadığı halde inanmak) **ve ziyade şekilde feyzi talep etmektir. Keşif ve rü'yet erbabı olan mürid,** (kâmil) **mürşidinin nurunun doğu ile batı arasını kaplamış olduğunu görür.**

Eğer bir mürid, bundan (şeyhinin nurunun her yeri kapladığından) **çok eksik** (her yeri kaplamadığını veya az bir yeri kapladığını) **görürse, eksiklik ve zayıflık** (acizlik) **o müridin keşfinde olup,** (kâmil) **mürşidin** (Mevla ile olan) **nispetinde** (beraberliğinde) **değildir.**

Ve yine inanmalıdır ki : Mürşidinin uykusunun kendisinin geceyi ibadetle geçirmesinden, yemek yemesinin ise, kendisinin oruç tutmasından daha faziletli olduğuna inanmalıdır. Mürşidin bir nefeste (bir anda) **terakkisi** (bir makamdan diğer makam geçmesi), **ömür boyu sülük edenin** (vuslata ermek için tasavvufa girenlerin) **terakkisi** (bir üst makama geçmesi) **kadardır.**

- (İşte) **mürşidin kendisinde olan bir nazar** (bakış) **ile bir kimseye nazar etse** (baksa), **o kişiyi de Cüneydi Bağdadî ve Beyazıd-i Bestâmî** (kuddise sirruhüma) **makamına ulaştırır.**

(Onun kalbiyle bir salike yönelmesi, yani) **kendisine mürşid tarafından bakılan kimse, fasıkların en fasığı bile olsa,** (ondaki düşük ve rezil huylar temizlenip atılarak) **yüksek makama ulaşacağını bilmeli ve mürşidinin** (kendisine) **bu** (şekildeki) **bakışını talep etmelidir. Çünkü** (Efendimiz (Aleyhi'sselam)):

اَلْمُؤْمِنُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللّٰهِ

"(Kâmil müminin ferasetinden -basiretinden- sakının. Şüphesiz o) **mümin, Allahü Teala'nın nuruyla bakar "**[1] **buyurulmuştur.**

Metinde zikredilen "basiret", gaflete düşmeden ve hissi davranmadan ileriyi ve gerçekleri isabetli olarak görme yeteneğidir.
Allah her şeye kadirdir (ve kudretinin yetmediği hiçbir şey yoktur).

[1] Buhari, Rikak, 38 ; Ibni Mâce, Fiten, 16, No; 1

- ('Mevla'nın rızasını) talebin (istemenin) nasıl olacağına gelince,
(tâ içinden) **samimi bir kalple Mevla'sını**(n rızasını) **isteyici ve canı gönülden arzulayıcı olduğu halde, Mevla'nın muhabbetine gönül bağlamalıdır.**

(Mevla'yı sevmesi) **öyle olmalıdır ki, o talep** (Mevla'nın rızasını istemesi), (müridin) **mal**(ın)**a, büyük makama ve memuriyetlere, çoluk çocuğuna ve bütün mülkiyetindeki arazilere, hatta kendi varlığına bakmaktan** (ilgilenmekten) **ve iltifattan** (o şeyleri sevip yönelmekten uzak edip) **fani kılmalıdır** (gelip geçici olduğunu düşünmelidir). **Çünkü:**

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ عَوَالِيَ الْهِمَمِ

" Muhakkak Allahü Teala, yüksek himmetlileri (kalbin kuvveti ile Cenabı Hakk'a yönelenleri) **sever " (**[2]**) buyurulmuştur.**

Ve de (mürid bu şekilde Mevla'yı) **istemesine asla güvenmeyip, bilakis yalnız Mevla'nın fazlı keremine güvenmelidir. Çünkü** (müridin) **talebi ve amelinden bir ameli**(nin karşılığı), **Mevla'nın fazlı keremi ile** (elde edilecek mükafata) **bir** (denk) **olamaz.**

Müridin talep ve ameline itimat etmesi (güvenmesi), **eş ve benzerden münezzeh olan Mevla Teala ile bir çeşit karşı karşıya gelmek** (ortak koşmak) **demek olur.**

رَأَيْتُ الدَّهْرَ وَالْعُقْبَى بُحُورًا ❁ شَرِبْتُ الْكُلَّ فَيْضًا مَا رَوَيْتُ

" Dünya ve ahireti, denizler olarak gördüm. Hepsini feyiz olarak içtim, kanmadım " sözünün manası üzere Mevla'yı talep etmede hararet ve susuzluğu son derece fazla olmalıdır.

Aynı şekilde asla (hiçbir vakit, göz açıp kapayıncaya kadar da olsa), **bir an bile** (Allahü Teala'nın rızasından başka) **istekten gafil olmamalıdır. Mürid olan kimse Cenabı Hakk'a yönelmiş iken başka bir şey istese, bu dönüp yönelmesi Allah'tan başkasına olup, Mevla'dan yüz çevirmiş olur. Çünkü Mevla Teala hazretleri birşeyde ortaklık kabul etmez** (yani, başka birşeyin sevgisinin kendisine ortak koşulmasını istemez, kabul etmez).

O halde mürid, Cenabı Hakk'ın rızasından başka bir takım şeyleri de elde etmeye yönelirse, onun bu yönelişi Allah'tan başkasına -yani masivaya- olacağından Mevla'sından yüz çevirmiş sayılır.

Ve (mürid, Mevla'yı) **talep etmekte duraklamamalıdır** (yani, zaman kaybetmeyip bu talebi gün gün artmalıdır). **Çünkü** (Mevla'nın rızasını) **talebin duraklamasında** (eğleşip zaman kaybında) **korku vardır. Bilakis duraklamak zarar, ziyan ve** (Mevla'nın rızasını) **talebin** (isteğin) **kaybolmasıdır. Çünkü** (Peygamber efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) tarafından) **denilmiştir ki:**

---

1 Tirmizi, tefsir, 15 ; Taberânî, el'Kebir, 7496 ; Feyzü'l-kadir, I, 142
2 Feyzü'l-kadir, II, 295.

مَنِ اسْتَوَى يَوْمَاهُ فَهُوَ مَغْبُونٌ

"Her kimin iki günü birbirine eşitse, o aldanış içindedir" ([1]) yani, bir kimsenin iki günde olan ameli birbirine denk olup, ikinci günde olan ameli birinci gününden çok olmazsa, hüsran ehlindendir (ahirette pişmanlık çekenlerden olacaktır).

Aynı şekilde denildi ki:

إِذَا لَمْ تَكُنْ فِي الزِّيَادَةِ فَأَنْتَ نُقْصَانٌ

" Eğer (amelin) **ziyade de olmazsa, noksandasın. " Ve Peygamberimiz** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)

اَللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْحَوْرِ بَعْدَ الْكَوْرِ

"Allah'ım! (Amel ve taatimin) **artıştan sonra, noksanlıktan** (eksilmesinden yalnız) **sana sığınırım" ([2]) buyurmuştur.**

- (İbarede geçen) حَوْر **'noksan',** كَوْر **'ziyade' demektir. -**

- Mevla'yı talep etmekte duraklamak iki sebepten dolayıdır:

Birincisi : Çoğunlukla sahibine gizli olan (kişinin kendisinin anlamadığı, fark etmediği) **başka bir isteğe kalbin yönelmesidir.**

İkincisi de : Günah işlemektir. Böyle olunca hemen acele olarak tövbe ve istiğfar edip, Hakk Celle ve Ala'ya tazarru (boyun eğerek yalvarma) **ve iltica** (sığınma) **ile inabe** (tövbe ile Hakk'a dönmek) **lazımdır.**

- Feyiz meydana gelmesi için kalbibi hazırlamaya gelince.

Hayal ve havassını (duygularını) **dünyadan, ahiretten ve bütün iç hallerinden bilakis vücudundan** (ilgisini) **kesip, bütün mâsivayı** (Allah'tan başka bütün her şeyi) **unutmuş gibi olmalıdır.**

Mürşidinin kalbinden feyz-i İlahi'yi isteyici olduğu halde bakışını (kalp gözünü) **kalbinin derinliklerine atıp** (çevirip), **kalbini mürşidin kalbine bitişik ve feyzi kendine doğru çekiyor olduğunu düşünmelidir.**

- (Feyzi çekmesi ise) şu şekilde (olmalıdır): **Zât-ı Mukaddes Celle Şânühü'den** (bir an bile) **gafil olmayarak** (Mevla'yı hatırdan çıkarmayarak), **son derece susuzluk** (Allah aşkı), (Mevla'yı) **talep etme** (isteme), **tazarru** (boyun eğerek yalvarma) **ve muhabbet** (Allah sevgisi) **ile bekleyici olmalıdır.**

---

1 Aclûnî keşfü'l-hafa 2/232

2 Ibni Mâce, 2, 1279

- (Feyzi geldiğine) **şu şekilde inanmalıdır : Kalbi**(nin kapısı mürşide) **açıldığında feyz-i İlahi'nin** (Allahü Teala'dan gelecek feyzin) **denizler gibi kalbe doğru hareket ettiğine** (aktığına) **inanmalıdır. Her ne kadar** (feyzi kalbine aktığını) **anlamasa** (ve hissetmese de) **böyle inanmalıdır. Çünkü** (feyzin geldiğini) anlamak, (feyzin) **gelmesi için şart değildir.**

Bilakis şart olan, (feyzi) **istemek ve o an** (feyzin) **geldiğine kesin olarak inanmaktır.** (Nitekim hadisi kutside) Hakk Celle ve Ala :

أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِى بِى

" Ben, kulum (benden feyiz geldiğini düşündüğünde on)**un zannı** (düşüncesi) **yanındayım** (yani, onun düşüncesine göre muamele yaparım)**"[1] buyurmuştur.**

Allah dilediğini doğru yola hidayet eder.[2]

7. Edeb
Vird, Hatm-i Hâcegân ve Ziyaret Edebi

- Vird (tarikat dersi yapılma anında) edebine gelince **; Abdest alıp, boş ve tenha bir mekanda kıbleye yönelici olduğu halde, sağ yanı** (incikleri) **üzerine oturup, iki ayağını sol taraftan çıkararak oturmalıdır.** (Mevla'nın) **dışında bulunan şeylerden ve** (aklını) **meşgul olacak şeylerden duygu ve düşüncelerini kesip** (uzaklaşıp) **5,15 ya da 25 kere istiğfar etmelidir.**

Sonra son derece alçak gönüllü ve acizlik ile kusurlarını kabul ederek (günahından dolayı) **mahcup** (bir tavır) **ile** (Mevla tarafından) **kabul olunması için ve zikre**(tmeye Allah'ın yardımı ile) **muvaffak** (becerikli) **olması, sünnete** (tamamen) **tabi olmak, iman ile ahiret gitmek için dua etmelidir.**

Ve mürşidinin mertebesinin ziyade olmasına (artmasına, mürşidinin) **şeriat ve tarikatın değerini arttırmasında** (yaymasında) **ve Efendimiz** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)**in sünnetlerinin diriltilmesinde** (yaşanmasında Cenabı Hakk'ın) **mürşide tevfik** (yardım etmesi) **ve hüsnü hatimesi** (imanla âhirete gitmesi) **için dua etmelidir.**

- Ondan sonra tarikatın imamı (şeyhi) **olan Bahauddin Nakşibend Hazretlerinin** (manevi) **fetihlerle dolu ruhlarına Fatiha-i şerif ve ihlas**(-ı şerif) **okumalıdır.**

Daha sonra gözlerini yumup, kendisini sanki teneşir tahtası (musalla taşı) **üzerine konulmuş, elbiseleri çıkarılmış, yıkanmış ve kefenlenmiş ölü olarak düşünmelidir. Bazı müritler, bedenlerinde ölü yıkayıcısının elini ve omuzlarında da** (daima) **kefen olduğu düşüncesi ile** (gerçekten) **hissederler.**

---

1 Buharî ve Müslim rivayet etmiştir.
2 Bakara Suresi, 213

Bilakis kendisini o halde (yıkayıp kefenlendikten sonra) **tabuta konulup kabre girmiş bilmelidir. Kavmi ve diğer insanlar kendisinden ayrıldıklarından** (mezara koyup gittiklerinden sonra) **tek başına ve ıssızlıkta** (karanlıkta) **kalıp, bütün mal ve amellerinden ve ailesinden ve dünyanın tazeliğinden** (çekiciliğinden) **ve geniş-liğinden** (rahatlığından) **ümidini kesip, Hakk Teala'dan başka hiçbir kimsenin kendisine faydalı olmadığını bilmelidir** (ve yüce Allah'ın iradesine karşı ümit edebilecek hiçbir yetkilerinin ve yardımlarının olamayacağını düşünür).

Ve kendisini yaratıcının huzurunda son derece zelîl (alçak gönüllü) **ve miskin** (aciz) **ve kusurlu** (günahkâr olduğunu düşünüp), **mahcup** (bir tavır) **ile durur** (düşünmelidir).

Bu anlatılanları çeyrek saat kadar (15 dakika) **düşündükten sonra** (Allah'a yaklaşmak veya dileğin kabul edilmesini veya bir musibetin defedilmesini sağlamak için) **mürşidini vesile edip** (aracı kılıp), **mürşidine yöneldiğini ve mürşidin alnı ile yüzüne, bilakis iki gözü arasına baktığını hayal etmelidir. Çünkü mürşidinin iki gözünün arası, feyiz mahallidir** (yeridir)**. Ve** (bu esnada mürid,) **bakışını mürşidinden kesmemelidir. Eğer** (mürid,) **rüyet ehlinden** (kalp gözüyle manevi alemi görenlerden) **ise** (mürşidinin iki kaşı arasından kendi kalbine nur aktığını) **görme ile, rüyet ehlinden değilse vicdan** (kalple hissederek) **veya** (feyiz mahallinde feyiz aktığını) **ikan ile** (şüphesiz inanarak) **bakmalıdır** (düşünmelidir).

Ondan sonra rabıtanın, (müridin) **ruh hazinesine** (gönlün içine) **girdiğini düşünüp, çeyrek saat** (15 dakika) **kadar bu durumu korursa** (devam ettirirse, bu tür rabıta) **daha kuvvetli ve daha güzeldir. Eğer zikir vaktinde** (zikrederken), **mürşidin mübarek yüzünün kalbinin hizasında olduğunu ve** (mürşidin) **nefsi** (kendisi)**nin ona baktığını düşünse, daha cemiyetli** (zihin ve fikrin dağınık olmayıp daha toplu bulunması) **ve ayrılıktan** (Mevla'yı unutturacak düşüncelerden) **daha uzaktır.**

Birinci kısımda zikredildiği şekilde, bu hayal etmeye "Rabıta" ismi verilir. Bu şekilde hayal (rabıta) **etmek,** (istenilen şeylerin elde edilmesine) **en büyük iksirdir** (bulunmaz değerli bir şeydir) **ve** (rabıta, günahkar) **nefsi eritici** (ıslah edici), **şeytanı kaçırıcı, hakiki feyiz sahibi** (Mevla'dan) **ilahi feyze** (Mevla'dan feyzi almaya) **kaynak ve Hakk Celle ve Ala'ya ulaşmaya vasıtadır.**

(Nitekim) **bazı muhakkıklar** (işin hakikatini araştırıp meydana çıkaranlar) : **"Rabıta,** (Mevla'dan feyzi almaya kaynak ve Hakk Celle ve Ala'ya ulaşmaya vasıta olma yönünden) **zikirden daha hayırlıdır** (tesirlidir). " **demişlerdir, yani** (rabıtanın zikirden daha faziletli olması,) **müptedîlerin** (tarikata yeni girmiş bazı müritlerin) **durumuna göre** (kalbine zikir yerleşinceye kadar) **böyledir" demektir.**

- Müridin (rabıta yaptığı mürşidi hakkında) itikadına gelince,
"Şeyhim beni kabul ederse, Allah katında da makbul (beğenilen biri) **olunurum ve Hakk Teala'nın dergahından** (manevî huzurundan) **kovulmuş olsam, mürşidimin beni kabul etmesinden başka bana kurtuluş yoktur"** diye kesin olarak inanmalıdır.

Aynı şekilde yardım edilmesi ve kabul olunması için devamlı olarak mürşidine yalvarmak ve sığınmak (yani daima rabıta üzere olmak**) mutlaka lazımdır.**

Önceden geçtiği gibi rabıtayı kalbine indirse, caizdir.

Rabıtadan sonra baz-geşt'tir. Baz-geşt ise :

إِلَهِى أَنْتَ مَقْصُودِى وَرِضَاكَ مَطْلُوبِى

"Ey Allah'ım ! Maksudum Sensin. Matlubum, Senin rızandır" sözünü kemaliyle (bütün dikkatini toplamak suretiyle) **manasını düşünerek kalbiyle yahut lisanıyla** (bu sözü) **üç kere söylemektir.**

Ve bu sözü söylerken, (söylediği gibi, maksadını da Mevla yaparak, lisanındaki ve kalbindeki) **doğruluğu** (ispatı konusundaki samimiyeti) **aramalıdır** (kontrol etmelidir).

Eğer (sadakati ve dürüstlüğü olmayıp) **yalancılardan** (maksadı Mevla Teala'nın rızası değil) **ise, bunu** (bu sözü ihlassız bir şekilde) **söylediğinden dolayı, mahcup ve müteessir** (üzülmüş) **olmalı**(, tövbe ve istiğfar etmeye devam etmeli)**dır. Ondan** (söylenen sözü yerine getirdikten) **sonra ise,** (zikrederken) **vukuf-i kalbî** (kalbini Allahü Teala'nın huzurunda olduğunu düşünmek sureti) **ile meşgul olmalıdır.** Buna ulaşmak için, insanın Allahü Teala'dan başka her şeyden yüz çevirip ihlas, edep ve sevgiyle sünnete sarılması gerekir. Bunun en güzel yolu, irşatla görevli Allah dostlarından birisinin terbiyesi ve tasarrufu altın girmektir.

Vukuf-i Kalbi (Gönül Beklemek)

- Vukufu kalbî şudur ki: (Sâlik) **duygularını toplayıp** (yoğunlaştırıp) **ve meşguliyetlerden** (hatır ve hayalden geçirilen her türlü fikir, hayal ve histen) **ve dışarıdan** (gelebilecek bütün yersiz düşünceler den irtibatı) **kesip,** (tam bir teveccühle) **"Allahü Ahad" sözünden murad olan Zât-ı Mukaddes Celle Şânühü tarafına cemiyet-i kalp** (kalp ve zihnin bütünlüğü) **ile Allah'a** (manen) **yönelici olduğu halde bütün nazarını** (yoğunlaştırması) **ve anlayışları ile** (basiret gözü ile manevi) **kalbinin ortasına ve derinliğine teveccüh etmek** (yönelmek suretiyle kalbinde ilahi sırların ortaya çıkmasını beklemek)**tir.**

Bu şekilde düşünce içinde en az çeyrek saat (15 dakika) **durur. Eğer daha fazla dursa, daha faziletlidir.**

Ve eğer bu durumda (iken) **müstağrak olunca** (aşk-ı ilahî ile dünyayı unutup kendinden geçince, bu hal) **gece gündüzü kaplasa** (daima bu hal üzere olsa), **kesin olarak sayı ile zikir yapmak, o kişiden kalkar. Çünkü zikirden murad** (sayılan değil), **zikredilenin** (Mevla Teala'nın) **kendisidir.** (Bu durum meydana gelince, vasıta olan sayı ile zikir kalkmış olur.)

Şu da bilinmelidir ki, vukuf-i kalbî tarikatın rüknü (direği), **bilakis aslı ve üzerine bina edildiği temelidir.**

Her ibadette, bilakis ayakta dururken, otururken, yan üstü yatarken ve bütün hallerde vaciptir. Hatta helaya giderken ve eşine yakınlık anında bile lazımdır. Nitekim (Yüce Allah):

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَى جُنُوبِهِمْ

"(O halis akıllılar öyle kişilerdir ki,) **onlar Allahü Teala'yı ayakta, otururken ve yan üzerine yatarken** (her zaman) **zikrederler** " (Âli imrân Suresi: 190) **âyeti kerimesi bu manaya** (vukuf-i kalbîye) **işarettir. Çünkü âyeti kerimede anlatılmak istenen bütün hallerdir.**

Eğer yapılan zikir ve ibadetler (dil ile yapılıp da) **vukuf-i kalbî olmadan yapılsa, ruhsuz** (cansız) **bir suret** (cisim) **gibi olur ve** (içinde ruh ve hayat olmayan bir cisim ne kadar değersiz ise, kalbi zikirden boş olan ibadet de öylece) **itibarın dışındadır** (değeri azdır).

Vukuf-i kalbî halini ele geçirdikten sonra Allah lafzının kalbinden cereyan ettiğini (aktığını) **düşünerek** (Allah zikri içinde kalbin kaybolarak) **kalbin zikriyle meşgul olmalıdır.**

Bütün azaları hareketsiz olup, bilakis kendi görüşü (ve arzusu ile hareket etmesini) **ve idrakini** (anlayışını) **cesedinden ayırıp, ölü gibi olmalıdır.**

Sırf (zikir sayısını) **hıfz** (hatırda tutmak) **ve hesap** (sayıyı bilmek) **için bakışını** (tüm dikkatini) **zikre bağlı olduğu** (çektiği) **halde kalbini salıversin** (serbest bıraksın) **ki, kalp** (bizzat) **nefsin istediği** (husus) **ile meşgul olabilsin.**

Eğer kalp, (aşk-ı ilahî ile dünyayı unutup) **Zât-ı Mukaddes Celle Celâlühü'yü mülahazasına** (Allahü Teala'nın huzurundan olduğunu düşünerek) **müstağrak olsa** (kendinden geçse), **bu** (hal vukuf-i kalbî için) **yeterli olup,** (Allahü Teala'nın azametinden dolayı) **istiğrak** (kendinden geçme) **ve istihlâkinden** (gönülden gafletin ve Allah'ın dışındaki şeylerden ilgisi kesip de Allah'ın) **ismi**(ni) **zikretmese,** (yine) **en güzel ve en sağlamdır. Çünkü zikirden muradın zikredilen** (Allahü Teala) **olduğu önceden geçmişti. O halde iken kalbi uyandırmak, zikre döndürmek caiz olmaz. Çünkü** (kalbi uyandırmak suretiyle) **zikir**(e döndürmek) **de** (Allah'ı zikretmenin) **gayri** (dışında bir şey) **olur.**

Eğer o hal, virdini (talim edilen tarikat dersini) **alacak** (çekecek) **kadar devam ederse, virdini** (tarikat dersini) **yerine getirmiş olur.**

Câhil müritlerden bazıları, Allah lafzını kalbine zorlayarak ve istemeyerek sokmaya çalışır. Kalp ile zikir arasını serbest bırakmazlar ki, kalp kendiliğinden zikirle meşgul olsun.

Ve (şunu da bilmelidirler ki: Hakk'tan gelen feyiz ve tecellinin çokluğu ve kuvveti sebebiyle müridin) **Allah'tan başka bütün her şeyden gaybet** (kendinden geçmek suretiyle habersiz) **olunca, zikredilen** (Zât)**e ziyadesiyle meşgul olur.**

Halbuki kalp, 50.000 sene istemeyerek yapılan zikirle meşgul olsa, mürid (Allah'a) **vasıl olamaz** (kavuşamaz) **ve** (bu zikir o kişiye) **bir hal meydana gelmesine** (Hakk'ın rızasını ve sevgisini kazanmaya) **vesile olmaz. Çünkü Hazreti Ali** (radıyallahü anh) :

اَلْقَلْبُ إِذَا أُكْرِهَ عَمِيَ

"Kalp (zikretmeyi istemediği halde kalbe sokulmaya) **zorlanırsa, kör olur** (o zikirle elde edilecek şeylerden mahrum olur)" **buyurmuştur.**

Ve bilinmelidir ki her ne zaman kalp, Zât-ı Mukaddes Celle Celâlühü hazretlerini benzersiz olduğunu düşünmekle çokça meşgul olup, sonra (kalbine) **bazı düşüncelerin gelmesiyle** (Hakkın) **huzur**(unda bulunma halin)**dan fütur** (usanç) **gelse, zikre dönmelidir.** (Daha sonra) **tekrar zikirle ziyadesiyle meşgul olur. Ve gaybet alametleri** (Hakk'tan gelen feyiz ve tecellinin çokluğu ve kuvveti sebebiyle kendisinin ne yaptığını fark edemeyecek şekilde kendinden habersiz olma) **ortaya çıkarsa, gaybete** (geçkinlik haline) **teslim olup,** (kendisini o hale bırakıp) **zikri terk etmelidir.** (Bununla ilgili meseleleri) **var** (sen) **kıyas eyle!**

Her 100 tane başında ve vesvese meydana geldiğinde :

اَللّٰهُمَّ أَنْتَ مَقْصُودِى وَرِضَاكَ مَطْلُوبِى

" Ey Allah'ım ! Maksudum, Sensin. Matlubum, Senin rızandır " sözünü tekrar etmelidir.

Eğer vesvese gitmezse, mürşidin ayağını kalbine koyup rabıtayı vesile kılarak (sarılarak) **ve böyle düşünce ile zikre devam etmelidir. Kalbinden vesvese gidinceye kadar** (zikredilen duanın) **manasını düşünerek tekrar tekrar istiğfar edip rabıta** (yaptığı mürşidi)**nın yüzünün kendi kalbine dönmüş olduğunu düşünmelidir.**

Ve eğer (manevî yolculuğa çıkan kimsede) **inkıbaz** (kalpteki sıkıntı halinin) **galebesiyle** (çokluğu sebebiyle) **kalbine fütur** (usanç) **ve gaflet** (Allahü Teala'yı zikrinden mahrum kalması) **ve hatre** (kişinin iradesi dışında gönle düşen ve âdeta orada hareket eden, görüş, düşünce ve önceden unutulduğu halde hatırlanan şey) **medyana gelirse, soğuk su ile gusletmelidir** (boy abdesti almasında fayda vardır). (Fakat hastalıktan veya başka) **bir sebepten dolayı soğuk su ile gusül etmeye gücü yetmezse** (yıkanamazsa), **sıcaklığı çok olan suyla gusül etmelidir. Ondan sonra her gaflet ve hatreden** (kalbe gelen yersiz düşünceden) **ve Rabbi ve mürşidi hakkında edebi terk ettiğinden ve diğer hatalarından dolayı 25 kere istiğfar edip, iki rekat tövbe namazı kılmalıdır.**

Ve (kendisini etkileyen) **o hatrelerin Zât-ı Bâri'ye** (Allahü Tealanın varlığına) **mirat** (ayna) **ve mezahir** (o düşüncelerin ortaya çıktığı yer) **olduğunu düşünmelidir. Çünkü hatreler** (kalbe gelen yersiz düşünceler) **de mevcudattan** (var olan şeyler)**dir. Nitekim :**

لاَ تُنْكِرِ الْبَاطِلَ فِى ذَاتِهِ ۞ اِذْ هُوَ مِنْ بَعْضِ ظُهُورَاتِهِ

" Bâtılı (Allah'tan başka kalbe gelen yersiz düşünceleri), **zâtında** (asıl itibarıyla) **inkar etme ! Çünkü o** (düşünceler) **da O'nun** (Allahü Teala'nın) **bazı zuhurâtındandır** (yaratıp ortaya çıkardıklarındandır)" **denilmiştir.**

Ve (kalbe gelen yersiz düşüncelerin giderilmesi için) **kalbiyle** (coşkulu bir şekilde) **haykırarak** : (يَا فَعَّال) ("Ey çok iş gören" Allah) **isminin manasını düşünerek** (lafız ve mahreç bakımından ayn harfinin harekesini) **çokça uzatarak ve şed-deleyerek söylemelidir.**

(Ve ayrıca yersiz düşüncelerin giderilmesi hakkında) **Şeyh Hasan eş'Şâzeli'den** (kuddise sirruh) **rivayet olunmuştur ki:**

سُبْحَانَ اللهِ الْمَلِكِ الْخَلَّاقِ

" اِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ يَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللهِ بِعَزِيزٍ "

'Melik (bütün kâinatın, görünen ve görünmeyen varlıkların asıl sahibi, âlemde tek hükümdar) **ve Hallâk** (her şeyi yoktan var eden, yaratan) **olan Mevla Teala'yı noksan sıfatlardan tenzih ederim** (uzak edip söylerim).
« Eğer dilerse sizi ortadan kaldırıp, yepyeni bir halk getirir. Bu Allah(ü Teala) **üzerine güç değildir.** » ' (İbrahim suresi: 19-20) **söylemek gerekir.**

Fakir (ben) **bunu tecrübe ettim. Bu zararın bir anda giderilmesine iksir** (çok tesir eden bir şey olduğunu) **buldum.**

Ve aynı zamanda ' Sesli akan bir su başında durmak, rüzgar sesini dinlemek (de kalbe gelen yersiz düşüncelerin giderilmesi hakkında) **ilaçtır' denilmiştir. Çünkü sular ile rüzgar, aralıksız ve kesintisiz, açık olarak 'hu' ismini zikrederler.**

" Değirmen sesi de ilaçtır " denildi. Çünkü değirmenin sesi (tabii bir zikir olması bakımından kalbe gelen yersiz düşüncelerin giderilmesinde) **daha mübalağalı** (abartılı), **daha şiddetlidir.**

" Ve muhkem (sert yüksek) **dağlara çıkmak, ağlamak ve inkisar** (kırgın ve üzgün olma hali) **da** (kalbe gelen yersiz düşüncelerin giderilmesi hakkında) **ilaçtır" denildi.**

(Kalbe gelen yersiz düşüncelerin gideren) **bu ilaçlara - ağlama ve kalp kırıklık** (mahzun olmak sureti) **ile - devam etmek lazımdır.**

Zikir, Hakk Celle ve Ala'ya vasıl olmaya sebep ve zikredenin sevildiğine alamet olup, Hakk Teala'nın gazap (bela ve musibet) **ve şekavet** (saadetsizlik) **murad ettiği kimse**(ler zikir)**den alınır** (mahrum olurlar).

Zikrin sevgi ve korku gibi duygularla da yakın bir ilişkisi vardır. Zira seven sevdiğini çok zikreder. Kendisinden korkulan kimse de sürekli hatırlanır. Sevgi ve korkunun az ya da çok oluşu, zikrin de nispetini belirler. Sevgi ve korkunun derecesi ise marifetle doğru orantılıdır. Binâenaleyh Allahü Teala'yı en çok zikredenler, O'nu en iyi tanıyanlardır.
Böyle olunca, (yukarıda zikredilen) **bu kırık kalplilik ile salikin hali geriye döner. NitekimAllahü Teala buyurmuştur ki:**

أَنَا عِنْدَ الْمُنْكَسِرَةِ قُلُوبُهُمْ

" Ben, kalpleri kırık (mahzun) **olanların yanındayım. "**

Denildi ki : Mürid, nefesine hitap ederek : ' İstenen (Zât) **çok azîzdir** (yücedir), **kastedilen** (Zât) **çok güzledir ve O'nu talep etmeye bile layık değilim. Lâkin taliplere yapışarak** (beraber olarak) **ve onlara benzeyerek ve mürşidin emrine tâbi olarak oturur beklerim. Çünkü ben** (her ne kadar) **onlardan olamasam da, ama saadet ve devlet olarak bana onlara benzemek yeter. ' demelidir.**

Ve denildi ki: Mürid kendisine gelen feyzi irade eden ve yaratan ve onun (kendisi) **üzerine takdir eden Allahü Teala'yı mülâhaza edip** (var olduğunu aklına getirip) : **'Sevgilinin yaptığı her iş sevgilidir. Benim senin isteğinden başka isteğim yoktur. Sen benim hakkımda bunu murat ediyorsan, benim muradımda odur' demelidir.**

Hemen o anda o zararlar (inşallah) **ondan gider.** (Tavsiye edilen) **bu son iki ilaç, bu fakirin** (- fakir demekle kendisini kastediyor-) **hatırına gelenlerdendir.**

Latifeler

İşte (yukarıda anlattığımız)' **Latife-i Kalp ' ile zikir budur.**
O (kalp) **letâifinin nuru omuz hizasından çıktığında ve yükseldiğinde yahut kalpte çırpınma meydana geldiğinde "Latife-i Ruh"a talim ettirilmelidir. Ve " Latife-i Ruh ", sağ memeden iki parmak miktarı aşağıdadır. Zikir onda** ("Latife-i Ruh'ta) **ve vukuf-i kalpte olur ki,** (burada zikir) **iki tarafa bir bakışla bakan kimse gibidir. Daha sonra " Latife-i Ruh "ta hareket meydana gelip,** (zikirle) **meşgul olduğunda " Latife-i Sır " talim ettirilmelidir.**

"Latife-i Sır " sol memeden iki parmak miktarı yukarıdadır. Aynı şekilde zikir" Latife-i Sır "da ve vukuf-i kalpte olur.

Bu latife de aynı şekilde (zikirle) **meşgul olduğunda " Latife-i Hafî " talim ettirilmelidir. Bu latife, sağ memeden iki parmak miktarı yukarıdadır.**

Ondan sonra " Latife-i Ahfâ "ya (zikir) **talim ettirilir. Bu latife, göğsün ortasındadır. Bu latife de,** (yukarıda) **zikredilenler gibi meşgul olmalıdır.**
Ondan sonra "Latife-i Nefis"e (zikir) **talim edilmelidir. Bu latife, iki gözün arasıdır.**

Ondan sonra " Latife-i Cesed "e (zikir) **talim edilmelidir. Cesedin bütün cüzlerine** (organlarında) **ve kıl diplerine yayılıp, vukuf-i kalpten** (kalbini Allahü Teala'nın huzurunda olduğunu düşündükten) **sonra bütün cesed ile birlikte zikreder. Zikir, cesedin her yerinde latif** (yumuşak) **bir çırpınmakla ya da bütün cüzlerde** (organlarda) **zikirden** (kaynaklanan bir) **yakaza** (ruhun uyanışı) **ve tenebbüh** (kendine gelmek suretiyle) **tesir** (etki) **ettiğinde** (artık) **" Zikirler Sultanı " diye**

isimlendirilir.

İsm-i Celâl'den (Allah lafzını söylemekte) **virdin** (talim edilen günlük vazifesinin) **miktarı, en az 5.000'dir. En çoğuna sınır yoktur. Sâlikler** (Allahü Teala'ya ulaşmak azmi ile tasavvuf yolunu giren kişi) **için bir gün bir gecede en azı 25.000'dir. Fakat 5.000 zikir bir oturuşta tamamlansa, tesirde daha kuvvetlidir. Üç oturuşta yapılsa da caizdir.**

Allah dostları kalbin ilacı olan zikri, günlük yapılan zikir (vird) haline getirmişlerdir. Bu sayede zikir, onların tüm benliklerini sarmış, bütün vakitlerine yayılmış ve hayatlarının ayrılmaz bir parçası olmuştur.

(لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ) . *Nefiy ve İsbat*

Mürid, ondan (letâif dersini bitirdikten) **sonra,** (mürşidi veya mürşidin bir vekili tarafından) **nefiy** (Lâ ilahe) **ve isbat** (illallah) **ile talim edilmelidir.** (Nefiy ve ispatın) **kâmil** (tam ve noksansız) **şekli şöyledir : Vukuf-i kalbînin** (kalbini Allahü Teala'nın huzurunda olduğunu düşünmenin) **tam olması için ilk önce bütün anlayışları ve hisleri kalbin derinliklerine atıp, daha sonra havatırı** (kalbe gelen yersiz düşünceleri) **ve hevacisi** (vesveseleri) **çıkarmak kastıyla, nefsini de** (bu düşünceleri atmak hususunda) **zorlayarak** (bu düşünceler) **bitinceye kadar** (kalbe gelen düşünceleri ve vesveseleri) **çıkarma**(ya devam etme)**lıdır.**

Lâkin bu (düşüncelerin defedilmesi), **vukuf-i kalbî** (kalbin Allahü Teala'nın huzurunda olduğu düşüncenin) **kuvvetiyle olmalıdır. Çünkü vukuf kuvveti, düşünceleri defetmekte her zaman** (etkisi) **en büyüktür.**

Sonra nefesini içine çekip ve tutup (göbeğinde saklamalı), **daha sonra (لَا) lafzını,** (onun) **manası olan "nefy** (yok edilen)**"i düşünerek, göbekten beyin zarına kadar** (latifeler üzerinden geçirerek) **uzun bir çizgi olarak düşünmelidir.**

Ondan sonra (إِلَٰهَ) lafzını düşünüp, o çizgiyi beyin zarından sağ omuz başına kadar tecrid etmelidir (bırakmalıdır).

Eğer bu dersi yapan :

1. Müptedî (bu derse yeni başlamış) **ise, (لَا) ile nefyedilen** (yok edilen اِلٰهَ lafzının yerine) **"mabud"** (lafzını koyarak düşünmelidir, yani لَا مَعْبُودَ اِلَّا اللّٰهُ "Allah'tan başka ibadet edilecek yoktur" demektir.)

2. (Tarikat dersi) **orta derecede ise,** (nefyedilen اِلٰهَ lafzının yerine) **"maksut"** (lafzını koyarak düşünmelidir, yani لَا مَقْصُودَ اِلَّا اللّٰهُ "Allah'tan başka kastedilen yoktur" demektir.)

3. (Tarikat dersi) **nihayete ulaşmış ise,** (nefyedilen اِلٰهَ lafzının yerine) **"mevcut"** (lafzını koyarak) **düşünmelidir** (yani لَا مَوْجُودَ اِلَّا اللّٰهُ "Allah'tan başka varlık yoktur"

demektir.)

Sonra (إلاّ) **lafzını**(n manasını) **düşünüp, hayalindeki o çizgiyi ve kısaca omuz başından letâif üzerine** (geçirerek), **kalbin ağzına varıncaya kadar tecrit etmelidir** (bırakmalıdır). **Bu** (hayali) **çizgiyle beraber** (إلاّ lafzının manası olan) **istisnayı** ('mabud, maksut ve mevcut' olanların dışındaki şeyleri) **murad etmelidir.**

Ve Allah lafzını büyüklüğüyle kalbin derinliklerine son derece şiddet ve kuvvet ile atıp, (nefiy ve ispatın bir nefesteki) **sayısını** (5, 7, 9, 11, 13, 15, 17 ... gibi) **tek yaparak, son keresinde ise :** (مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ) **kelimesini hayal edip, ondan sonra nefesini serbest bırakır. Fakat nefesin girmesinde** (alınmasında) **ve çıkmasında** (verilmesinde) **ve iki nefes arasında vukuf**(i kalbîy)**i muhafaza etmelidir. Nefesi serbest bıraktığında ise** (şöyle) **demelidir :**

اَللّٰهُمَّ اَنْتَ مَقْصُودِى وَرِضَاكَ مَطْلُوبِى

" Ey Allah'ım! Maksudum Sensin. Matlubum, Senin rızandır." **Fakat** (nefiy ve ispatın) **bütün cüzlerinde** (kısımlarında) **vukuf**(i kalbî) **lâzımdır. Bu sayılan şartlarla yeniden** (zikre) **başlamalıdır. Tek olması şartıyla bir nefeste sayı 21 ulaştığında sayıyı arttırmalıdır. Eğer o durumda helak ve mahvolmak ortaya çıkarsa** (gaflet ve masiva ortadan kalkarsa), **ne güzel. Eğer olmazsa** (gaflet ve masiva ortadan kalkmazsa, zikre) **yeniden başlamalıdır.**

(Mutlak 21 yapacağım diye) **nefesini şiddetli darlık olacak ve huzur bozacak derecede tutmamalıdır. Eğer kişinin,** (Allahü Teala'dan başka) **belli bir sevdiği ve istediği** (gönül bağladığı) **bir şey varsa,** (o sevdiği şeyin) **eseri kalbinden yok oluncaya kadar, onu** (o sevdiği şeyi لاَ اِلَـهَ lafzındaki اِلَـهَ yerine koymak suretiyle) **açıkça nefye** (yok etmeye) **ait kıl**(arak düşün)**malıdır. Çünkü hatarât-ı hubbiyye** (Allah dışındaki şeylere duyulan sevgiyle kalbe gelen yersiz düşünceler) **feyiz kapısını kapatır.**

İlmi düşünceler ise, malayanidir (maksut değildir) **ve onun** (sevilen şeyleri düşünmenin) **zıddınadır. İşte Tarikat-ı Aliyye-i Müceddidiyye katında nefiy ve isbat yolu budur.**

Bilinen (kişinin farkında olduğu) **düşünceler ise, malayanidir** (maksut değildir) **ve onun** (farkında olduğu düşüncenin) **zıddınadır. İşte Tarikat-ı Aliyye-i Müceddidiyye** (İmam Rabbânî-kuddise sirruh-) **katında nefiy ve isbat** (yapılış) **yolu budur.**

Ve Bu yolun yedi temeli vardır:

1. Vukuf-i kalbî.

2. (لاَ اِلَـهَ اِلاّ اللهُ zikrinin) **lafızları**(nı) **düşünmek.**

3. (لاَ اِلَـهَ اِلاّ اللهُ zikrinin) **manaları**(nı) **düşünmek.**

4. Nakışları düşünmek.

5. (مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ) **Muhammedü'r-Resulullah kelimesini**(n manasını) **düşünmek.**

6. Baz-geşt (yani)

إِلٰهِي أَنْتَ مَقْصُودِي وَرِضَاكَ مَطْلُوبِي

"Ey Allah'ım! Maksudum Sensin. Matlubum, Senin rızandır." demek.

7. Vukuf-i adedi (sayıya dikkat etmektir). **Bu da sayıyı tek yapmaktan ibarettir.**

Bazı tarikat erbabları sekizinci bir rükün ilave ettiler. O da (kalbin) **nakışları** (hayali çizgileri) **hissetmesidir. Ondan** (o nakıştan) **tersine dönmüş** (لا) **şekli meydana gelir. Kalbe nakşetmenin** (hissedilmesinin en büyük) **yardımcısı, karnın aç olmasıdır. Lâkin** (zikir sırasında) **şiddetli açlık olmamalı, tokluk da** (feyzi) **engelleyici bir sebeptir.**

Ve (nefıy ve isbat sırasındaki vücuda manevî) **çizgiler çekmek için kalp zorlanmaz. Bilakis kuvvetli ve tam bir cemiyet** (kalben ve zihnen kendisi Hakk'a vermek sureti) **ile vukuf** (Allahü Teala'nın huzurunda olduğunu düşünmek) **ve nefsi**(nde meydana gelecek o manevî çizgileri) **düşünme ile çizgiler çekilmiş olur. Gidip gelme** (tekrar tekrar çizmek sureti) **ile döndüğünde çizgilerin kendiliğinden çekildiğini hayal etmekten başka bir şey lazım gelmez. Hakikatte çizgileri çeken vukuf-i kalbidir. Bunu iyi** (düşünerek) **anla!**

Nefiy ve ispatın bahisleri çoktur. Bu temiz (ve seçkin) **cemaatin kitaplarında zikredilmiş olup,** (burada) **yazmaya ve** (sözü) **uzatmaya gerek yoktur. Bilakis erbabından** (kâmil mürşitten) **almadıkça ve tarikat ashabı katında** (manevî) **terbiye görmeyince kitaptan alınmasında fayda olmaz. Bunu iyi anla !**

Ancak (Allahü Teala'nın rızasını) **isteyene vacip olan şudur ki** : (Kendi) **haline göre kâmil** (kemale ulaşmış) **ve mükemmil** (başkalarını kemale ulaştıran) **ve mütesarrif** (tasarruf sahibi) **mürşid buluncaya kadar ilmin bütün kuvvetiyle** (çok ilimle), **doğudan batıya kadar sefer ederek** (mürşidini arayacak ve) **terbiye olunmaya sürat** (acele) **etmelidir. Çünkü kimya** (ilmi)**nın kitaptan alınması** (ve öğrenilmesi ile mütehassıs olunması nasıl) **imkansız olup** (ve bir uygulayıcının yanında da bulunmak gerekiyorsa, aynı şekilde bir mürşidin rehberliğinde bulunmak da öylece gerekir. Ve yine nasıl ki, bir demirin yumuşaması için ateşin içine sokulması ve orada yumuşayıncaya kadar bekletilmesi gerekiyorsa) **nice kimseler bu yolda mal ve ömrünü harcasa da, o ilimden az bir miktara** (bile) **ulaşamazlar.** (Bunun gibi tasavvufî) **hallerin alınması** (elde edilmesi) **ise,** (bu eğitimden bilfiil haberdar olan kâmil bir mürşidin rehberliğinde, kamil manada hizmet etmek ve tasavvufî eğitimi görmek) **bundan** (sadece tasavvufî bilgiyi öğrenmekten) **daha mühim ve daha latiftir** (üstündür).

Mürid, bir saat yahut daha çok müddet kadar masivallah'tan (Allah'ın dışındaki şeylerden) **bir düşünce hayal etmeksizin** (devamlı) **Allahü Teala ile huzur meydana geldiğinde murakabe-i ehadiyet ile talim edilmelidir.**

Eserleri ortayı çıktığında onun alametlerini kâmil olan ashab (mürşid tarafından) **bilinir. O zaman murakabe-i maiyyet ile talim edilmelidir.**

Kemiyetten (miktardan) **mukaddese olan maiyyet alametleri ki, kalbe ve vehme ait olarak neşet eder** (doğar)**. Müride zahir olduğunda onun için** (artık) **velayet-i suğra tamam olur. Bundan sonra velayet-i kübra ve velâyet-i ulya'dır. Bu velâyet-i kübra ve** (velâyet-i) **ulya'dan öyle kişiler vardır ki, Hakk Sübhanehü ve Teala Hazretleri, sırf fazl-ı kereminden onlara yardım etmiştir. Çünkü imkansız olan yalnızca Peygamberlik mertebesidir.**

Fakat velayet, Resulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) **Efendimize tâbi olmak ve onun mübarek izinden gittikleri sebepten, Resulullah'ın nübüvvet kandilinden alınmış bir kandildir.**

ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

"Bu, Allah'ın lütfudur. Onu dilediği kimseye ihsan eder, Allah(ü Teala'nın lütfü) **ziyade** (her şeyi) **kuşatan ve ziyade** (her şeyi hakkıyla) **bilendir."** (Mâide Suresi: 54)

- Veliliğin nasıl ofduğunun bu risalede açıklanmaması birkaç sebebe bağlıdır:

İlk olarak : **Sırların kitaplara yazılması yasaktır.**

İkinci olarak **: Anlatıldığı şekilde** (mürşid tarafından) **terbiye olunmadan ve Hâl erbabı** (hâl sahibi) **katında** (seyri) **sülüksüz** (manevi yola bağlanmadan) **kitaptan elde edilemez.**

Üçüncü olarak **: Sözün kısası seçildiği için.**

Dördüncü olarak : **Bu kitabın toplanıp yazılması müptediler** (yeni başlayanlar) **içindir.**

Beşinci olarak **: Bir ihtimal mürid, ona** (kitaba) **bakıp o haller kendisi için istenilen ve maksut olur.**

Ashab-ı Tahkik (hakikat derecesine ulaşan kimseler) **dediler ki: "Gerçek maksut, ibadet olunan Allah'tır.** (Maksut Allah) **olursa, bâtını bütün maksatlardan - hatırlayarak bile olsa- bütün mâsivallah'tan** (Allah'tan başka olan şeylerden) **boşaltmak lazımdır** (yani, veli olmayı maksat edinmek lazımdır). "

Aynı şekilde dediler ki : " Bir kimsenin maksudu Hak Celle ve Ala'dan başka olursa, hakiki islam mertebesine ulaşamaz. "

Altıncı olarak **: Mürid velayet mertebelerine bakıp, nefsini kandırması** (çirkin birşeyi güzel göstermesi) **sebebiyle veliliği kendisi için hayal edip** (kendisinin veli olduğunu hayal ederek) **velayet mertebesine ulaştığını ve velilikle vasıflandığını düşünüp helak olanlardan olması muhtemeldir.**

Hatm-i Hacegan

Hatm-i Hâcegân - Allahü Teala onların sırlarını mukaddes kılsın ve canım onlara feda olsun - oldur ki :

- (Hatm-i Hâcegân Zikrinin Yapılış Şekli):
Evvelinde 7 kere Fâtiha-ı Şerife okunmalıdır. Fakat zikir halkası büyük (10

kişiden fazla) **ise, sağ tarafta olanlar okusa daha faziletlidir. Ondan sonra 100 kere Salavât-ı Şerife, sonra 79 kere "Elem Neşrah" Suresi, ondan sonra 1.001 kere İhlâs-ı Şerife ve sonra 7 kere Fâtiha-ı Şerife okumalıdırlar. Fakat bu defa zikir halkası büyük** (10 kişiden fazla) **ise, Fâtiha-ı Şerifi sol tarafta oturanlar okumalıdırlar. Ondan sonra 100 kere Salavât-ı Şerife getirilir.**

Nakşi tarikatında zikirden istifade etmek için Vukuf-i Adedî prensibi (zikir sayısına dikkat etmek) şarttır.

Daha sonra da silsiledeki meşayıhın - Allahü Teala onların sırlarını mukaddes kılsın ve canım onlara feda olsun -hazretlerinin ruhlarına hediye edip dua edilmelidir. Eğer tatlı cinsinden bir şey varsa, edep ve tazim ile yenilir.

- Hatm(i Hâcegân) edepleri ise şudur:

1. Gözlerini kapatıp (hatmenin) **evvelinde 5, 15 veya 25 kere istiğfar edip,** (bedenlerin bir araya geldiği gibi ruhların da bir araya gelmesi için) **kısa bir zaman rabıta-i şerife,**

2. Ondan sonra hatmin başından sonuna kadar vukuf-i kalbî (zikir sırasında kalbin Allah'a yönelmesi) **için kalbine nazarı atmaktır** (yerleştirmektir).

Kur'ân hatminde de aynı şekilde vukuf-i kalbî lazımdır. Çünkü avamın okuması lafızlaradır. Havassın okuması ise, manayı düşünmek iledir. Ehassu'l-havas olanların okuyuşu ise, ilahi feyzi bekleyip hatmin sonuna kadar kesilmeksizin (devamlı) **feyzin kalbe indiğine inanmakla beraber kalp uyanıklığı ile ve kelam** (Kur'ân) **sahibi kendisiyle konuşan Zât-ı Mukaddes tarafına** (sanki Mevla ile konuşuyor gibi) **teveccühüdür** (gönlün yönelmesidir).

3. Hatmin sonunda zikredilen Meşayıhlardan yönelmesini ve feyiz talep edip hatimde onların hazır olduklarına inanmak hatmin edeplerindendir.

Dirilerden Ve Ölülerden Olan Meşayıhı Ziyaret Edepleri

1. Niyetin hâlis olmasıdır. Şu şekilde ki : **O** (ziyaret ettiği) **zât** (şeyh efendi), **Evliyaullah'tan** (Allah'ın dostlarından) **bir veli** (dost) **olduğuna inanmalıdır.**

Eğer (ziyaret eden kişi) **tarikat ashabından - yani müritlerden -ise, o ziyaretle Allah'ın rızasından başka dünya ve ahirete ait istekler istememelidir.**

Ve (Allah dostlarını ziyaret sırasında) **kesinlikle imtihan ve zahiren gönül açıklığı istemekten, şeyhten keramet görmeyi istemekten uzak durmalıdır. Çünkü** (Allah dostlarını) **imtihan eden kişi lanetlenmiştir.**

Ve İbni Saka ve Ebu Abdullah Bağdat'ta vaktin gavsı olan (hakikat ve marifete ulaşan büyük veli) **Hâce Yusuf el'Hemedânî** (kuddise sirruh) **hazretlerinin meclisine ihlas ve edep ile ziyarete geldiklerinde şeyhi imtihan sebebiyle helak oldular. Hikayeleri meşhurdur. İbni Hacer el'Mekkî'nin Feteva** (kitabının) **sonunda zikredilmiştir.**

Keramet ve velayet, üstün olmaya şart değildir ki, keramet sahibi olan kişi üstün olsun. Çünkü (üstün olmaya) **sebep, yakîn kuvveti** (şüphe ve tereddüde meydan bırakmayan doğru bilgi) **ve irfan** (keşif ve ilhamla meydana gelen vasıtasız bilgi)**dır.**

Ve belki (keramet ehlidir), **gizlemekle emredilmiş olabilir. Ve çoğu halde müridin inanç ve yakînini** (bağlılığını) **imtihan etmek için şeyh bilmez gibi görünür. Bilakis meşayıh, müritleri imtihandan bir an bile boş kalmaz** (yani mürşitleri tarafından devamlı imtihan içindedirler).

2. Ziyarete giderken tam temizlik (yani abdest ve gusül) **üzere olmalıdır.**

3. (Ziyarete giden kişinin) **mutlak** (yalnız kendi) **mürşidi ise, rabıta ile, Fâtiha-ı Şerife ve İhlâs-ı Şerife okumalıdır.**

Eğer ziyaret ettiği zat mürşidi değilse, aynı şekilde (mürşidine Fatiha) **okuyup ve mürşidinin ruhaniyetini vesile kılıp** (bağışlamalı) **ve o zâta mürşidini şefaatçi saymalıdır** (yani o zatın ziyaretinden alacağım himmet de mürşidimdendir, ona da mürşidim himmet ediyor diye düşünmelidir).

Sonra (mürşidi ziyaret için) **yürümeye başlayıp,** (mürşidinin) **âsilere de şefaatçi yolu üzere** (şefaat edeceğini düşünerek) **rabıta-i şerife'yi** (mürşidinin suretini zihninde tasavvur etmek suretiyle) **önünde** (yol gösterir olduğunu) **düşünmelidir ve bütün günahlarından, fazıl** (alimlere yakışır olgunluktaki eksiklik) **ve amelin**(deki eksiklik)den **ve zühdünden** (dünyaya rağbet etmemekteki eksikliklerinden dolayı) **birkaç kere istiğfar etmelidir.**

Şöyle ki ; **Kendisini âsilerin en âsisi** (en günahkarlardan) **sayıp, salih amelinden iflas etmiş** (tükenmiş olduğunu) **bilmeli ve** (âlim ise) **hiç bir şey okumayan câhil saymalıdır.**

Mürşide ve Allah dostlarına hizmet etmek istediğinde kendisine zühd ve takva, faziletli, ilim ve bilakis aklın var olduğunu düşüncesinden çıkarmalıdır. Öyle ki, Ehlullah'ın karşısında aklı ile kıyas (birşeyi diğer şeye benzeterek hüküm vermek suretiyle) **delil getirmesin ve** (Allahü Teala'nın huzurunda imiş gibi) **kendisi** (yeni) **bir şey icat etmesin** (ortaya çıkarmasın).

Yukarıda (daha önce) **anlatıldığı şekilde Ehlullah, müritleri imtihan etmek için Musa ve Hızır** (Aleyhima's-Selam) **arasında medyana gelen kıssaya benzeyen işler vardır** (yani, nasıl ki Hızır (Aleyhi's-Selam) bazı hareketlerle Musa (Aleyhi's-Selam)ı imtihan etti. Ve Musa (Aleyhi's-Selam) aklı ile hareket edip, işin hakikatini anlayamadı. Aynı şekilde evliyaullah da müritleri imtihan edebilir. Bu gibi durumlarda mürid aklıyla değil, teslimiyete hareket etmelidir. Mümkündür ki, işin hakikati başkadır. Görüldüğü gibi değildir. Ama akılla da bilinmeyebilir).

Ve (kişinin kendisini) **faziletli ve varlığını görmek gibi anlatılan şeylerin hepsi müridi, mürşidin feyiz ve bereketine ulaşmaktan engellediğinden, mürşidin üstünlüğünü görmekten ve anlayabilmekten mahrum bırakır.**

Tarikat (Seyr-i sülük) **esnasında atılan adımların ve tarikat** (seyr-i sülük sırasında çekilen bazı) **meşakkatlerinden** (sıkıntılardan) **asla** (kesinlikle) **eziyet çekici**

olmayıp (sıkılmayıp), **bilakis onu** (sıkıntıları) **Hakk tarafından kendisine sadece** (ihsan ettiği) **fazilet ve nimet bilmelidir. Çünkü mürşidini kasteden kimse, Hakk Celle ve Ala hazretlerini kasteder. Sevginin ve doğruluğun alameti sevgilinin tarafına** (sevdiğine) **ulaşıncaya kadar gittiği yolda eziyet çekici olmamaktır** (gördüğü sıkıntılardan sıkılmamaktır).

Ve mürşidinden yalnız manevi feyiz ve manevi yardımdan başka, zahirî olarak (iltifat ederek) **davranmasını ve kendisiyle** (ilgilenmek suretiyle) **konuşmasını ümit etmemelidir. Çünkü Allah dostları sevdiği kimselerden zahirî muamelesini keser** (iltifat ederek davranışta bulunmaz). **Ve bundan dolayı ziyaret ettiği zâtın batınının ilmen ve amelen zahirinden** (görüşünden) **daha kâmil** (mükemmel) **olduğuna inanıp, zahirde gördüğü değişik bir durum varsa, onu hikmet veya maslahata binaen** (herhangi bir işten dolayı) **yaptığını düşünmeli ve** (mürşidi) **hakkındaki yersiz düşüncelerden dolayı istiğfar etmelidir.**

4. Ziyaret ettiği zât, diri olsun-ölü olsun hizmetine giderken, feyiz almak için kalbini onun kalbine vukuf-i kalbî üzere raptedip (bağlayıp), **hizmetine vardığında da aynı o tarz üzere amel etmelidir.**

Bu (yapılması gereken edep) **sayılan dört şart, hayatta olan veya ölmüş olan hakkında ortaktır** (ölü veya diri olsun mürşitlerin ziyaretinde gerekli âdaba uyulmalıdır, dikkat edilmelidir).

5. (Mürşidin bulunduğu yerdeki) **kapılarından her birinde**(n geçerken):

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكُمْ تَحِيَّةً مِنِّى إِلَيْكُمْ ، اَلْفَاتِحَه

" Benim tarafımdan size Fatiha olsun " **diye selam vererek Fatiha ve İhlas-ı şerife okumalıdır.**

6. (Kabrini) **ziyaret ettiği ölü** (olan veli)**ye arkasını kıbleye çevirdiği halde ayağı** (ucu)**na yakın, yüzünü ölüye çevirip, rabıtayı** (yaparken) **hazreti** (ulu) **mezara kendisine şefaatçi olduğunu düşünmelidir. Bu şefaat ile O'nu kendisine vesile kıldığı halde** (yani, bu zat mürşidime söyleyecek, mürşidimde bana himmet edeceğini düşünerek) **ayakta durmaktır. Ve o** (mezarın başına geldiği) **zamanda** (kabirdeki veli olan zata) **selam verip,** (onun ruhu için) **ayakta Fatiha ve İhlâs-ı şerife okumalıdır. Sonrada** (o kabrin başında) **oturup, Kur'ân'dan bir aşır okusa daha faziletlidir. Ondan sonra o velinin kalbini kendi kalbine bitiştirdiği halde** (velinin) **kalbinden feyiz talep etmelidir.**

Fakat kendi kalbini, ölü olan velinin kalbinden bir miktar aşağı tutup, vukuf-i kalbiden (kalbini Allah'a yönelmekten) **gafil olmamalıdır. Son derece yalvarma ve kırıklık** (kendini küçük görmek sureti) **ile feyiz talep edip, hazreti** (ulu) **mezar**(da yatan zat)**ın feyzinin çokluğuna ve ondan kendi kalbine feyzin geldiğine son derece hüsnü zan etmelidir. Çünkü feyzin gelmesine çare, feyzin geldiğine inanmak ve hüsnü zan etmektir. Nitekim hadisi kutside:**

اَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِى بِى

" Ben kulumun bana olan zannı üzereyim " **buyuruldu.**

Yukarıda daha önce açıklaması geçtiği şekilde (feyzin) **gelmesine çare,** (feyzi) **görmek ve anlamak değildir. Bunu iyi anla!**

Bu feyizi talep etme ve oturmanın müddeti, ziyaret edenin zevk ve cemiyeti (kalp huzurunu elde etme) **miktarıdır. Ondan sonra kendisine, mürşidine ve müminlere dua etmelidir.**

Ve başlangıçta mürşidini hazreti (ulu) **mezar**(da yatan zat)**a şefaatçi ve vesile kıldığı gibi mürşidine de onu** (mezardaki veliyi) **vesile kılıp, mürşidiyle ona tevessül etmelidir** (vesile kılmalıdır). **Tâ ki, o velinin lütfü kendisiyle beraber ve kendisi hakkında nazarı ziyade olsun. Çünkü mubah olan** (işlenmesinde sevap veya günah olmayan) **bir şey için dua edenin duasına mezar sahibi elbette âmin der ve Hakk Teala'nın fazıl** (ihsanı) **ve yardımıyla o dua elbette kabul olur.**

7. Fatiha ve İhlâs-ı şerif okumalıdır. Yahut ziyaretinin evvelinde okuduğu gibi sonunda da Kur'ân'dan bir aşır ile beraber okuyup ayağa kalktığında:

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكُمْ تَحِيَّةً مِنِّى إِلَيْكُمْ ، اَلْفَاتِحَه .
أَتَوَسَّلُ بِكُمْ فِى تَسْهِيلِ أُمُورِ الدُّنْيَوِيَّةِ وَاْلأُخْرَوِيَّة .

" Benim tarafımdan size selam olsun, el'Fâtiha.

Dünyevî ve uhrevî işlerimin kolay olmasında sizi vesile yapıyorum " **demelidir. Aynı şekilde ilk geldiğinde okuduğu gibi kapılardan her birinde bu şekil üzere selam verip, Fatiha ve İhlâs-ı şerife okumalıdır. Geliş ve gidişinde gülmek ve oyundan uzak olduğu halde mekanına dönmelidir. İşte ziyaret edenin tam ve noksansız yapılma şekli budur.**

Selâm hidayete tâbi olanların üzerine olsun ..

8. Edep
Sülük ve Mücahede Edebi

Bu da birkaç çeşittir:

- *Birincisi:* (Cenabı Hakk'ın:)

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالإِنْسَ إِلاَّ لِيَعْبُدُون

"**Ben insanları ve cinleri ancak bana ibadet etsinler için yarattım** " (Zâriyat Suresi:56) **nazm-ı celîlesine** (âyeti kerimesine) **imtisal** (son derece boyun eğerek) **ve kulluktan başka diğer sebep ve maksatlardan niyetini temizlemelidir.**

O (niyet ettiği) **maksatlar, ister dünyaya ait işler yahut ahirete ait işler olsun, ister iç aleme ait olan manevî hallerden fütuh** (zuhurat ve keşif) **kurb** (Allahü

Teala'ya manen yaklaşmak) **ve velilik ve diğer şeyler olsun eşittir.**

Bilakis o anda kalp gözünü hayalindeki bütün düşüncelerden pak olan Zât-ı Mukaddes (öz Zâta) **Celle Celâlühü hazretlerine dikmelidir** (bakıyor gibi düşünmelidir). **Şöyle ki ; Zât-ı Bâri'yi** (yaratıcıyı) **yine kendi sebebi** (Zâtı) **olduğu için murad eder, yani asla bir maksat ve veya ivaz** (karşılık) **için değil.**

Ve zikredilen (keşif, keramet ... gibi) **ağyardan** (Allah'tan başka ve yersiz olan isteklerden, müridin) **kendi** (düşüncesi)**ne bir şey arız olsa** (gelse)**, tövbe ve istiğfar ederek gidermelidir.**

- *İkincisi* **: Bütün günahlardan tövbe guslüyle gusledip, kendisini ölü olduğunu düşünerek, bu guslü aynı şekilde ölünün yıkanması** (gibi) **saymalıdır.**

İki rekat tövbe namazı kılıp, dünyadan ve tekrar yeryüzüne çıkmaktan ümidini kesmelidir. Çünkü (yeryüzüne) **çıkmayı kast ve ümit eden kimse, manen dışarıdan** (yeryüzünden) **içeriye** (mezara) girmiş değildir.

Bilakis (mürid)**, aldığı nefeslerden her nefesi son nefes sayıp, namazlarında ve zikir halkasında gafil olmamalıdır ki, Mevla'sından gafleti esnasında ruhu bedenden çıkmasın** (yani Allahü Teala'dan gafil bir şekilde ölmemesi gerektiğini unutmamalıdır)**. Çünkü medar** (itibar) **bâtınadır.**

Hadisi şerifte : " Ameller ancak niyetler iledir " buyuruldu.

- *Üçüncüsü :* **Devamlı abdestli olmalıdır.**

- *Dördüncüsü* **: Gece-gündüz zikre devam etmektir. Fakat yalvarma ve** (boyun) **kırıklık ile zikir etmelidir.**

- *Beşincisi* **: Vukuf-i Kalbî'yi** (zikir sırasında kalbin Allah'a yönelmesini anında) **araya bir şey sokmadan açık** (aralıksız) **oluncaya kadar - velev ki, helada bile olsa - vukuf-i kalbîye devam etmelidir.**

- *Altıncısı* **: Ahiretle bile ilgili olsa, havatırı** (kalbe gelen bütün düşünceleri) **atmaktır.**

- *Yedincisi* **: Her zaman kalp ile devamlı** (Allahü Teala'nın rızasını) **istekli olmaktır.**

- *Sekizincisi* **: Kalbini** (rabıta yapmak suretiyle) **mürşidin kalbine devamlı raptetmek** (bağlamak) **ve feyiz talep etmek için mürşidin kalbinden ayrılmamaktır.**

- *Dokuzuncusu* **: Şeriatın gerektirdiğinin dışında** (emir ve yasakların gereği veya onlara uygun söz olmadıkça) **söz söylememek** (ve boş sözlerden kaçınmak)**tır.**

- *Onuncusu* **: Yemeği** (dinin tespit ettiği şekil üzere) **azaltmaktır** (fazla yememektir)**.** (özellikle) **yediği şey, hayvânî yiyeceklerin dışında bir şey olsa daha iyidir.**

- *On birincisi* **: Uykuyu azaltmaktır. Bârî** (Allah) **Celle Celâlühü'nün huzuru**(nda olduğunu) **müşahededen** (gördüğünü bilip) **edep olarak ayak uzatmadan uyusa, daha iyidir.**

- *On ikincisi* **: Bütün mahlukattan hatta** (Kalbi Hakk'tan) **gafil** (olup ve O'nun zikrinden mahrum) **olan müritten bile uzak durmalıdır. Çünkü** (o kişilerle beraberlik sebebiyle zikirden mahrum olan) **gafilin gafleti müridin kalbine aksedip** (onlarda bulunan) **gaflet, vesvese** (nefsin aşağı arzularına uymaya teşvik etmek) **ve tefrika** (zihni çeşitli şeyler meşgul edip dikkatinin dağılmasını) **getirir.**

- *On üçüncüsü* : **İhlaslı ve** (gafil olmayan) **temiz bir müridin pişirdiği** (haram karışmamış) **pahalı ve çok lezzetli olmayan helal ve temiz yiyeceklerden yemektir. Fakat müridin yemesi, huzur üzere olup, aç gözlülük ve gafletten kaçınarak olmalıdır. Çünkü gaflet** (varken kişinin yediği) **lokması gaflet, huzur** (Mevla ile beraberlik anında yenilen) **lokması ise huzur** (Mevla ile birliktelik) **getirir. Eğer yemeğin üzerine rabıtayla beraber silsile-i şerife okusa, son derece nurlanmış olur.**

Aynı şekilde her gece silsile-i şerifi okuyup, kötülükle emreden nefsin mahvolması (kötü alışkanlıkların ve huyların ortadan kalkması) **için onları** (silsiledeki meşayıhı) **vesile kılıp, meşayıhtan yardım talep etmesi müstehaptır.**

- *On dördüncüsü* : (Allahü Teala'nın rızasından başka tüm) **istekler ve maksatları terk edip himmeti** (gayreti, niyeti ve maksadını) **muhafaza etmektir. Şu şekilde ki ; faydayı elde etmek ve zarardan kurtulmak için himmet** (gayret) **etmeyip, bilakis teslimiyet** (ve tevekkül) **kapısına başını koymalıdır. Çünkü denildi ki: İbadetten ve kulluktan başka bir şey kastedilmemelidir.**

Asıl maksat aşk ve muhabbet değil, kulluktur. Aşk, cezbe ve muhabbet güzel kulluk için gerekir. Velayet mertebelerinin en son makamı kulluktur. Ondan daha üstün bir makam yoktur.

- *On Beşincisi* **: Mubah, sünnet ve vacip olan amellerin cüzlerinden her bir cüzde** (her birinde Resulullah Efendimize) **tâbi olmaya niyet etmelidir. Fakat bu ittibayı murad etmek,** (14. maddede zikredilen) **istekler ve sebeplerden değildir. Bilakis manada maksatları ve sebepleri defedicidir.** (Bu meseleyi) **iyice düşün!**

İki ışâ' (akşam ve yatsı) **arasında, iki tulu'** (fecrin doğmasıyla güneşin doğması) **arasında** (bulunan) **teheccüd** (gece namazı), **kuşluk** (güneşin doğma vakti ile öğle namazının vakti arasındaki zamanın dörtte biri geçmesi anında kılınan namaz), **işrak** (güneş doğmasından yarım saat sonra kılınan namaz), **evvâbîn** (akşam namazından sonra kılınan) **namazlarını kılmak ve uyumayı dilediği vakit yeni bir abdest alınmasının gerekliliği** (ayet ve hadislerle) **aşikar olan namazlardır.**

- *On altıncısı* : (Allahü Teala'nın varlığı yanında kendi) **varlığını yok etmek** (yok saymak). **Çünkü denilmiştir ki:**

وُجُودُكَ ذَنْبٌ لاَ يُقَاسُ بِهِ ذَنْبٌ آخَر

"Senin varlığın bir günahtır ki, başka günah ona kıyaslanamaz."

Bunda (varlığı yok etmede) **en kuvvetli** (en etkili) **olan** (şey), **ölümü temenni etmek** (arzulamak), **nefsinin** (isteklerinin) **aksine** (dünyevî basit menfaatlere ait) **emelini** (hırs ve ümidini) **kesmek için** (aldığı) **nefeslerinden her bir nefeste ölümü sevmektir** (güzel görmektir). **Eğer böyle yapmazsa, ebedî olarak kalbinden dünya sevgisi gitmez.**

Dünya sevgisi ise, her bir hatanın başıdır. Böyle bir gönül, hep oyun ve eğlencede olacağından, Rabbinden gelen öğütleri de oyun ve eğlence edinecektir.

İnsanın varlığı da aynı şekilde dünyasıdır. Çünkü denildi ki :

دُنْيَاكَ مَا أَلْهَاكَ عَنْ مَوْلاَكَ

' Senin dünyan, Mevla'dan meşgul edendir.'

- *On yedincisi* **:** (Mürid) **kendisini salik** (Allahü Teala'ya ulaşmak azmi ile tasavvuf yolunu tutan kişi) **saymayıp, bilakis ısırgan köpek saymalı, insanlar zarar görmesin diye kendisinin hapsedilmesini vacip** (gerekli) **görmektir.**

- *On sekizincisi* : **Varlığından ve amellerinden dolayı üzülmektir.**

- *On dokuzuncusu* : **Hakk Celle ve Ala hazretlerine son derece hüsnü zan edip, sırf fazlı** (keremi)**na yapışmaktır.**

- *Yirminci* : **Mekrullah'tan** (Allahü Teala'nın hile edene hilesinin cezasını vereceğinden) **ziyadesiyle korkmalıdır.**

Mekrullah, helak olan (insan)**dan** (farkında olmadığı) **gizli bir kahrı ilahidir** (Allahü Teala'nın şiddetli ve azap verici vasıflarından tecellisidir). **Bundan Allahü Teala'ya sığınırız.**

- *Yirmi Birincisi* : **Mürşidine muhabbetinin** (sevgisinin) **ve ihlasının çok olmasıdır. Şu şekilde ki ; Mürşidinin kendisine tek** (feyiz kaynağı) **olduğuna** (ve benzeri olmadığına) **inanmaktır. Şeyhinin razı olmasını saadet, razı olmamasını** (hoşnutsuzluğunu) **ise şekavet** (bela ve zillete düşmüş) **bilmelidir. Hatta şeyhini, şeyhine** (silsile yoluyla) **takdim etmelidir** (sunmalıdır) **yani, 'şeyhim beni reddederse, hiç farksız şeyhimin şeyhi de reddeder. Eğer kabul ederse, şeyhimin şeyhi de aynı şekilde kabul eder ' diye inanmalıdır. Aynı şekilde Resulullah'a** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) **ve Hakk Celle ve Ala hazretlerine** (ulaşıncaya kadar) **silsile yoluyla** (yani, arası kesilmeksizin takip ettiği halde) **şeyhinin reddetmesini** (Allah, Resulü ve Meşayıh tarafından) **red, kabul etmesini de** (Allah, Resulü ve Meşayıh tarafından) **kabul bilmelidir.**

- Şeyhi, kendisinde olan bakış ile bir kimseye baksa, Beyâzıd-ı Bestâmî ve Cüneyd-i Bağdadî (kuddise sirruhüma) **hazretlerinin derecesine ulaştırır diye inanmalıdır ve bu bakışı ümit etmeli ve araştırmalıdır.**

- Avârif(ü'l-Meârif) **isimli kitabın mütercimi** : " (Mürid,) **şeyhini** (manevi mertebelere

ulaştıracak) **tek kişi bilmek vaciptir.** (Şeyhini) **tek bilmemekle bir şey ortaya çıkmaz** (elde edemez) " **demiştir.**

Ve (şu da) **gizli olmamalıdır** (bilinmelidir) **ki,** (şeyhini manevi mertebelere ulaştıracak) **tek kişi bilmek, mutasarrif** (eşya ve varlıklar üzerinde manevi tesirler gösterip de tasarruf sahibi) **olan şeyhler hakkında lazım olup,** (sırf mal ve makam sahibi olmak için kendisini sofi gösteren) **müteşeyyıh** (şeyh gibi görünenler) **ve mütearrif** (arif gibi görünenler) **hakkında lazım değildir.**

Nitekim (mürşitte bulunması gereken) **şartlardan habersiz olan cahil** (şeyh müsvedde)**lere intisap** (bağlanarak onların müridi olan) **ve taarruf** (marifet sahibi olmayı bekleyen) **tevehhüm eder** (yanılıp kuruntuya kapılır).

- (Mürid,) **şeyhinden zikrinin** (dersinin) **değiştirilmesini ve rüyasını tabir etmesini istememelidir.** (Tarikat) **hallerinden de idrak ettiği** (anladığı) **şeyi yahut kendisi için güzel olan rüyayı şeyhinden gizlememeli ve kalbiyle şeyhine tazarru ettiği** (yakardığı) **halde** (şeyhin) **huzurunda kendisini zelîl** (tevazu) **etmelidir.**

Şeyhi, kendisinin karşısında durmasını hoşlanmayacağı vakit, (şeyhinin) **yanına gitmemelidir.** (Çünkü,) **o** (vakitte yanına girmesinin bir faydası yoktur. Şeyhinin yanına girilemeyeceği) **vakit, karineler** (alâmetler veya işaretler) **ile bilinir. Mürşidinden başkasına** (tasavvufi) **hallerini açıklamamalıdır.** (Kendisinde tasavvufi) **hallerin meydana gelmemesinden dolayı da himmetine** (niyet ve gayretine) **gevşeklik getirmemelidir. Çünkü kastedilen** (istenen, tasavvufi) **hallerden başka şeydir** (yani, o hallerini elde etmek değildir).

(Tasavvufi) **halin değişmesinden de havf ve haşyet** (korku) **eylemelidir** (korkmalıdır). **Çünkü :**

اَلْحُورُ بَعْدَ الْكَوْرِ

' Ziyadeden (kemalden) **sonra noksanlık ' sözünün manasına göre 'noksanlığa ve tenkit edilmeye delalet eder.'**

(Kendisinde meydana gelen tasavvufi) **hallerin ortaya çıkmasına şükretmelidir. Çünkü böyle yapmak** (şükretmek), **Allah'ın fazl-ı keremine ve sonsuz bir yardıma ulaştırır.**

- Hulasa-i meram (kastedilenin özü) **ve hâsıl-ı kelâm** (sözün özü); **edeplerin sınırı ve sayısı olmayıp, ortaya çıkması makam itibariyledir** (yani, her makamın ve mekanın kendine göre edebi vardır). (Edebin) **bütün cüzlerinin** (her bir kısmın ortaya çıkması,) **uyanıklık ve** (ilahî) **ilhama muhtaçtır. Çünkü makama uygun olmayan edep, kötü edeptir ve kınanmaya dönüşür.**

Edebin makama uygun olması lazım olduğu gibi, edeplerin bazısı meşrep sahiplerine (o zatın fıtratına) **göre farklı farklıdır. Çünkü tarikat şeyhleri** (Allahü Teala onların sırlarını yüce etsin), **sahabe** (Allahü Teala'nın rızası onların hepsinin üzerine olsun ve onlara canım feda olsun) **hazretlerinin adımları** (yolları) **üzerine sülük ederler** (Hakk'a giden yolu tutarlar). **Sahabenin meşrepleri** (huyları ve ahlakları) **de son derece farklı farklıdır. Çünkü onlardan bazısı bütün malını**

(Allah rızası için) **infak eder** (harcar), **Hazreti Ebu Bekir** (radıyallahü anh) **gibi. Bazısı malının yarısını** (Allah rızası için) **infak eder** (harcar), **müminlerin emiri olan Hazreti Ömer** (radıyallahü anh) **gibi. Bazısı şakayı sever, Numan** (radıyallahü anh) **gibi. Onun** (Numan (radıyallahü anh)ın) **şakaları acayip ve çoktur. Bazıları şakaya meyletmez, Osman** (radıyallahü anh) **gibi.**

Sahabenin (Allah'ın rızası onların üzerine olsun) **hallerini ve seçkin özelliklerini bilenler, meşreplerinin** (huyları ve ahlakları da) **farklı farklı olduğunu bilir.**

Öyle ise (netice olarak) ; **şeyhlerin meşrepleri de böylece farklı farklıdır. Çoğu zaman bir işte bir şeyhin edebi, diğer şeyhin edebine zıtlığı** (değişik olmasını) **gerektirir.**

Ehlullah'ın :

اَلطُّرُقُ إِلَى اللّٰهِ تَعَالَى بِعَدَدِ أَنْفَاسِ الْخَلاَئِقِ

"Allah'a (ulaştıran) **yollar, kulların nefeslerinin sayısıncadır" sözü bu manaya işaret etmektedir. Meşreplerde aynı şekilde çoktur.**

Bu acele yazılmış olan risale, yolculuk sırasında yazıldığından kısalık murat edilmiştir.

Allah(ü Teala)**dan din, dünya ve ahirette af ve selamet içinde yalvarmak ve kalp kırıklığı üzere zikre devam etmeyi, niyetlerde ve diğer hallerde tam bir ihlas ve sıdk** (özün söze uymasını) **istiyoruz.**

Allahü Teala bizleri seçilmiş olan Peygamberlerin hürmetine istikamet (dinin emirlerine uyma ve yasaklarından kaçınma konusundaki devamlılık) **ve hüsnü hatime** (iman ile âhirete gitmek) **ile rızıklandırsın. Ey isteyenlere istediğini veren** (Allah'ım)**, dualarımızı kabul et.**

Amellerde itibar son âna olup, sülük (Hakka ulaştıran yolların) **çeşitlerinin on üçüncüsünde silsile-i şerife'yi okumanın müstehab olduğuna işaret olunduğundan ve bu münasebetle onlardan** (silsilede isimleri zikredilen Meşayıhtan) **yardım istemek ve onları vesile edinmek murad edildiğinden, bu risaleyi silsile-i şerif ile güzel son bulması münasip oldu.**

Silsileyi okuma ve fazileti hakkında Ebu Said el'Hâdimî hazretleri buyurdu ki : Hâcegân hatminden sonra, zikir telkin ederken, zikre başlarken, virdini bitirirken Meşayıhın silsilesini okuyan kimsenin, manen derecelerini yükselir ve herkesin göremediği şeyleri görür. Zikreden kimse, özellikle ruhaniyet galebe çaldığı zaman okur. Üzüntülerin gitmesi için murada kavuşmak için, ihtiyacın görülmesi için hastanın iyileşmesi için okur.

İnsan ve cinnin efendisine ve salih ve kerim olan Âl'ine salat ve selam olsun.

İLAVE

Nakşibendi Silsilesi

1. Mevlana Muhammed Resulullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)
2. Mevlâna Ebu Bekir Sıddık (Radıyallahü Anh)
3. Mevlâna Selman-ı Fârisî (Radıyallahü Anh)
4. Mevlâna Kasım bin Muhammed bin Ebi Bekir Sıddık (Radıyallahü Anhüm)
5. Mevlâna Cafer bin Muhammed Sâdık (Radıyallahü Anhüma)
6. Mevlâna Ebu Yezide'l-Bestâmî (Kuddise Sirruh)
7. Mevlâna Ebu'l-Hasan el'Harkânî (Kuddise Sirruh)
8. Mevlâna Ebu Ali el'Fâremedî (Kuddise Sirruh)
9. Mevlâna Yusuf el'Hemedânî (Kuddise Sirruh)
10. Mevlâna Abdü'l-Hâlık el'Gücdüvânî (Kuddise Sirruh)
11. Mevlâna Arif er'Rîvegerî (Kuddise Sirruh)
12. Mevlâna Mahmudu'l-İncîri Fağnevî (Kuddise Sirruh)
13. Mevlâna Ali er'Râmitenî (Kuddise Sirruh)
14. Mevlâna Muhammed Baba Semmâsî (Kuddise Sirruh)
15. Mevlâna Hâce Emir Külâl (Kuddise Sirruh)
16. Mevlâna Hâce Muhammed Bahauddin Şah-ı Nakşibendî el'Buhârî (Kuddise Sirruh)
17. Mevlâna Alâaddin Attâr (Kuddise Sirruh)
18. Mevlâna Yakub-i Çerhî el'Hısârî (Kuddise Sirruh)
19. Mevlâna Ubeydullah el'Ahrâr es'Semerkandî (Kuddise Sirruh)
20. Mevlâna Muhammed Zâhid (Kuddise Sirruh)
21. Mevlâna Derviş Muhammed (Kuddise Sirruh)
22. Mevlâna Hâcegi es'Semerkandî (Kuddise Sirruh)
23. Mevlâna Muhammedü'l-Bâki (Kuddise Sirruh)
24. Mevlâna Ahmedü'l-Faruk es'Serhendî el'Mârufu bi'l İmamı Rabbânî (Kuddise Sirruh)
25. Mevlâna Muhammed Masum es'Serhendî (Kuddise Sirruh)
26. Mevlâna Seyfuddin Ebu Bereket Ahmed (Kuddise Sirruh)
27. Mevlâna Muhammed el'Bedevunî Seyyid Nur (Kuddise Sirruh)
28. Mevlâna Habibullah Can-ı Canan el'Mazhar (Kuddise Sirruh)
29. Mevlâna Abdullah Dehlevî (Kuddise Sirruh)
30. Mevlâna Muhammed Hâlid Ziyauddin (Kuddise Sirruh)
31. Mevlâna Abdullah el'Mücavirfi beledillah (Kuddise Sirruh)
32. Mevlâna Muhammed Mustafa İsmet Garibullah {Kuddise Sirruh)
33. Mevlâna Halil Nurullah ez'Zegravî (Kuddise Sirruh)
34. Mevlâna Ali Rıza Bezzaz (Kuddise Sirruh)
35. Mevlâna Ali Haydar el'Ahıshavî (Kuddise Sirruh)
36. Mevlâna Mahmud el'Ûfî (Kuddise Sirruh)

Müridlerin Birbirlerine Karşı Davranışları

Allahü Teala'ya manen kavuşmaya erdiren tarikat yolunu seven kişi kesin olarak bilmelidir ki, müridin mürşidiyle olan muamelesinde bir takım edepler olduğu gibi, tarikat ihvanının (kardeşliğinin) kendi aralarında mükellef bir takım edepler vardır. Bunları şöylece sıralayabiliriz :

1. Kardeşlerin hatasına göz yummak.
2. Kardeşlerine hizmet etmek.
3. Elindeki malı ve mülkü kendine ait görmemek.
4. Arkadaşını her haliyle kabul edip sevmek.
5. Fazilet ve üstün gördükleri kimseyi öne geçirmek.
6. Dünya ehli ile arkadaş olmamak.
7. Arkadaşına, karşılık beklemeden güzel muamele etmek.
8. Yumuşak davranmak.
9. Elden çıkan birşey için üzülmemek.
10. Arkadaşından ayrılmaktan sakınmak ve dostluğunu korumaya çalışmak.
11. Küçüklere şefkatli olmak.
12. Arkadaşına tam güvenmek.
13. Kardeşlerine yük olmamak.
14. Yağcılık yapmamak.
15. Her işte ölçülü davranmak.
16. Arkadaşının kusurlarını örtmek.
17. Kardeşine gıyaben dua etmek.
18. Kardeşlerini kendisini idare etmeye mecbur bırakmamak.
19. Mümkün oldukça hiçbir zaman yalnız olarak yemek yememeli ve daima kardeşleriyle beraber yemeyi tercih etmelidir.
20. Bir mürid, kardeşlerinden evvel uykudan uyanıp, ibadetlerle meşgul olsa bile, kendi ibadetini fazla görerek diğerlerine karşı üstünlük taslamamalıdır. Aksine kardeşlerinin uykusunu, kendi ibadetinden daha faziletli görmelidir. Çünkü uyumakta olan kimse, emir ve yasaklara uyma sorumluluğundan muaftır. Dolayısıyla kendisi her ne kadar daha erken uyanmış ise de, ibadetlerdeki gafletinden dolayı onlardan daha aşağı bir derecede olabileceğini düşünmelidir.
21. Kardeşlerine hizmeti ve onların ihtiyacını yerine getirmeyi bütün nafile ibadetlerden daha üstün görüp, onlara öncelik tanımalıdır.
22. İbadet vakitlerini haber vermek, seher vakitlerini, Cuma geceleri, kadir gecesi ve benzeri faziletli ve mübarek geceleri haber vermek ve bu vesile de onları tebrik etmektir.

Bunların benzeri güzel davranış ve hareketlere riayet etmeye gayret etmelidir.

Müridin Nefsine Karşı Davranışları

Salik, tövbe ile intisap ederek yeni bir hayata başladığından, eski alışkanlıklarını terk edecek ve kendisini kulluk zeminine çekecektir. İntisap, insan hayatında önemli bir karardır. Bu yüzden bu kararı vererek kendisine yeni bir hayat standardı getirmiş olan salik, hem Allahü Teala ile ilişkilerinde hem mürşidi ile ilişkilerinde, hem de çevresindeki insanlarla ilişkilerinde daha dikkatli olmalıdır. Yeni hayata geçiş sürecini sağlıklı bir biçimde tamamlamalıdır. Bu dönemde mürşid ve ihvanı ile sık sık görüşmesi yararlı olur. Terk ettiği dünyevî şeylere dönüp bakmamalıdır. Kendisine tarif edilen belli bir düzen dahilinde varsa, kaza namazlarını kılmalı, oruçları varsa tutmalı, Kur'ân okumalı ve infakta bulunmalıdır. İlk heyecan insan hayatında önemlidir. Tarikat ve tasavvufa intisabın ilk heyecanını yaşayan insanlar, bunun kıymetini bilmeli ve fakat hemen büyük makamlara erecekmiş gibi, bir hevese kapılmamalıdır. Çünkü şeytan ve nefis, insanı böyle zamanlarda bu tür duygularla yanıltabilir. Kendi durumunu başkalarıyla kıyaslamak durumuna da düşmemelidir. Seyr-i sülüke girmiş mürid ve

saliklerin kendi iç dünyalarında dikkat etmesi gerekli olan bir takım edepleri şöyle sayabiliriz :

1. Allahü Teala ve kulları ile ilişkilerinde nefsi doğruluk üzere olmak.
2. Kalbini günah kirlerinden tövbe ile arıtmak.
3. Sükut ve az konuşma yolunu tutmak.
4. İnsanların kusur ve ayıplarını görmemek ve araştırmamak.
5. Dünya sevgisini ve buna bağlı olarak mal, makam ve lider olma sevdasını terk etmek.
6. Seyr-i Sülükte ilerledikçe, kendini yolun başında görmek.
7. Kötü arkadaşlardan uzaklaşmak.
8. Kendisine bir kusur izafe edildiğinde kendi savunmaktan kaçınmak.
9. Günde en az üç kere nefsini hesaba çekip amellerini tartmak.
10. Büyüklenmeyi, kendi başına buyruk hareketi terk etmek.
11. Her namaz öncesi batınî afetlerden kurtulmak için kalbine yoğunlaştırmak.
12. Nefse muhalefeti terk etmemek.

Tasavvufi Istılahlar

-Arif (Ârif-i Billah) : Bilen, vâkıf, irfan ve marifet sahibi. (Tas.) Allahü Teala'nın kendi Zâtını, sıfatlarını, isimlerini ve fiillerini müşahede ettiği kimse. Arif, kendi varlığından fânî, Hakk ile bakidir. Arif, Allahü Teala'ya cehennemden kurtulmak veya cennete girmek için değil, Cenabı Hakk'ın Hak olduğu için O'na ibadet eder. İbadeti ve kulluğu en tabii bir görev bilir, hiçbir karşılık beklemeden ibadet eder.

-Bâtın Ashâbı : Görünürdeki eşya ve olayların arkasındaki hakikatleri ve sebepleri keşif yoluyla bilen ve kalp gözüyle gören evliya-i kiramdır.

-Bidat: Dinin aslında olmadığı halde, din namına sonradan çıkmış âdetler. Mesela : Giyim ve kıyafetlerde toplum hayatındaki ilişkilerde, terbiye ve ahlak kurallarında ibadet hayatında, yani dinin hükmettiği her sahada, dine uygun olmayan şekiller, tarzlar, kurallar, âdet ve alışkanlıklardır ki, insanı sapıklığa götürür. Din alimleri tarafından din namına beğenilen ve din ile ilgili yeni icat ve hükümlere bidat-ı hasene (güzel bidat) ; beğenilmeyip tasvip görmeyenlere de bidat-ı seyyie (kötü bidat). Resulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) ferman etmiş :(jûi ^j Xs%±> J5"j i]%^ ii-t, JS') "Her bidat, sapıklıktır, her sapıklık da a'teştir."

-Cemiyet : Derli toplu, düzenli ve huzurlu olma. (Tas.) Masivadan yüz çevirme ve dikkati Allahü Teala'ya yönelme noktasında toplama, insanın zihnen ve kalben kendisini Hakk'a vermesi.

-Cezbe : Birşeyi çekmek, çekiş anlamına gelen cezbe, tasavvufta Hakk'ın kulu kendine çekmesinden meydana gelen bir haldir. Cezbe, Allah'ın kula ihsanı olduğundan, kulun elinde değildir. Allah'ın sevdiği kulu, kalbinden perdeyi kaldırıp, çalışma ve gayreti olmadan, yakin nuru ile kolayca manevî makamlara yükseltmesidir. Böyle bir cezbe, kulda istikamet ve ibadet arzusu doğurarak bela ve musibetlere sabretme gücü kazanır. Kul, ruhî cezbeyle hakikatin kaynağını bulur. Allah'ın dışında her şeyi unutarak kendinden geçer.
Hakk'ın kulu kendine çekmesi cezbe, bu cezbeyle kulun Allah'a yönelmesi aşktır.

-Derviş : Fakir, yoksul, dilenci. (Tas:) Sofî, mürid anlamına gelir.

-Fena-Beka : Yokluk, hiçlik ve geçici olmaktır. Beka ise, kalıcı ve daimî olmaktır. Fena, kötü sıfatların ortadan kalkması, beka da iyi sıfatların kalmasıdır. Kötü fiilleri terk eden kimsenin şehevî ve nefsanî arzuları fena bulmuş, ihlas ve hüsnü niyet baki kalmış olur. Dünyadan kalbî rabıtayı koparan kimsenin kalbi, dünya tutkusundan fena bulmuş demektir. Dünya tutkusu ve kötü huylar fena bulunca, doğruluk baki olur.

Fena fi'l-İhvan : Tarikatta ihvan ve kardeşlik sevgisini gönle yerleştirip, ihvanın arzu ve isteklerini kendi arzu ve isteklerinin önünde tutmak, onlarla sevgiyle kaynaşmaktır.

Fena fi'ş-şeyh : Müridin şahsî irade ve arzularını şeyhinin arzu ve iradesinde yok etmesi, kendi arzu ve iradesinin yerine şeyhinin arzu ve iradesini koymasıdır.

Fena fillah : Müridin kendi sıfat ve vasıflarından sıyrılıp Allahü Teala'nın sıfatlarıyla bezenmesidir. Allahü Teala'da fâni olmanın ardından Allah'ta baki olma hali ortaya çıkar.
Ve "fena fillah" Allah'a yaklaşmanın en ileri derecelerinden biri olup, seyr-i ilallah'ın da sonudur.

-Feyiz : Kulun çaba ve gayreti olmadan kalbe taşan bilgi ve manevî haldir. Feyiz, saliki kuşatan manevî hal anlamında da kullanılır. Şeyh Efendi bu tür feyzi, zikir ve sohbet sırasında müridin gönlüne verir.

-Gaflet : Birşeyi hafıza zayıflığı ya da dikkatsizlik sebebiyle terk etmek, ihmal etmek. (Tas.) Nefsin arzularına uymak, zamanı boşa geçirmek, önemli bir şeyin önemini kavrayamamak, değerli birşeyin kıymetini takdir edememek. Kalbin Hakk'tan gafil olması ve O'nun zikrinden mahrum kalması.

-Gayb : Görünmeyen, örtülü, gizli. (Tas.) **a.** Duyu organları ve akıl ile bilinmeyen varlıklar ve bunların bulundukları âlem, manevî ve ruhanî âlem. **b.** Hakk'ın kendisinden değil, senden gizlediği şeyler.

-Gaybet : Kendini kaybetme, kendinden geçme. (Tas.) Hakk'tan gelen feyiz ve tecellinin çokluğu ve kuvveti sebebiyle salikin çevresinin ve bizzat kendisinin ne yaptığını fark edemeyecek şekilde kendini habersiz olmaktır, yani kendisi ve başkalarıyla olan ilgisinin kesilmesidir. Halktan ve nefsinden kendini gaip olan Hakk ile hazır olur, yani onun huzurunda bulunur. Hakk'tan gaip olan halk ve nefsi ile hazır olur.

-Hâl : Durum. (Tas.) İnsanın iradesi ve çabası olmadan sırf Allahü Teala'nın bir lütfü olmak üzere kalbe gelen manalar (feyiz, bereket, marifet, his ve heyecan).Gönlü zengin, ruhu temiz, ahlakı düzgün, manevî yaşayışı güzel olan, Hakk'ın rızasını ve sevgisini kazanan iyi kullara "hâl sahibi" denir. Hâl sahibi veli ve ermiş anlamına gelir. Hâller kalıcı değil geçicidir. Hâller, sırf ilahî bir armağan ve bahşiş olmakla beraber bunların daha iyi, sürekli olmasında iyi amel v ibadetlerin tesiri vardır.

-Halvet : Uzlet, inziva, yalnızlık, tek başına yaşamak. Mâsivadan ilgiyi kesip tamamen Allahü Teala'ya yönelmek ve kendini ibadete vermek.

-Havatır : İnsanın iç aleminde duyulan ses olup, Hakk'tan ve melekten olabileceği gibi, nefis ve şeytanda da olabilir.

-Havf : Korku. (Tas.) Gelecekte elde edilmesi umulan iyi birşeyden endişe edilen kötü birşeyden ileri gelen korku. Kimi cehennemden ve oradaki azaptan, kimi Allah'ın gazabından, kimi de Allah'ın kendisinden korkar. Allah'ın zatından korkmak, âşığın maşukunu üzmesinden ve rahatsız etmesinden korkması gibi bir korkudur. Ariflerin

korkusu böyledir. Avam ve halk ise, cehenneme gireriz veya cennete giremeyiz diye korkarlar. Havf, Allah'ın insanlara ibadete ve iyi şeylere sevk etmek için kullandığı bir kamçıdır.

-Haşyet : Korku ve kaygı. (Tas.) Kulun kalbinde hissettiği acı ve üzüntü. Bu da işlemiş olduğu günahlar sebebiyle ilerde başına gelecek fena halleri düşünmesinden veya Allah'ın celâl ve heybetinden kaynaklanır. Nebilerin ve ariflerin haşyeti Allah'ın azamet ve kibriyasından meydana gelir.

-Hayz-ı ricâl: Erkeklerin hayzı. (Tas.) Salikin cezbeye kapılarak ve vecde gelerek kendinden geçmesi hali. Keramet göstermeyi, hayız gören kadınlar gibi Allah'ın huzuruna çıkamaması, namaz kılamaması gibi görürler. Arif olan zatlar kerametleri ve harikulade halleri de eksiklik olarak değerlendirir ve bu hallere de erlerin hayzı derler. Henüz irşad makamına ulaşamadığı için kendisine uyulmayan ve örnek alınmayan salikler de hayız halinde gibi sayılırlar. İrşad makamına ulaştıkları zaman artık er olurlar.

-Hırs : Tutku, öfke. (Tas) Gayeye ulaşmak için her vasıtayı meşru ve mubah görme, hedefe ulaşmak için haram-helal dememek, hak hukuk gözetmemek.

-Himmet : **a.** Bir kemal halini veya diğer birşeyi elde etmek için bütün ruhanî güçleriyle birlikte kalbin Hakk'a yönelmesi, **b.** Ermiş kişilerin maksadı hasıl eden, iş bitiren ve dilediklerini yerine getiren manevi gücü.

-Hicap : Perde, örtü. (Tas:) **a.** Sâlik ile muradı arasına giren engel, aşığı sevgiliden ayıran perde. **b.** Kalbe yerleşen ve hakikatlerin orada tecelli etmesine engel olan suretler, maddenin izleri.

-Huşu : Tevazu. Hakk'ın heybetini gönülde hissetme, ibadetlerin arzu edilen neticeyi elde edilmesi için huşu ile edası şarttır.

-Huzur : Hakk'ın huzurunda bulunma ve kendinden geçme. Halktan ve nefsinden gaip olan, Hakk ile hazır olur, onun huzurunda bulunur. Huzur-gaybet birbirinin zıddı oldukları halde aynı manada kullanılabilir.

-İhlas : Samimiyet, (Tas:) Tutum ve davranışlarda sadece Allahü Teala'nın rızasını gözetme, özün söze, sözün öze uyması, riyakar ve iki yüzlü olmama.

-İlham : Doğrudan ve aracısız Allah'tan alınan bilgi demektir. İlham yoluyla gelen bilgi düşünmekle değil, feyiz yoluyla gönle doğar, kalbe gelir. İlhamın kaynağı, ya doğrudan Allah'tır, ya da melektir. Nitekim ibni Arabi hazretleri, velilerin ilhamı, peygamberlere vahiy getiren meleğin aldığı kaynaktan aldığını belirtir.

-İnayet Erbâbı : Kişiyi kayıran, koruyan ve ona destek olan lütuf ve ihsan sahibi evliya-i kiramdır.

-İrfan (marifet) : Sofilerin ruhanî halleri yaşayarak, manevî ve ilahî hakikatleri tadarak (iç tecrübe ile ve vasıtasız olan) elde ettikleri bilgi. Bu yoldan elde edilen bilgiye marifetullah, buna sahip olan kişiye Arif-i billah denir. Sofiler marifetin kendisinden çok onun sebep, sonuç ve belirtileri hakkında açıklamalar yapmışlardır. İmam Kuşeyrî'ye sâlik önce Hakk'ı, onun sıfat, isim ve fiillerini tanır, sonra ibadet ederek ve çile çekerek nefsini arındırır, ona yaklaşır. O zaman Hakk kendisini ona tarif eder. işte marifet budur. Hakk'ın kendi hakkında salike verdiği bilgidir. Bu bilgiyi alan salik, artık arif

veya ârif-i billah (ehli marifet, ehli irfan)tır. Salik kendisine ve çevresine yabancılaştığı ölçüde Hakk ile tanışır. Sofilere göre ulu ve yüce Allah hakkında tam anlamıyla marifet sahibi olmak imkansızdır. Bir insan O'nu tanımak için olanca gücünü harcadıktan sonra, O'nu tanımasının imkansız olduğunu anladı mı, hakiki ve en mükemmel marifete ermiş olur. Bundan dolayı Hazreti Ebu Bekir (radıyallahü anh):" Marifet, salikin onun hakkında marifet sahibi olmaktan aciz olduğunu idrak etmesidir." demiştir. Marifetin sonu hayret ve endişedir. Onu en iyi tanıyan O'nda en çok hayrete düşendir.

-İsraf: Savurganlık. (Tas) İhtiyaçtan fazla harcamak, tutumlu olmamak. Tarikat ehli, insanın nefsi için yaptığı masrafı, çok az bile olsa israf sayar. Dost için yapılan masrafı, fazla olsa da israf saymaz.
Haram ve şüpheli şeylerden titizlikle kaçınmanın yanında, helâl nimetleri tüketirken de, tasarruf dengesini iyi muhafaza etmeli ve israftan kaçınmalıdır. Âyeti kerimde : " Bir de akrabaya, yoksula ve yolcuya hakkını ver ! Gereksiz yere de saçıp savurma ! Zira böylesine saçıp savuranlar, şeytanların arkadaşlarıdır. Şeytan ise, Rabbine karşı çok nankördür." Buyurulmaktadır. (**İ**sra Suresi: 26-27)

-İstikamet : Dinin emirlerine uyma yasaklarından kaçınma konusundaki devamlılık.

-İstiğrak : Aşk-ı ilahî ile dünyayı unutup kendinden geçmek. Sevgiliyi temaşa ederken, ilahî sevginin istilası sebebiyle salikin kendinden geçmesi, maddi alemden habersiz hale gelmesidir. İstiğrak halindeki salik, suya atılarak suyun içine batıp kaybolan taş gibidir.

-istimdat : Yardım istemektir. (Tas:) Tarikat ehlinin, şeyhlerden veya vefat etmiş velilerin ruhlarından yardım istemeleri. Fakat tasavvufta Hazreti Peygamber, şeyh efendi ve benzeri maneviyat büyüklerinden istimdat, doğrudan onların şahıslarından bir talep demek değildir. Belki onların Allah katındaki itibar ve derecelerinden yararlanmak için onları vesile kılmaktır.

-Keramet : Şeref. (Tas:) Velilerden zuhur eden olağanüstü haller. Eğer kendisinden bu hal zuhur eden kimse ameli salih sahibi değilse, o olağanüstü hal *istidraç* adını alır.
Sofîler ilk devirlerden itibaren, kerametten çok, istikamet üzere olmaya itina gösterilmesi üzerinde durular. Gerçek kerameti şeriata uymak ve sünneti yaşamak olarak görürler. Hatta Beyazıd-i Bestâmî hazretlerine atfedilen şu söz , bu anlayışı seslendirmektedir: ' Bir kimsenin havada bağdaş kurup oturduğunu görseniz, onun Allah'ın emir ve yasaklarına riayet, sünnete uyma konusundaki hassasiyetini görmedikçe sözüne itibar etmeyiniz.' Keramet maddî (ilmî) ve manevî (kevnî) olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Halkın arzuladığı ve dilinden düşürmediği hissî, yani maddî kerametttir. Gönülden geçeni bilmek, su üzerinde yürümek, havada uçma gibi hususlar hissî keramet cümlesindendir. Manevî veya ilmî kerametleri avam değerlendiremediği için fazla iltifat görmemiştir. Mesela ; güzel huylu olmak, kötülükleri terk etmek, ibadetleri zamanında yerine getirmek, insanlara hizmet, insanların kusurları ile değil, dertleriyle ilgilenmek gibi hususlar manevî keramettir.

-Keşif : Perdenin açılmasıyla gizli olanın ortaya çıkması demektir. Beden ve his perdesinin kalkması, ruh aleminin seyredilmesidir. Maddi duygular aleminin tesir ve kiri, kalbin gayb alemini görmesine engel ve bir perde olmuştur. Riyazet ve mücahede bu perdeyi ortadan kaldırınca, gayb alemi görülmeye başlar ki, buna keşif denir.
Keşif, sofinin akıl ve duygu organlarıyla elde edemediği gayb ve uluhiyet alemine dair gizli bilgileri sağlar.

-Kulluk (ubudiyet) : **a.** Ahde vefa, şeriat sınırlarını muhafaza, elde olana razı olmak,

yitirilene sabretmek, **b.** Her hususta zorunlu olarak Hakk'a başvurmak.
İbadetten daha yücedir. Önce ibadet sonra kulluk, bunları takip eden de ubûdet (hâlis kulluk), ibadet müminlerin avamı içindir. Kulluk havas içindir. Ubûdet, havasın havası içindir. İbadet, İlme'l-yakîn sahibinin mertebesi olup, nefsine boyun eğmeyen ve mücahede yapanlara mahsustur. Ubudiyet, Ay-ne'l-Yakîn sahibinin mertebesi olup, kalbi ile Allah'a itiraz etmeyen ve çok sıkıntı çekenlere mahsustur. Ubûdet, Hakka'l-Yakîn sahibinin mertebesi olup, ruhu ile Allahü Teala'ya hiç âsi olmayan müşahede ehlinin özelliğidir.

-Letâif : Cisimle alakası olmayan, gözle görülmeyendir.

-Mağlubiyet : Saliki tesiri ve hakimiyeti altına alan bir hal olup, salik bu hal içinde bulunduğu sürece sebebi düşünemez, edebe riayet edemez, karşılaştığı şeyleri birbirinden ayırt edemez, bazen caiz olmayan şeyleri yapar. Bu halde olan salik, muradına ulaşmak için şiddetli bir arzu duyar, öyle ki maksadına erdireceğini sansa, denize dalma veya ateşe girme hususunda bile hiç tereddüt etmez.

-Marifet : Bilgi, tecrübî ve amelî bilgi, tanımak, aşinalık. (Tas.) Sofîlerin ruhanî halleri yaşayarak, manevî ve ilâhî hakikatleri tadarak (iç tecrübe ile vasıtasız olarak) elde edilen bilgi.
Marifet iki nevidir: (1) Taarruf: Allahü Teala'nın kullarına kendisini bizzat tanıtır., (2) Ta'rif: Allahü Teala kullarına kudretinin eserlerini dış dünyada ve iç dünyada, maddî ve manevî alemlerde gösterir. Sonra onlarda bir lütuf (latife, akıl) meydana getirir. Bu lütuf sayesinde eşya, kendisinin bir yaratıcısı bulunduğunu insanlara gösterir. Avamdan olan müminlerin marifeti budur. Taarruf ise, havassın marifetidir. Kısacası taarruf, Allahü Teala'yı doğrudan, ta'rif ise delil ile tanımaktır.
İbni Ata (kuddise sirruh) buyurur ki : Allah kendisini yaratıkları vasıtasıyla tanıttı. "Develere bakmıyorlar mı? Nasıl yaratılmışlardır?" (Gâşiye suresi: 17) ayeti bunu gösterir. Havassa, sıfatları ve kelamı vasıtasıyla kendini tanıttı : "Kurân'ı düşünmüyorlar mı?" (Nisa Suresi:84) "Kurân'da indirdiğimiz ayetlerde müminler için şifa ve rahmet vardır." (**İ**sra Suresi:84)
Marifet ehlinden olan büyük bir zat şöyle buyurmuştur : "Benimle Hakk arasında bir beyan, bir delil, bir işaret kalmadı. (Allahü Teala'yı delil vasıtasıyla değil, vasıtasız tanıyorum, medlulü buldum, delile ihtiyacım yoktur.)" "Hakk'ın nurları kalbimde tecelli etti ve her tarafı aydınlattı. (Hakk'ı, Hakk'ın nurlarıyla tanıdım.)"Allahü Teala'nın kendisini tanıttığı kimseden başkası O'nu tanımaz. Hadis (sonradan yaratılan) ve fanî olan, ezelî ve kadîm olanı nasıl tanır."

-Meded : imdat, yardım. (Tas.) Allah'tan istendiği zaman istimdat ; ermişlerinin ruhlarından yardım istemeye de meded denir.

-Mekr : Oyun, kandırma, hile. (Tas) Allahü Teala'nın, emirlerini dinlemeyen bir kuluna nimet üzerine nimet vermesi, edepsizliğine rağmen durumunu olduğu gibi bırakması ve olağanüstü hususları başarmayı ona nasip etmesi. Bu anlamda mekr, istidraçtır. Bu yüzden sofiler kendilerinden zuhur eden kerametlerin mekr-i ilahî olmasından endişe ederler. Maşukun aşkını, bazen iltifat ederek, bazen ona muhalefet ederek kandırması.

-Muhabbet : **a.** Hayır olarak görülen şeyi istemektir, **b.** Sevdiğini, sahip olduğu her şeye tercih etmektir, **c.** Görünen ve görünmeyen her yerde sevgiliye uymaktır, **d.** Kalpte sevgiliden başka hiçbir şeyin kalmamasıdır.

-Muhakkık : Sofi, keşif ve ilhamla manevi ve ilahi hakikati bulur. Allahü Teala'nın

sıfatlarının hakikatini bilir, bunları kendi hakikatleri ve vasıfları haline getiren kimse.

-Murakabe : Kulun, "Allahü Teala, bütün hal ve hareketlerime vakıftır" şeklinde bir şuur ve idrak içinde olması ve bu şekilde kalbini zikri ilahîden alıkoyacak kötü düşüncelerden arıtmasıdır.
Kul, kendi yönünden murakabede, her nefes alışverişte, her fiil ve davranışında kalbini denetleyerek Allah'ın rızasını kazanmaya ve gönlünü nazargah-ı ilahî haline getirmeye çalışır. Bu yüzden murakabesini Hakk'a yöneltir. Allahü Teala yönünden murakabede ise kul, her düşünce, her hareket, her söz ve davranışı sırasında Hakk'ın gözetiminde olduğunu hissetmekte ve O'nun denetiminden asla uzakta kalamayacağını kavramış bulunmaktadır.
Kalbin murakabe ve kontrol altına alınması, onun olumsuz düşüncelerle olan alakasını ve kötülüklerle olan bağlantısını keser.

-Mücahede : İnsanın nefsinin arzularına, kötü isteklerine ve şeytanın askerlerine karşı direnip savaşmasıdır. Bu savaşın silahı ibadetler, zikir, tesbih ve duadır.

-Mürid : Arzu eden. (Tas:) Kendisi için Hakk'ın irade ettiğinden başka bir irade etmeyen, Hakk'ın iradesi önünde ve karşısında kendi iradesini hiçe sayan.

-Mürşid : Rehber, yol gösteren. (Tas:) **a.** Doğru yolu gösteren, delaletten önce hak yola ileten. **b.**Şeyh.

-Müşahede : Görme, perdenin açılması, seyretme. (Tas:) Hakk'ın kalpte hazır oluşu, kendini kaybederek Hakk'ı bulmak.

-Nazar : Bakmak, bakış. (Tas:) Mürşidin müritlere ve sülük ehline bakışı ki, bu bakış ruhlarına tesir ederek onlara yeni bir şekil verir, gönlünü feyiz doldurur, ruhlarını olgunlaştırır. Bu nazarın eğitimci ve yetiştirici bir özelliği olduğu için "Veliler müritlerini kaplumbağanın yavrularını yetiştirmeleri gibi nazarla yetiştirirler" denilmiştir.

-Nazar Erbâbı : Bakışlarıyla ruhlara tesir edip gönlü feyiz dolduran ve ruhları olgunlaştıran evliya-i kiramdır.

-Nefis : Can, benlik. (Tas:) Kulun kötü huyları ve çirkin vasıfları, kötü his ve huyların mahalli olan latife.

-Riyazet : Terbiye etme, boyun eğdirme. (Tas:) **a.** Nefsin arzularını kırmak maksadıyla bedeni zor ve çetin işlere koşma, diğer taraftan sürekli olarak zihni ve düşünceyi masivadan uzaklaştırıp, Allahü Teala üzerinde yoğunlaştırmak, **b.** Salikin canının istediği şeyi yapmaması, nefsi ile zıtlaşması, nefsin arzuladığı şeyi yapmaması, arzu etmediği şeyi yapması, kısaca nefis ile cenk etmesidir. Bu sayede salik nefisine hakim olur, aşağı arzularını dizginler, kendisini disiplin altına sokar. "Nefis köpektir. Onun avladığı şeyin mubah olması için riyazetle eğitilmesi şarttır."

-Salik : Yolcu. (Tas:) Allahü Teala'ya ulaşmak azmi ile tasavvuf yolunu tutan, bu yolun gerektirdiği hususları maddi ihtiyaçlardan önde tutan kimse.

-Sekr-sahv : Sekr, manevi sarhoşluk ve kendinden geçme hali; sahv, ayık ve aklı başında olma halidir. (Tas:) Sekr, kuvvetli bir tecelli ile kulun kendinden geçip ruhî zevklere dalmasıdır. Sekr, salikin cemal tecellisini müşahede etme sırasında meydana gelir. Sekr halindeki salik, bazen şer'î hükümlere aykırı sözler sarf edebilir.

-Seyr-i Sülük : Hakk'a ermek için bir mürşidin öncülüğünde ve denetiminde çıkılan manevî ve ruhî yolculuk. Seyr-i sülükün gayesi, salikin kişisel arzu ve isteklerini yok edip, tam anlamıyla kendisini ilahî iradenin hakimiyeti altına sokması, bu suretle diğer

insanlara rehberlik yapmasına imkan veren kamil insan mertebesine yükseltmesidir. Bir müridin seyr-i sülükünü tamamlaması, bu ehliyeti kazanma anlamına gelir. Seyr-i sülük, bizzat insanın ve kalbinin, ruhunun, nefsinin ve diğer manevi cevherlerinin eğitiminden ibarettir. Bu iş kalpten başlar, hayatın her yanını içine alır. Bu eğitimden maksat, kulun kendini ve Rabbini tanımasıdır.

-Seyr-i İlallah : Hakk'a doğru yürümek. (Tas:) Latifelerin kendi mahallerinden Arşın üstündeki Zılâl dairesine kadar olan manen yürüyüş.

-Sıdk : Doğruluk, verilen hükmün olguya uygun bulunması. (Tas.) **a.** Perişan olmak söz konusu olan yerlerde bil hak olanı söylemek, **b.** Yalandan başka birşeyin insanı kurtaramayacağı hallerde dahi doğruluktan ayrılmamak, **c.** Kişinin itikadında şüphe, halinde leke ve davranışlarında kusur olmaması, **d.** Özün söze uyması.

-Sülük : Tasavvuf ve tarikata girmek, Hakk'a giden yolu tutmak.

-Şarap : İçilen şey, içki. (Tas) Şarap, aşkı, muhabbeti, şevki ve vecdi temsil eder. Şarap gibi aş da insanı kendinden geçirir, aklını, mantığını ve şuurunu kullanmasına engel olur. Aşıkla ayyaşın dış görünüşleri bir çok yönden birbirine benzer.

-Tahkik Erbabı : Şeriat, tarikat, marifet ve hakikat sıralamasında son mertebeyi teşkil eden hakikat derecesine ulaşan, ilahî hakikati kendi haline getiren, Hakk'ın hakikati ile hakikatlenen, en mükemmel ve en yüksek seviyede manevî ve ruhanî bir tecrübeye sahip olan.

-Tecelli : Hakk'a yönelen kalplere teveccüh eden Allah'ın nurlarının içte parlaması, zuhur etmesi. Tecellinin nasıl meydana geldiğini Allah'tan başka kimse bilemez.

-Teveccüh : Yöneliş demektir. Genelde Hakk'a yöneliş ve kalbî alaka için kullanılır. Müridin mürşidine bağlanıp yönelmesi anlamında kullanıldığı gibi, mürşidin müridini karşısına alıp ona nazar etmesi anlamında da kullanılır. Müridin nazarıyla müridini etkileyip onu bir bakıma ruhî yükselişe hazırlaması, güneşe tutulan büyüteçlerin yoğunlaştırdığı güneş ışınlarının, temas ettiği maddeleri yakmasına benzer. Teveccühün müritten mürşide doğru olanı "rabıta-i muhabbet" denilen şeklidir. Mürid mürşidinin, ruhaniyetine muhabbet yoluyla teveccüh edince, mürşidin ruhaniyeti onun iç aleminde feyiz tesiri gösterir. Bu feyiz tesiri gösterir. Bu feyiz, beşerî zaaf ve sıfatları gideren mürid, yavaş yavaş şeyhinin boyasına boyanır. Bu sevgi sonucu meydana gelen kalbî beraberlik, şahsiyet transferi ve aynîleşmeyi doğurur.

-Tevekkül : Güvenme. (Tas:) Allahü Teala'nın katında olana güvenip, halkın elinde ve avucunda olan şeye göz dikmemek.

-Tevessül : Derece, yakınlık, başkasına yaklaşmak için vasıta kılınan şeydir. (Tas:) Allahü Teala'ya yaklaşmak, huzurunda manevî itibar ve derece bulmak yahut bir faydanın elde edilip zararın defedilmesiyle ihtiyacını gidermek için salih bir amel veya zatla Cenabı Hakk'a yakınlık sağlamaktır.

-Vecd : Genellikle hüznü gerektiren keder; aşk ve iştiyak sarhoşluğu içinde kendinden geçmek, yüksek heyecan anlamına vecd, Hakk'tan gelen tecellilerle gerçekleşir.
Vecd, Hakk'ın binbir tecellisini müşahede edebilen kimsenin muhabbet sonucu, içinin ferahlaması ve o halin verdiği zevk ile kendinden geçmesidir. Hakiki vecd, aşırı derecedeki Allah sevgisinden, irade sağlamlığından ve Allah aşkından meydana gelir.

-Veli- Velayet : Veli, Allahü Teala'nın gözettiği, koruduğu ve bir an bile nefsiyle başbaşa bırakmadığı kimsedir.

Velayet ise, velinin sıfatıdır. İki türlü velayet vardır: Velayet-i amme, velayet-i hassa.
a. Velayet-i Amme: Şeriatın farz ve vacip derecesindeki emirlerini eda etmek için çabalama ve gayret gösterme haline denir. Bunu yapmak her mükellef mümin için zarurî bir görevdir. Bu yüzden bu gayret içindeki bütün müminler bunun kapsamına girer. **b.** Velayet-i Hassa : Farz ve vacip amellerde ileri gitmekle birlikte, Kur'ân'ın zikir ve tefekkür konusundaki emirlerine sarılarak, ayakta, oturarak ve yanları üzere yattıklarında bile zikir ve fikir uyanıklığına ermiş, murakabeden gafil olmayan, bütün ibadetlerinde "ihsan" denilen Allahü Teala'yı görüyormuşçasına kulluk şuuruna ulaşmış kişilerin halidir. Üç kısma ayrılır:
1.Velayet-i Suğra (velayet-i evliya) : Bu mertebede velinin sıfatı, Allah'ın sıfatlarında fanî ve sıfatullah ile kaim olmaktır. Veli bu mertebede "seyr-i fillah" ile sülük eder.
2.Velayet-i Kübra (velayet-i enbiya) : Bu mertebede salik, "baka-billalh'ı bulup, mükemmelliğe erişir. Bu mertebede bulunan veli "seyr-i maallah"da sonuca ulaşıp, bu mertebeden daha yukarı çıkamaz.
3.Velayet-i Ulya : Meleklerin taayyün ilkeleri. Velayet-i kübrada zahir isminde, velayet-i ulyada batın isminde seyr vaki olur.

-*Vesvese* : Kuruntu. (Tas) Şeytanın kötü bir işin yapılması, iyi bir işin terk edilmesi veya geciktirilmesi veya eksik yapılması için şeytanın insanı kışkırtması, aklını çelmesi, nefsin aşağı arzularına uymaya teşvik etmesidir, insanın içine dört türlü his ve düşünce doğar. Allah'tan olana Hâtır-ı Hakk, Melekten olana ilham, nefisten olana hadis-i nefs-hevâcis, şeytandan olana vesvese denir. Vesveseyi ilhamdan ayırt etmenin ve bu ikisini birbirine karıştırmamanın yolu helal lokmadır.

-*Vird* : Muayyen zamanlarda, muayyen miktarda, muayyen duaların, zikir olmak üzere muayyen biçimde ve muntazam bir şekilde okunması.

-*Vukuf* : Durmak, bilmek. (Tas:) Salikin ısrarla, dikkat ve özenle belli hususlar üzerinde durması, onları kavramaya çabalaması
1. Vukuf-i Zamani: Zamanın değerini bilmek.
2. Vukuf-i Adedi: Zikir sayısına dikkat etmek.
3. Vukuf-i Kalbi : Zikir sırasında kalbin Allah'a yönelmesi, geçmişin muhasebesini yapmaktır.

-Vuslat : Erişmek. (Tas:) En güzel surette yaratılan insan, en aşağı aleme atılmıştır. Bu bir ayrılıktır. Buradan geri dönenler tekrar ona ermişlerdir. Tıpkı denizden ayrılan suyun ona dönüşü gibi.

-*Yakaza* : Kalbe gelen ilâhî nurların tecellisi sebebiyle gaflet uykusundan uyanma, insanın kendine gelmesi.

-*Yakin* : Şüphe ve tereddüde meydan bırakmayan doğru bilgidir. Delillerle değil, iman gücüyle apaçık görmektir. Birşeyin hakikati konusunda kalben bilmektir. Yakîn sahipleri katında bela nimet, rahatlık musibettir.

-*Zâhid* : Kendini bütünüyle âhirete ve Hakk'a veren, mala, mülke, makama ve şöhrete değer vermeyen, dünya ile âhiret arasında tercih yapmak gerektiğinde ağırlığını daima âhiretten yana koyan.

İçindekiler